

cijena 1.5 EUR

petak, 31. avgust 2012.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDEJLNIK

BROJ 1141 godina XXIII

predizborna previranja

PADAJU MASKE SNP-U

FOKUS	Predizborna previranja: PADAJU MASKE (Zoran Radulović)	8
DANAS, SJUTRA	KUPI ME – PRODAJ ME (Miodrag Rašović)	11
MONITORING	Izbori - Budva na prekretnici: EVO RUKE LIBERALA (Branka Plamenac)	12
	Kako vlast zloupotrebljava državne resurse: SVE ZA PARTIJU (Marijana Bojanić)	14
	Mreža lica i kompanija u aferi <i>Telekom</i> : U SLUŽBI KORUPCIJE (Milena Perović-Korać)	16
INTERVJU	Željko Ivanović, direktor Vijesti: DIKTATURA RAĐA PRAVO NOVINARSTVO (Milena Perović-Korać)	20
DRUŠTVO	Crna Gora se guši u dimu od požara: DRŽAVNA STRATEGIJA – ČEKATI KIŠU (Predrag Nikolić)	23
	Kad vlast zloupotrebljava lične podatke: PRIVATNOST NA CRNOGORSKI NAČIN (Miloš Bakić)	26
OKO NAS	Berane - opasne igre: AUTOMOBILI BUKTINJE (Tufik Softić)	32
	Krah ulcinjske ekonomije: ZEMLJOTRES BIO BLAŽI (Mustafa Canka)	34
SVIJET I MI	Crna Gora pod lupom <i>Fajnenšel Tajmsa</i> : PRIVREDA UDARILA O ZID (Milan Bošković)	36
INTERVJU	Dr Jelica Minić, zamjenica generalnog sekretara Savjeta za regionalnu saradnju, Sarajevo: NADE UVIJEK IMA (Nastasja Radović)	39
KULTURA	INTERVJU: Olja Savićević–Ivančević, književnica: PRSTOM U OSINJAK (Miroslav Minić)	44
	Četvrt vijeka barskog ljetopisa: OD PASAŽA DO SOPRANA (Željko Milović)	46

FOKUS

Za budućnost Crne Gore i njenih građana danas nije najvažnije pitanje kako će crnogorska opozicija izaći na predstojeće izbore, već - da li će to uraditi pod ovako neregularnim uslovima

EVO RUKE LIBERALA

Pitanje očuvanja vlasti DPSDP u Budvi prije svega je pitanje opstanka i odgađanja odgovornosti za počinjena nedjela. Iz straha od gubitka moći i uticaja, vladajuća koalicija se širi onima koji su spremni da ih podrže. U ovom slučaju to su ostaci nekadašnjeg Liberalnog saveza - Liberalna partija lidera Andrije Popovića

Strana 12

U SLUŽBI KORUPCIJE

Duško Knežević bi mogao biti ključni svjedok ne samo u slučaju Telekom, već u odmotavanju veza Mila Đukanovića i njegovih prijatelja sa mnogim mutnim poslovima u Crnoj Gori

Strana 16

INTERVJU - ŽELJKO IVANOVIĆ, DIREKTOR VIJESTI DIKTATURA RAĐA PRAVO NOVINARSTVO

Medijska situacija u Crnoj Gori je najgora u regionu. To je uostalom i logično, jer jedino ovdje još imamo nesmjenuvnu vlast, garnituru izniklu u ratu, ratnim zločinima i ratnom kriminalu, koja je glavni uzrok neslobode i napada na nezavisne medije. I tako će biti sve dok se ta vlast konačno ne pošalje u ropotarnicu istorije

Strana 20

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Ul. Vuka Karadžića br.11.
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika "Monitor" izašao je u Titogradu, 19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

Izvršna direktorica:
Milka Tadić-Mijović

Glavni i odgovorni urednik:
Esad Kočan

Zamjenik glavnog i odgovornog urednika:
Veseljko Koprivica

Redakcija:

Zoran Radulović (ekonomija),
Marijana Bojanić, Mustafa Canka, Marija Čolpa, Tamara Kaliterna, Petar Komnenić, Dragan Lučić (dizajn i web), Milka Tadić-Mijović, Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać, Branka Plamenac, Nastasja Radović, Radmila Stojanović,
Miodrag Vukmanović

Pomoćnik direktora:
mr Miodrag Rašović

Grafički urednik:
Saša Matović

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić i Hazbija I. Skenderović

Telefon/Fax:
020/231-944, 231-955

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za informisanje Crne Gore pod brojem 64.

Pretplata za Crnu Goru:
šest mjeseci 39 €, godina 78 €.
Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na telefone 231-944, 231-955.

Pretplata na račun broj:
510-2839-59 kod CKB Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD..... USD 138
AUSTRALIJA..... AUD 230
EVROPA..... EUR 95
ŠVAJCARSKA..... SHF 161

Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
"S PRESS!"-Podgorica

Ko kaže da snovi ne mogu postati stvarnost?

Medo Štedo - Erste dječja štednja.

A koja je Vaša banka?

Draga djeco, roditelji, bake i djedovi!

Poznato je da se dobre i korisne navike stiču od malena, a štednja kao najsigurnije ulaganje u budućnost jedna je od njih. Za djecu ili unuke kojima želite pružiti dobar primjer štedeći za njih ili ih ohrabriti i naučiti da sami počnu štedjeti od ranih dana, za Vas smo pripremili poseban proizvod - Dječju aktivnu štednju Medo Štedo.

Dječja aktivna štednja Medo Štedo obezbjeđuje Vam sigurnu i postepenu štednju za svoju djecu i unuke na način da im prema vlastitim finansijskim mogućnostima uplaćujete kada, kako i koliko želite. Osim redovne kamate na štednju, ostvarujete i dodatnu premiju do čak 40%!

Za više informacija posjetite Vama najbližu filijalu Erste banke.
Važno je koja je Vaša banka.

Banka godine
u Crnoj Gori.

Medo Štedo
ERSTE dječja štednja

Više ruku veća je i snaga

Societe Generale Montenegro promovisala je novi institucionalni slogan VIŠE RUKU VEĆA JE I SNAGA. Originalan slogan simbolizuje nastojanje *Societe Generale Montenegro* da bude banka koju na tržištu prepoznaju po kvalitetu svojih uloga i koju klijenti biraju zbog posvećenosti i profesionalnosti njenih timova.

VIŠE RUKU VEĆA JE I SNAGA je igra riječi inspirisana stihovima iz remek djela naše književnosti *Gorskog vijenca* Petra II Petrovića Njegoša: *A ja šta ću, ali sa kime ću, malo rukah malena i snaga*. Nasuprot ovim stihovima, VIŠE RUKU VEĆA JE I SNAGA govori o snažnoj sprezi i važnosti odnosa banke sa klijentima i zaposlenima.

Institucionalni slogan Banke je u skladu sa novom brend platformom koju je usvojila *Societe Generale Montenegro* naglašavajući njome svoju fokusiranost na klijenta i njegove potrebe, kao i na svoje zaposlene, navodi se u saopštenju Banke.

Osim novog imena *Societe Generale banka Montenegro* je investirala u novu upravnu zgradu u Podgorici.

Početkom jula ove godine, *Societe Generale Montenegro* je od strane prestižnog finansijskog časopisa *Euromoney* proglašena najboljom bankom u Crnoj Gori.

CRNOGORSKI AERODROMI NE GUBE UTAKMICU OD ČILIPA

Profitabilni i u krizi

USPJEŠAN PO DUGOROČNOJ VIZIJI: Aerodrom u Podgorici

Vijest da aerodromima u Podgorici i Tivtu prijeti zatvaranje, koju je objavio beogradski *Novi Magazin*, nije tačna. Iz Ministarstva saobraćaja i pomorstva *Vijestima* je saopšteno da je to *spekulacija*.

„Aerodromi Podgorica i Tivat su most koji povezuje Crnu Goru sa ostatkom Evrope i apsolutno ne postoji nikakva mogućnost da dođe do njihovog zatvaranja”, saopšteno je iz Ministarstva.

Iz Ministarstva su naveli da je Master plan razvoja *Aerodroma Crne Gore* do 2030. godine, koji je Vlada Crne Gore usvojila u julu 2011. godine, sačinjen od renomirane konsultantske kuće *Halcrow Group Limited*. Ovim strateškim dokumentom predložena je jasna dugoročna vizija javnog preduzeća *Aerodromi Crne Gore* kao profitabilne i uspješne kompanije.

Velika konkurencija tivatskom aerodromu su upravo Čilipi, udaljeni

svaga 40-ak kilometara. Iz Čilipa tokom ljeta leti i više niskotarifnih aviokompanija, zbog čega posljednjih godina preko tog aerodroma putuje sve više crnogorskih turista, pišu *Vijesti*.

Prvi čovjek *Aerodroma Crne Gore* **Milovan Đuričković**, istakao je da tvrdnje o neodrživosti crnogorskih aerodroma ne stoje i zbog toga što, čak i u periodu globalne finansijske krize koja se naročito osjetila u avio-industriji, ostvaruje sve veći profit.

U kontekstu „prepakivanja” avio-biznisa u regionu jugoistočne Evrope spominje se i zahtjev kanadskog biznismena **Pitera Manka**, vlasnika marine *Porto Montenegro* u Tivtu, da kupi obližnji aerodrom i koristi ga samo u ljetnjim mjesecima.

Iz Ministarstva su kazali da nemaju saznanja da je Piter Mank zainteresovan da preuzme aerodrom u Tivtu.

MONTENEGRO AIRLINES

Stvoreni za vas

BOOKING **19804**

+382 20 66 44 11
+382 20 66 44 33
+382 33 45 17 35

www.montenegroairlines.com

SEDAM GODINA OD UBISTVA SLAVOLJUBA ŠČEKIĆA

Nema pravde

Sedam godina od ubistva pomoćnika načelnika Uprave kriminalističke policije i načelnika Uprave za opšti kriminalitet MUP-a **Slavoljuba Ščekića** navršilo se 30. septembra.

U Višem sudu u Podgorici u toku je suđenje okrivljenima za ubistvo i podstrekavanje na ubistvo. Završna riječ tužioca i advokata biće, kako je predsjednik Specijalnog vijeća sudija **Biljana Uskoković** zakazala, 4. septembra. To je treće suđenje, nakon što su ukinute prethodne dvije presude.

Saša Boreta i **Ljubo Bigović** optuženi su da su podstrekivali **Ljuba Vujadinovića** i **Milana Čilu Ščekića** na ubistvo i s umišljajem podstrekivali **Alana Kožara** na podmetanje eksplozivnih naprava na hotel *Splendid* u tri navrata.

Boreta i Bigović su, prema optužnici,

s umišljajem dali uputstva za izvršenje ubistva Slavoljuba Ščekića u vrijednosti od *dva ferarija*.

Saznavši da Ščekić radi na otkrivanju počinioca napada na gradilište *Splendida*, te da je u okviru svog posla saznao da je jedan od učesnika napada Kožar, Boreta i Bigović su, plašeći se da će policiji otkriti i ostale izvršioci, dali uputstva da se Ščekić ubije.

Ščekić je ubijen 30. avgusta 2005. godine na svega dvadesetak metara od kuće u podgoričkom naselju Tološi.

Apelacioni sud ukinuo je sve presude okrivljenima. Brat ubijenog inspektora, Zoran Ščekić kazao je da pravde ni nakon sedam godina nema, dodajući da su oni koji su radili sa njim i u koje je vjerovao, sada na visokim rukovodećim položajima, a on, nažalost, pod zemljom.

AFERA ZAVALA

Funkcioneri neistinito svjedočili

U presudi sudije **Valentine Pavličić**, koja je napisana na 235 strana i nedavno *razdužena* na prijavnici Višeg suda u Podgorici, između ostalog, piše da su **Aleksandar Tičić**, nekadašnji predsjednik Upravnog odbora budvanskog *Vodovoda* i menadžer te opštine, i bivši potpredsjednik Opštine Budva **Milenko Medigović**, neistinito svjedočili u sudskom procesu

Zavala, pokušavajući da pomognu sebi, **Draganu Maroviću** i **Rajku Kuljači**.

U tekstu piše da je Sud na nesumnjiv način utvrdio da su optuženi Kuljača, Marović, **Đorđe Pinjatić**, **Dragan Žinjić**, **Slobodan Đurović**, **Stevan Vučetić**, **Sreten Tomović**, **Novak Stanojević**, **Marko Kaloštro**, **Dragan Sekulić** i **Panina Natalia** počinili krivična djela.

Prvostepenom presudom Kuljača je zbog zloupotrebe službenog položaja osuđen na pet godina zatvora, a Dragan Marović, brat potpredsjednika DPS-a **Svetozara Marovića**, na četiri godine zatvora, zbog istog krivičnog djela.

Oni se terete da su kao rukovodioci Opštine oštetili opštinski budžet za 821.599 eura i na taj način pribavili imovinsku korist preduzeću *Zavala invest*, koje je sagradilo fabriku za preradu morske vode.

SUDIJI NIJE REKAO ISTINU:
Aleksandar Tičić

Biramo zdravlje.

www.uniqua.me

Zdravlje & Blagostanje
MedUNIQA - Dobrovoljno
zdravstveno osiguranje

MARIJANA GORANOVIĆ prošetala je u srijedu veče Olimpijskim stadionom u Londonu među 4.200 sportista iz 166 zemalja koji učestvuju na Paraolimpijskim igrama.

Atletičarka iz Nikšića je jedina predstavnica Crne Gore u Londonu, a pokušaće da nadmaši svoje najbolje rezultate i 8. septembra se domogne finala u bacanju kugle u kategoriji F40 (djevojke niže od 140 centimetara).

Marijana je nosila crnogorsku zastavu na otvaranju najbrojnijih Paraolimpijskih igara u istoriji. Crvena zastava sa dvoglavim orlom u utorak je podignuta u Olimpijskom selu. Na prigodnom ceremonijalu,

na kojem su učestvovali i delegacije iz Bosne i Hercegovine, Tunisa, Nepala i Liberije, intonirana je i himna *Oj svijetla majska zoro*, čime je paraolimpijska reprezentacija i zvanično postala dio najveće sportske manifestacije nakon Ol.

„Cilj i san mi je bio da se pojavim na Paraolimpijskim igrama. Sanjala sam taj san šest godina, konačno mi se i ostvario. Moj trud i napor mog trenera, koji me tjerao da svaki trening maksimalno kvalitetno odradim i da postanem vrhunska sportistkinja, dao je rezultate. Presrećna sam što sam prva Crnogorka koja će dići zastavu na otvaranju Paraolimpijskih igara, što ću biti na takvoj manifestaciji, pred tolikom auditorijumom“, kazala je Marijana Goranović na konferenciji za novinare.

PLUS

CRNOGORSKI DŽUDISTI **Rijad Dedeić** i **Andela Džaković** osvojili su prošle nedjelje zlatne medalje na juniorskom prvenstvu Balkana u rumunskom Turn Severinu.

Dedeić je u finalnom meču kategorije do 81 kilograma savladao džudisti iz BiH **Eldina Omerovića**.

Džaković je do zlatnog odličja u kategoriji do 70 kilograma došla pobjedom u finalu protiv predstavnice Srbije **Dijane Stanković**.

Srebrnim odličjem morali su da se zadovolje **Vuk Nikčević** u kategoriji do 55 i **Ivana Škuletić** do 63 kilograma.

Nikčević je u finalu poražena od **Valentine Alipieue** iz Bugarske, dok je od Škuletić u finalu bila bolja vice-šampionka Evrope **Dragana Samardžić** iz BiH.

Uspješan nastup crnogorskih džudista upotpunili su **Sandra Đaletić** (do 48), **Mina Lješević** (do 52), **Tanja Božović** (do 57), **Edvin Kalač** (do 73) i **Nikola Gušić** (do 66 kilograma) osvajanjem bronzanih medalja.

Prvak Balkana u kadetskoj konkurenciji postao je **Arso Milić**, srebrnu medalju osvojio je **Balša Sinanović**, a bronzane **Sandra Nikčević**, **Sara Božović** i **Milija Darmanović**.

NA CRNOGORSKOM TRŽIŠTU i dalje dominiraju strani proizvođači flaširane vode.

Crna Gora najviše vode uvozi iz Srbije. Iz Srbije je u prvoj polovini ove godine uvezeno vode u vrijednosti 2,81 milion eura, a prošle godine uvoz iz te zemlje bio je vrijedan oko 7,26 miliona eura.

U prvih šest mjeseci iz Hrvatske je uvezeno vode za oko 105 hiljada eura, iz Francuske 30,4 hiljade, Italije oko pet hiljada i Holandije 6,39 hiljada eura.

Prema podacima Monstata, Crna Gora je u prvih šest mjeseci na uvoz vode, uključujući mineralnu i gaziranu, potrošila skoro 12,7 miliona eura. Izvoz je, u istom periodu, bio 180 puta manji i iznosio je 69,29 hiljada eura.

Crna Gora je u prvih devet mjeseci prošle godine, kako je saopšteno iz Privredne komore, na uvoz flaširane vode potrošila 29,8 miliona eura, a tada je radilo osam fabrika za flaširanje prirodne vode - *Akva Bjanka*, *Lipovo*, *Gorska*, *Voter Grup*, *Eko-Per*, *Božja voda*, *Bjelasica-Rada* i *Sports men first production*

Prema riječima proizvođača vode u Crnoj Gori cijene crnogorske vode su konkurentne u odnosu na uvozne, ali rijetko je

možete naći u u ugostiteljskim objektima. Neki kažu i zbog toga što se uvoznici „ugrađuju“ u cijene vode iz susjednih država.

MINUS

ŽABLJAK nije samo vizuelno unakažen. Nepodnošljivi smrad

širi se sa raznih strana, pa, vjerovali ili ne, i iz okoline hotela *Soa* koji je dobio nagradu Nacionalne turističke organizacije Crne Gore za 2012. kao najbolji hotel u planini. Bilo da se prođe pored *Soe*, ulicom prema jezeru ili preko potoka ka starom hotelu *Durmitor*, smrad je neopisiv, piše *Blic Crna Gora*.

Hotel *Soa* je dobio sve dozvole od Ministarstva zaštite životne sredine i uređenja prostora. Hotel ima i upotrebnu dozvolu. Ali hotel od nekoliko hiljada kvadrata korisne površine nije priključen na gradsku kanalizaciju već izliva fekalije i industrijsku otpadnu vodu pravo u vodeni tok koji teče od Crnog jezera do ravnog Žabljaka. I otkop zemlje za temelje tog hotela nije odvezen na deponiju već je sručen u korito jezerske rijeke.

Rezultat rada hotela *Soa* koji je podignut na kanizacionoj rupi a zatim opoganjenu vodu izručuje u prirodu i Nacionalni park *Durmitor* je destrukcija najveće kolonije žaba u NP *Durmitor*, upravo u Jezerskoj rijeci. Ko još voli kreket žaba po noći u Žablja-ku? Prigušene su fekalnom i otpadnom vodom *Soe*, piše *Blic*.

Boško ODALOVIĆ

Padaju maske

Za budućnost Crne Gore i njenih građana danas nije najvažnije pitanje kako će crnogorska opozicija izaći na predstojeće izbore, već - da li će to uraditi pod ovako neregularnim uslovima

Najava dva saveza i jedan politički razvod obilježili su dane između dva broja *Monitora*.

DPS i LP su odlučili da ozvaniče „ljubav“ testiranu u lokalu, u Podgorici i Kotoru, gdje su se odbornici Liberalne partije **Andrije Popovića** dokazali kao odani saveznici, najblaže rečeno, kontroverznih gradonačelnika - **Miomira Mugoše** i **Marije Čatović**. Nezadovoljstvo, koje je taj aranžman izazvao u radovima SDP-a, tzv. *manjeg koalicionog partnera* vladajuće koalicije, neće proizvesti bilo kakve posljedice. Prosto, nema preljube koja bi mogla ugroziti DPSSDP brak iz računa.

Pogledajmo, uostalom, kako savez DPS-LP tumači **Miloš Bešić**, politički analitičar, majstor svakojake interpretacije raspoloženja javnog mnjenja i simpatizer svega što je od koristi vladajućoj koaliciji.

„Dakle, šta radi DPS: poslao je poruku - mi možemo da kupimo koga god hoćemo od Vas, ali nećemo”, divi

Vrh SNP-a sanja kako se, nakon glasanja 14. oktobra, oni i njihova partija nalaze u poziciji u kojoj se ljetos našao njihov nekadašnji koalicioni partner SPS i njen lider Ivica Dačić. Dakle: na jednoj strani koalicija okupljena oko DPS-a, na drugoj Demokratski front a u sredini - sa mogućnošću da biraju, trguju i ucjenjuju - SNP i njeni lideri **Srđan Milić** i šef poslaničkog kluba **Aleksandar Damjanović**

se Bešić u razgovoru za *Portal analitika*, „drugo, uvlačeći ih u koaliciju održavaju liberalne u životu, jer ipak će im trebati za nešto. U suprotnom LP

bi nestala sa političke scene. Ovako u budućnosti mogu da odigraju neku ulogu. Moram da priznam da je to majstorski izvedeno”.

Slika o ovoj *majstoriji* bi bila kompletna kada bi, na primjer, **Dragan Purko Ivančević**, kao potpredsjednik LP, objasnio savez sa partijom koja oličava sve ono protiv čega se on bori dvadeset godina unazad – i kao političar i kao preduzetnik. A možda je i ovo dovoljno.

Politički događaj nedjelje ipak se odigrao u Podgorici, u sjedištu Socijalističke narodne

partije. Višemjesečna nagađanja o nesuglasicama – taktičkim i strateškim – unutar zvanično najjače opozicione partije kulminirala su najavom dijela rukovodstva SNP-a da će na predstojećim izborima podržati listu Demokratskog fronta (DF) koju predvodi **Miodrag Lekić**.

Poslanici SNP-a **Predrag Bulatović**, **Milan Knežević** i njihovi istomišljenici još nijesu formalizovali najavljeno pristupanje DF, pa je zasada nezahvalno govoriti o tome šta bi taj aranžman kome mogao donijeti, a šta odnijeti. Zbunjuju i najave *disidenata* da neće napustiti SNP – partiju koju su neki od njih i osnovali nakon razdora u DPS-u 1997-1998. godine, ali i tvrdnje njihovih partijskih drugova da neće sankcionisati političku samovolju dojučerašnjih kolega.

Sva ta pomirljivost i tolerancija neko me mogu zvučati lijepo, ali su suštinski neodrživi. Jednostavno, u najskorije vrijeme moraju biti razriješene nedoumice tipa: može li se neko od „odmetnutih“ funkcionera SNP naći na izbornim listama i svoje partije i koalicije koju trenutno podržava? Da li će, primjera radi, **Predrag Bulatović** glasati za DF ili za partiju koju je osnovao, vodio i čiji je i danas član?

Sva je prilika da će

POŠTO SU SVE UPROPASTILI, DPS PONOVO IGRA NA KARTU PATRIOTIZMA: Miodrag Vuković

predsjednik SNP **Srđan Milić** biti taj koji će, htio to ili ne, morati da povuče prvi potez i partijski raskol dovede do kraja. Rukovodstvu SNP-a ne ide u prilog to što će se *pospremanjem* u partiji baviti, praktično, u finišu izborne kampanje. To, međutim, ne mora biti njihov najveći problem.

Izgleda da vrh SNP-a sanja kako se, nakon glasanja 14. oktobra, oni i njihova partija nalaze u poziciji u kojoj se ljetos našao njihov nekadašnji koalicioni partner Socijalistička partija Srbije i njen lider **Ivica Dačić**. Dakle: na jednoj strani koalicija okupljena oko DPS-a, na drugoj Demokratski front, a u sredini - sa mogućnošću da biraju, trguju i ucjenjuju - SNP i njeni lideri **Srđan Milić** i šef poslaničkog kluba **Aleksandar Damjanović**. Ali, šta će biti ako to ostane samo san?

ANALITIČAR VLASTI: Miloš Bešić je oduševljen DPS majstorijama

Odlazak dijela partijskog rukovodstva, u javnosti prepoznatog kao *tvrdopoziciono krilo*, ostavilo je SNP u delikatnoj poziciji. U najkraćem, sada će dobiti na težini sumnje da će vrh te partije, dobije li pravi mig, pristati na savez sa DPS-om. **Milić** i **Damjanović** su se, zapravo, trudili da ojačaju taj utisak. Prvi je status „potencijalnog člana vladajuće DPS koalicije“ zaslužio svojim

učecem u *budvanskim urbanističkim igrama*. **Milić** čak ni ne spori dio optužbi koje se, godinama unazad, iznose na njegov račun. On, ipak, tvrdi da nije gradio *na divlje*, već se njegov grijeh ogleda *samo* u tome što nije platio sve propisane komunalije za porodičnu višespratnicu. Uporedo, dok se opozicija svim silama upinje da pokaže i dokaže kako je aktuelna vlast ne samo nesposobna (što je, usput budi rečeno, očigledno) nego i perversno sklona kriminalu i korupciji, šef poslaničkog kluba SNP-a **Aleksandar Damjanović** hvali se „korektnom građanskom komunikacijom“ sa ljudima koji su personifikacija crnogorskog režima i svih nezakonitosti počinjenih u minulih dvadesetak godina. Zato bi se SNP na oktobarskim izborima, pritiješnjen između dvije vatre, mogao naći u priličnim problemima.

Da li će *prebjezi* u DF imati bolju političku sudbinu? Pomenuti *Portal analitika* već se potrudio da svojim čitaocima ponudi analizu prema kojoj je **Peđa Bulatović** sigurni gubitnik predstojećih parlamentarnih izbora. „Nekadašnji partijski lider SNP-a moraće na svojim plećima da nosi teret optužbi da razbija partiju koju je sam osnovao. Pri tom, ne dobija mnogo zauzvrat: u najboljem slučaju **Bulatović** će postati poslanik DF, što znači da će zauzeti istu poziciju koju je već imao i kao član SNP-a“, stoji u analizi čija je poenta:

„Predrag Bulatović (je) nakon tridesetogodišnjeg bavljenja politikom imao mirnijeg i boljeg načina da proživi još jedan poslanički mandat”.

Tačno. Ali analiza *Analitike* previđa suštinu: Predrag Bulatović je „nakon tridesetogodišnjeg bavljenja politikom” odlučio da vlastitim primjerom pokaže kako je, zahvaljujući DPSSDP vlastima, Crna Gora dovedena u bezizlaznu poziciju. I kako, želimo li da se konačno otrgnemo iz tog beznađa, svi moramo uložiti popriličan napor i podnijeti nemale žrtve. Nije, dakle, Bulatović otišao iz SNP-a da bi negdje drugo izgradio veću političku karijeru. Dovoljno je on izbora i dobio i izgubio da bi se (uz)nosio isključivo ličnim interesima.

Glasnogovornici vladajuće koalicije ovih dana ponavljaju tezu prema kojoj DF neće imati veće koristi od podrške Predraga Bulatovića i njegovih sljedbenika iz SNP-a. „Vječiti politički gubitnik”, kažu, nema težinu. Izborni rezultati će pokazati (ne)utemeljenost ovih procjena. Crnoj Gori, međutim, neće smetati ako i na predstojećim izborima Predrag Bulatović bude igrao neku od glavnih uloga.

Ne treba zaboraviti - govorimo o čovjeku koji je 1998. i 1999. godine, suprotno volji Slobodana Miloševića i svojih najbližih političkih saradnika - **Momira Bulatovića** i **Zoran Žižića**, aktivno radio na očuvanju građanskog mira u Crnoj Gori, sprječavajući naum da SNP postane samo još jedna paravojska pod kontrolom neke od Miloševićevih službi. Ne manje važno – Bulatović se, nakon 21. maja 2006. godine, sa mnogo više dostojanstva i političke mudrosti nosio sa referendumskim porazom nego što su se neki uznosili pobjedom. Od koje i danas žive.

Nije uzalud baš **Miodrag Vuković**, koji dan unazad, preko *Antene M* u ime DPS-a i njegovih satelita odaslao davno

poznatu poruku: „Ovi izbori su pitanje opstanka države”. Ponovo!

Neće DPS da priča o tome ko je, uz **Anu Kolarević**, uzeo mito prodajući *Telekom*. Neće da priča ni gdje su tih 100 miliona eura namijenjenih gradnji autoputa. *Željezara* i **KAP**, *Željeznica* i *Luka Bar*, **Dragan Brković** i **Veselin Barović**, **Safet Kalić** i **Darko Šarić**... svi su oni za neku drugu priču. Nije

Da li u strahu, glasnogovornici vladajuće koalicije ovih dana ponavljaju tezu prema kojoj DF neće imati veće koristi od podrške **Predraga Bulatovića** i njegovih sljedbenika iz SNP-a. „Vječiti politički gubitnik”, kažu, nema težinu. Crnoj Gori, međutim, neće smetati ako i na predstojećim izborima Bulatović bude igrao neku od glavnih uloga

vrijeme da preispitujemo kako i zašto domaća sirotinja i međunarodni šverceri finansiraju DPS, nije zgodno otvarati priču o kreditima koje **Igor Lukšić** i **Milorad Katnić** uzimaju u ime države da bi plaćali dugove aranžmana **Mila Đukanovića** i **Olega Deripaske**. Ili gubitke *Prve banke*. Neka o tome sudi istorija, priželjkuj u DPS-u. Sada je država u pitanju!

Na izborima će biti utakmica projekata da li ili ne revidirati referendumsku volju građana, da li ili ne mijenjati ustavne osnove države, da li ili ne nastaviti ono što je

samostalna država Crna Gora uspješno radila prethodnih šest godina ili to prepuštiti nekome drugome da radi u naše ime...”, lamentira Miodrag Vuković. Dok njegovi kupuju – negdje cijele partije, negdje glasače, pojedinačno ili u paketu, zavisi kako se više isplati. Plaća se, čujemo i vidimo: besplatnim udžbenicima, radnim mjestima u državnoj službi, građevinskim dozvolama, priključcima za vodu i struju, oprostom dugova za porez i struju... Za nepodmitljive, tu je *Pobjeda* da im, u saradnji sa nadležnim službama, zagorča život objavljivanjem dosijea iz ljekarske evidencije, podataka iz vojne knjižice ili spavaće sobe. Baš kao pred izbore 1991. godine.

Umnoštvo primjera predizborne trgovine, autor ovog teksta bi skrenuo pažnju na jednu zanimljivu „koincidenciju”. Od momenta raspisivanja izbora prestale su sve žalbe crnogorskih poljoprivrednika iz Zete i Ulcinja na nelojalnu konkurenciju iz inostranstva. Zato danas na crnogorskim pijacama lubenice i paradajz koštaju dva, tri pa čak i četiri puta više nego na tezgama u najbližem okruženju. Idila će trajati dok DPS ne pokupi glasove. Potom „ide maca na vratanca”.

Da skratimo: za budućnost Crne Gore i njenih građana danas nije najvažnije pitanje kako će crnogorska opozicija izaći na predstojeće izbore, već - da li će.

Čini se da je to pomalo marginalizovana tema. Zato valja podsjetiti. Miodrag Lekić je nakon svog imenovanja najavio da je prioritet DF definisanje uslova za regularne izbore. „Tu ne mislim samo na biračke spiskove već i na ulogu tužilaštva, na poštovanje medijskih pravila... Mi nismo pristalice apriornog bojkota, ali jesmo vrlo odlučni u zahtjevima za poštovanje barem elementarnih izbornih pravila i uslova”. Slične poruke o definisanju minimuma uslova za fer izbore stizale su i iz SNP-a. Opozicija, sada, o bojkotu ne govori. Nije valjda da su ovo ti fer i poštjeni uslovi za izbornu utakmicu.

Zoran RADULOVIĆ

Kupi me - prodaj me

Politikari su kao pelene, i jedne i druge treba redovno mijenjati i to iz istog razloga. Politička korupcija i trgovina su realnost u zemlji nesmjernjivih politikara, tako da teško neko može demantovati slikovito poređenje nepoznatog autora.

Vladajući DPSDP politikari lako sklapaju dogovor. Ne žele da rizikuju. Gubitak izbora njima više znači nego opoziciji osvajanje vlasti. Kako i ne bi kad su im ruke krvave iz proteklih ratova i kriminalnih obračuna. Konstantno ih prati odgovornost za opljačkanu privredu i šverc cigareta, droge, ljudi...

Sa izborima politička trgovina dostiže vrhunac. Liberalna partija, stranka bez članova, prodala je svoje ime vladajućoj koaliciji. Po priznanju njihovog rukovodstva razlog je materijalna situacija. Konkretno, mandati u skupštini i fotelja u ministarstvu. Kupac, DPS, naravno nije preplatio pogodbu. Iz trgovine je izvukao dvostruku korist: spriječio Demokratski front da se dodatno oboji crnogorskim bojama, a okitio se liberalnim imidžom.

Pravilo je da kad slobodni i poštenu učute - zli kolo vode. Glavna karta u pridobijanju birača je raspirivanje nacionalizma. Vlastima je svejedno koje su parole u opticaju dok završavaju posao. Ovi naši prošli su put od nož, žica, Srebrenica do navodne odbrane Crne Gore. Da nacionalizam političkih ekstremista može da se objedini pod jednu kapu, dokazao nam je gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša. Po potrebi podršku u lokalnom parlamentu dobija od prosrpskih Narodne stranke i DSS, do onih crnogorskih SDP-ovih funkcionera koji u buljucima prelaze u njegov tabor, kad mu zatrebaju.

Javnost je, bar do sada, uskraćena za informaciju o cijeni takvih transfera. Iz krivične prijave PZP protiv njihovog odbornika u Andrijevići Uroša Čukića saznajemo da cijena može doći i do 30.000 eura plus riješeno stambeno pitanje. No, i to varira od značaja momenta u kojem se pogađanje obavlja.

Ni doskoro najjača opoziciona partija - SNP, nije imuna na političke kalkulacije. Već duže dio njenog rukovodstva trasira put ka DPS-u. Prvo je u programu partije promijenjena odredba o nemogućnosti saradnje sa strankama iz vlasti. Potom je predsjednik kluba poslanika Aleksandar Damjanović otkrio da je u korektnoj komunikaciju sa familijom Đukanović. On se još prije Srđana Milića, kako je kazao, svim svojim bićem založio za

samostalan nastup na izborima.

Članstvo SNP-a je u čudu kada su isplivali podaci da bageri lokalnog DPS-a nijesu ni takli nelegalno sagrađene spratove njihovog lidera u Budvi, koji su finansirani kreditima rizničara familije Đukanović Duška Kneževića.

Može li se Milić boriti za istinu u aferi Telekom, u kojoj je Knežević upetljan do guše?

Kad nema para, nema ni pogodbe. U pregovorima sa Liberalnom partijom vidjelo se da čelnici Demokratskog fronta nijesu dorasli DPS računici. Liberali su, izgleda, samo flertovali sa DF da bi podigli svoju cijenu kod vladajuće klike.

Front je okupio oko sebe značajan broj nezavisnih intelektualaca, ali njihov potencijal još ne dolazi do izražaja. U prvom planu su i dalje funkcioneri partija članica. Na četrdesetpet dana do izbora niko iz Fronta nije pošao do građana Plava, Rožaja, Ulcinja i drugih crnogorskih gradova da pruži nadu i predoči program osiromašenim građanima.

Strah od poraza DPSDP osjeća se u vazduhu iako opozicionog pobjedničkog duha još nema. No za pobjedu je potrebno mnogo. Stub vlasti počiva na vojnicima partije koju sačinjava većina poslanika u parlamentu, premijer sa ministrima, 661 javni funkcioner kojeg imenuje Vlada, 50 funkcionera koje imenuje Skupština i na brojnim lokalnim funkcionerima, kojih, u zavisnosti od veličine grada, može biti od 50 do 150. Svi oni imaju cijeli lanac onih nad kojima upravljaju. Može li se protiv toga?

Neko je rekao da demokratija znači izbor, a diktatura znači biti stavljen pred izbor. Ima li Crna Gora izbora pod ovakvim monopolima? Opozicija bi trebalo da ubijedi glasače da je sve u njihovim rukama, da mogu slobodno da biraju.

Piše: Miodrag RAŠOVIĆ

Demokratija znači izbor, a diktatura znači biti stavljen pred izbor. Ima li Crna Gora izbora pored ovakvih monopola? Opozicija bi trebalo da ubijedi glasače da je sve u njihovim rukama, da slobodno mogu da biraju

Evo ruke liberala

Pitanje očuvanja vlasti DPSDP u Budvi prije svega je pitanje opstanka i odgađanja odgovornosti za počinjena nedjela. Iz straha od gubitka moći i uticaja, vladajuća koalicija se širi onima koji su spremni da ih podrže. U ovom slučaju to su ostaci nekadašnjeg Liberalnog saveza - Liberalna partija lidera Andrije Popovića

Stranačko prestrojavanje pred predstojeće parlamentarne i lokalne izbore u turističkoj prijestonici u punom je zaletu. Razgovore vode svi sa svima sa ciljem stvaranja novih saveza i rasturanja postojećih, ali konačna slika izbornog nastupa zavisi od ishoda previranja u najjačoj opozicionoj Socijalističkoj narodnoj partiji.

U Budvi su, pored parlamentarnih, za 14. oktobar raspisani i lokalni izbori, koji su posljednji put održani u aprilu 2009. kada je većinu mandata osvojila koalicija stranaka DPS i SDP. Politička scena za izbore 2012. prilično je promijenjena, birači će imati mogućnost da daju povjerenje i nekim novim partijama koje prvi put ulaze u izbornu trku, ali i posve novim koalicijama i ocijene ponude kakvih do sada nije bilo.

Izborne liste se pripremaju, partijski prvaci pregovaraју, što tajno što javno, ali su glavni savezi uglavnom prepoznati.

Turistička metropola Crne Gore na-

lazi se pred prekretnicom. Koalicija DPSDP, koja je na vlasti od 2005. godine, vladala je tako da je Budvu dovela u dužničku krizu tešku na desetine miliona eura. Gotovo svaki važniji posao, svaka kapitalna investicija lokalne vlasti, pretvorila se u aferu koju istražuju nadležni državni organi.

Turistička Budva uživa reputaciju najkorumpiranijeg grada u državi, čiji su čelnici osuđeni na višegodišnje zatvorske kazne. Oko dvadeset članova Opštinskog odbora DPS-a, među kojima su visoki partijski funkcioneri, predsjednik

i potpredsjednik grada, direktori, odbornici i poslanici, osuđeni su, neki pravosnažno a neki još ne, na kazne

ŠTA ĆE BITI OD DPS-OVIH OBEĆANJA: Andrija Popović

zatvora zbog zloupotrebe položaja. Brojne afere čekaju na okončanje istrage koju vodi vrhovno državno tužilaštvo. Zbog špekulacija sa opštinskim zemljištem istraga se vodi i protiv predsjednika Opštinskog odbora DPS-a **Bora Lazovića**.

Gradom hara urbanistička mafija koja je uzurpirala vrijedan i atraktivan prostor svojim građevinama na štetu javnog interesa. Budva je zapala u bankarsko ropstvo. Većina zemljišnih parcela i vrijednih nekretnina pod hipotekom je brojnih banaka. Predstavnici vlasti u Budvi postali su za kratko vrijeme milioneri,

dok su građani osiromašili.

U takvoj atmosferi pitanje očuvanja vlasti DPSDP prije svega je pitanje opstanka i odgađanja odgovornosti za počinjena nedjela. Iz straha od gubitka moći i uticaja vladajuća koalicija se širi onima koji su spremni da ih podrže, koji nalaze najraznovrsnije izgovore za pružanje ruke spasa krivcima za propast grada. U ovom slučaju to su ostaci nekadašnjeg Liberalnog saveza, nekadašnja Liberalna partija lidera Andrije Popovića.

Ova je partija na proteklih lokalnim izborima u Budvi izašla u koaliciji sa Demokratskim centrom Gorana Batričevića, bivšeg potpredsjednika PzP, i sa svega pet glasova prešla cenzus, osvojivši ukupno 255.

LP raspolaže sa jednim ali vrijednim mandatom u SO, koji

je vlastima mnogo značio prilikom izglasavanja urbanističkih planova za betonizaciju Budve po narudžbi moćnog crnogorskog građevinskog lobija, za zaduživanje grada ili prodaju vrijednih opštinskih parcela.

Prije ulaska LP u savez sa DPS, manji koalicioni partner SDP postavio je svoje zahtjeve. Traže mjesto predsjednika lokalnog parlamenta i potpredsjednika Opštine, pored onoga što već imaju. Što je DPS ranjiviji, to su i zahtjevi partnera veći. Da li će biti ispunjeni nakon ulaska LP, saznaće se uskoro.

Savez Liberala i DPS-a ima i svoju cijenu. Na važne pregovore sa liberalima, održanim nedavno u hotelu „The Quin of Montenegro“ u Bečićima, stigla je trojna delegacija visokih funkcionera DPS-a: potpredsjednik **Svetozar Marović**, direktor partije **Branimir Gvozdenović** i potpredsjednik Skupštine Crne Gore **Željko Šturanović**.

Liberalima je obe-

ćan niz ustupaka, poslanička mjesta, učešće u izvršnoj vlasti, javnim preduzećima, diplomatiji. Obećano je ministarstvo sporta i srazmjernan dio u raspodjeli ambadorskih fotelja....

Oblast sporta u budućem kabinetu vlade pripašće, navodno, lideru LP Andriji Popoviću, dok je za ambasadora viđen stari liberal Ivančević.

Ivančević je demantovao nagađanja oko diplomatskog mandata „koji mi niko nije nudio niti imam takve ambicije“. On je zajednički nastup sa DPS-om

opravdavao činjenicom da „liberali postoje već 22 godine i da nova generacija mladih ove stranke ne treba da ostane na političkim marginama već da uzme učešće u vlasti i da do promjena dovede djelujući iznutra. Mi želimo da budemo vlast a ne opozicija“, iskren je Ivančević, dodajući da su postavili značajne političke preduslove da bi uopšte ušli u koaliciju.

Šef budvanskih liberala **Mito Pejović** potvrdio je da su na lokalnom nivou zatražena dva odbornička mjesta za formiranje samostalnog odborničkog kluba, kao i upravljačke funkcije u javnim preduzećima, opštinskoj

Odbornik SNP Krsto Rađenović: „Paštrovići će listom glasati protiv DPS-a, ma gdje bili. Štetu koju je DPS nanio Svetom Stefanu i cijelim Paštrovićima nije napravio nijedan osvajač kroz dugu i burnu istoriju ovoga kraja“

GLAVNI ČLAN PREGOVARAČKOG TIMA SA LIBERALIMA: Svetozar Marović

POD ISTRAGOM I PREDSEDNIK OPŠTINSKOG ODBORA DPS-a: Boro Lazović

upravi, urbanizmu, komunalnoj policiji i inspekcijским službama, „preko kojih se može uticati da se u Opštini počnu rješavati problemi i da se zavede red“.

Za povjerenje 14.500 građana Budve sa pravom glasa i 31 odborničko mjesto u SO boriće se i nova velika koalicija Demokratski front.

Front će okupiti Pokret za promjene, NOVU i Narodnu stranku. Frontu je prišao odbornik SNP **Božidar Vujičić**, koji je bio i prvi predlagatelj na Glavnom odboru stranke da vodeća opoziciona partija uđe u savez sa Demokratskim frontom. Međutim, snaga SNP u Budvi, u gradu u kome živi Srđan Milić, značajno je opala. SNP je na posljednje izbore izašla u koaliciji sa NOVOM i Narodnom strankom. Savez „narodnjaka“ osvojio je šest mandata, od čega su SNP pripala četiri.

Na državnim izborima ova stranka nastupila je samostalno i osvojila samo 780 glasova, što po riječima Vujičića pokazuje da su koalicije uspješnije. Skoro koliko i PzP, koji je osvojio 630 glasova Budvana i dva mjesta u Skupštini.

Demokratski blok na svojoj strani već na

startu ima pet odbornika SO Budva.

Božidar Vujičić naglašava da im 2009. nije smetala sporna statutarina odluka za udruživanje.

Upitan da li ima pristalica iz redova svoje partije za ulazak u Front, Vujičić naglašava kako razgovara sa partijskim kolegama koliko mu to procedura dozvoljava, ali da neće nikoga nago-varati. Čini se da većina članova ipak podržava stav GO stranke.

U gradu se čuju komentari kako će neki istaknuti Paštrovići iz redova SNP ipak prići Frontu, međutim za to nema potvrde. Još se analizira situacija u vrhu stranke i vaga u lokalnu.

Odbornik SNP **Krsto Rađenović** naglašava da je jedno sigurno:

„Paštrovići će listom glasati protiv DPS-a, ma gdje bili. Štetu koju je DPS nanio Svetom Stefanu i cijelim Paštrovićima nije napravio nijedan osvajač kroz dugu i burnu istoriju ovoga kraja. Imaćemo oštru izbornu kampanju i ukazati na haos koji vlada u elitnom turističkom ljetovalištu“.

Razgovori među opozicijom se vode, na sto se iznose razne ponude. SNP je pozvao predstavnike PzP, Nove i NS i ponudio koaliciju sa DF. Zanimljivo je da ovim pregovorima nije prisustvovao šef budvanskog SNP-a **Veselin Marković**, nego je poslao delegaciju na odborničkom nivou.

Pojedini pripadnici SNP-a navode da će nakon izbora, na kojima njihova stranka izlazi samostalno, lider **Srđan Milić** najvjerovatnije biti u poziciji da pregovara sa Demokratskim frontom o postizbornoj koaliciji i zatraži mjesto premijera buduće vlade, nešto poput slučaja mandatar **Ivice Dačića**, trećerangiranog na izborima u Srbiji.

Dok se prave koalicije, savezi i prebjezi iz jedne stranke u drugu, lokalni DPS vrši ozbiljne pripreme za oktobarsku trku za vlast. Od 110 članova Opštinskog odbora svaki je navodno dobio zaduženje da obezbijedi 50 potpisa sigurnih glasača koalicije koju predvodi DPS, što obezbjeđuje oko 5.500 glasova i izbornu većinu u Budvi.

Živi bili pa vidjeli.

Branka PLAMENAC

KAKO VLAST ZLOUPOTREBLJAVA DRŽAVNE RESURSE

Sve za partiju

Dragana ima 36 godina. Završila je Pravni fakultet u Podgorici prije više od deceniju. Mjesto u javnoj upravi dobila je pred oktobarske izbore. Ubijedena je da će proći kao i prošli put – čim se stiša izborna gužva ljubazno će joj objasniti da 'trenutno nema posla i čim bude – zvaće je'.

Ona je samo jedna od mnoštva godinama nezaposlenih koji radno mjesto dobijaju u predizbornoj kampanji. Koliko dugo na njemu ostaju – zavisi, najčešće, od toga koliko im je jaka *veza*. A *veza* je, opet, uglavnom partijska.

Po tom principu lokalne samouprave ovog vrelog avgusta dodatno nakrcavaju ionako prebukirane kancelarije. Neki, poštujući postulate „održivog razvoja“ – novozaposlenima, osim plate i partijskog zadatka, ne daju ništa. Jer – nemaju gdje fizički da ih smjeste. Tako su Nikšić i Danilovgrad, i pored prekobrojnih uposlenika, dodatno aktivirali nove.

U nevladinom sektoru (Crnogorska kulturna mreža) tvrde da je predizborna trka u Nikšiću otpočela tako što je DPS krenuo da zapošljava na određeno u Opštini i preduzećima koja se finansiraju iz opštinskog budžeta. „Lokalna samouprava je, u preduzećima i ustanovama čiji je osnivač, u posljednjih trideset dana zaposlila 70 ljudi po partijskom ključu“, saopštila je NVO Crnogorska kulturna mreža.

Iako lokalna samouprava nema novca ni za plate stalno zaposlenim,

Državno tužilaštvo uporno ćuti pred zloupotrebama, a moralo bi da ispita takve radnje, makar u onim slučajevima gdje je izvjesno da je izvršeno neko od krivičnih djela, kaže advokat Veselin Radulović

zbog 'povećanog obima posla tokom ljeta', kako tvrdi prvi čovjek Opštine Nikšić **Nebojša Radojičić** – morali su da prime nove.

Nešto slično se dešava i u Danilovgradu. Kraj avgusta, kada je obično u javnom sektoru zatišje, danilovgradska samouprava iskoristila je da uposli pripravnike, uglavnom aktiviste DPS-a. Prema nezvaničnim informacijama, koje su objavile podgoričke *Vijesti*, prošle sedmice 21 visokoškolac dobio je posao u opštinskim službama, sekretarijatima ili javnim preduzećima i ustanovama koje se finansiraju iz budžeta. Među zaposlenima su, kaže isti izvor, i članovi porodica lokalnih funkcionera.

Spisak opština i javnih institucija koje zapošljavaju po *partijskom ključu* ovdje tek počinje. I nema mu kraja. A ko bi tome i stao na kraj kada predsjednik DPS-a i dugogodišnji premijer **Milo**

Dukanović otvoreno poziva depeesovce da ne odbijaju nikoga ko dođe i traži posao. A **Miodrag Vuković** pojašnjava da je „normalno što su javna uprava i preduzeća politizovani, jer Crna Gora je dobrota partijska država”.

No, nije tu kraj predizbornim zloupotrebama državnih resursa. Mnoštvo je načina na koji funkcioneri, ali i službenici u državnoj i opštinskim upravama koriste svoja radna mjesta i zajedničke resurse kako bi obezbijedili nastavak vladavine DPS-a. Od prelijevanja novca iz državnih institucija za predizbornu kampanju do banalnog, ali po građane skupog, vozikanja službenih automobila po Crnoj Gori u vrijeme agitovanja i partijskih predizbornih

šemo evropske vrijednosti krajnje je vrijeme da se tako počnemo i ponašati i da funkcioneri prestanu zloupotrebjavati državne resurse”, zaključuje Koprivica u razgovoru za *Monitor*.

CDT je početkom ove sedmice započeo monitoring finansiranja političkih partija. „Ovdje je najvažnija uloga državnih institucija na čelu sa policijom i tužilaštvom. Ova su pitanja solidno regulisana u našem zakonodavstvu, a ono što se mora desiti jeste rigorozna primjena zakona“, kaže Koprivica.

No, baš sa tom primjenom zakona slabo stojimo. Primjer su i pritužbe koje je zbog raznih zloupotreba slala *Građanska alijansa*.

vor koji je Građanska alijansa dobila od Državne izborne komisije na pritužbu ove NVO na postupanje javnih funkcionera tokom predizborne kampanje u Tivtu i Herceg Novom. DIK je konstatovao da Zakon o izboru odbornika i poslanika zabranjuje učešće u izbornoj kampanji javnim funkcionerima koje imenuje ili postavlja Vlada i koje imenuje lokalna samouprava, kao i policijskim službenicima i pripadnicima ANB-a. Međutim, konstatuju, u kaznenim odredbama istog zakona kao prekršaj nije sankcionisana povreda tog člana zakona, pa zaključuju da Komisija nema ovlašćenja za pokretanje postupka u konkretnom slučaju. Slično su ovoj NVO odgovorili i o Zakonu o finansiranju poslaničkih partija.

U DIK-u tvrde da njime nije precizirana procedura, način utvrđivanja činjenica i nadležnosti za vođenje postupka protiv onih koji krše zakon.

I nikome ništa što tako pare građana troše vladajuće partije.

Značaj institucija u rješavanju ovog problema naglašava i advokat **Veselin Radulović**.

„Zloupotreba državnih resursa u partijske svrhe dešava se konstantno, ali je izraženija u predizornoj kampanji“, pojašnjava Radulović. On tvrdi da je ključni problem u tome što u Crnoj Gori ne postoji institucija koja će na sve te brojne zloupotrebe da reaguje. „Prije svega mislim na Državno tužilaštvo koje uporno čuti pred zloupotrebama a moralo bi da ispita takve radnje, makar u onim slučajevima gdje je izvjesno da je izvršeno neko od krivičnih djela“.

Radulović upozorava i na situaciju u kojoj je crnogorska vlast izgubila izvore finansiranja u brojnim nelegalnim radnjama kao što su šverc, trgovina ljudima i narkoticima koje su sprovodili „korektni momci“ pa se sada, zbog manje novca, više oslanjaju na zajedničke resurse koje nemilice zloupotrebjavaju kako bi ostvarili svoj cilj – ostanak na vlasti.

No, to i Radulović potvrđuje, mnogi građani nisu svjesni da im vlast bukvalno otima novac da bi sebi produžila vijek trajanja.

Marijana BOJANIĆ

PONESTALO PARA OD ŠVERCA, PA SE ZAVLAČI RUKA U DRŽAVNU KASU: Veselin Radulović

skupova i angažovanja uposlenih za partijske poslove u vrijeme njihovog radnog vremena.

Dragan Koprivica, izvršni direktor Centra za demokratsku tranziciju, objašnjava: „Zloupotrebe državne imovine i funkcija nijesu samo pravno nego i pitanje političke kulture. Ovaj problem, poznat u velikom broju zemalja, kod nas je dodatno izražen budući da imamo kontinuitet vladavine jedne partije od 20 godina”.

On tvrdi da ova anomalija nije samo uticala na kvalitet izbornog procesa nego i na funkcionisanje države počev od zapošljavanja do načina raspodjele bogatstva. „Ako konstantno promovi-

„Vlada do sada nije pokazala želju da ovo pitanje riješi na kvalitetan način, jer je umjesto sankcionisanja stimulisala državne službenike da čine ova prekračenja. Sjetimo se - Vlada je državne činovnike častila automobilom umjesto da su uslijedili otkazi zbog nezakonitog odnosa prema državnom vlasništvu“, kaže **Edin Koljenović** iz GA.

On kaže da je država dala čak i jednu lošu poruku o nekažnjivosti kršenja zakona Crne Gore, te da uz ovakav odnos nadležnih institucija predstoji period kada ćemo se susretati sa beskrupuloznim zloupotrebama posebno onda kada krene predizborna kampanja.

Jasan primjer odnosa države je odgo-

U službi korupcije

Duško Knežević bi mogao biti ključni svjedok ne samo u slučaju *Telekom*, već u odmotavanju veza Mila Đukanovića i njegovih prijatelja sa mnogim mutnim poslovima u Crnoj Gori

Pred Anketnim odborom za Telekom tokom narednog perioda trebalo bi da svjedoči **Milo Đukanović**, bivši premijer Crne Gore. Đukanovića direktno ne pominju američke pravosudne vlasti koje razmatravaju korupcionašku aferu *Telekom*, ali ga posredno dovode u vezu sa cijelom pričom. Kao što je poznato, navodi se da je sestra visokog crnogorskog zvaničnika, advokatica, primala novac za lažne konsultantske ugovore tokom privatizacije *Telekoma*. Advokatica je **Ana Kolarević**, sestra bivšeg premijera.

„Prema našim podacima najveći dio novca otišao je upravo porodici Đukanović. Da bi se sakrili tragovi novca je uplaćen preko njima bliskih ljudi koji su imali re-

gistrovane firme u inostranstvu,“ rekao je *Monitoru* zvaničnik, izvor upoznat sa istragom. On je naveo i da su se, navodno, Đukanović i njegovi pravdali da novac od lažnih konsultantskih usluga nije završio u džepu porodice, već je otišao na referendumsku kampanju.

„Duško Knežević je glavni blagajnik porodice. Mnogo je umješniji od ljudi iz *Prve banke*, koji nemaju velika znanja. Knežević ima oko sebe dobro obučenu ekipu finansijskih stručnjaka i ljudi koji imaju mrežu firmi u inostranstvu“, rekao je izvor *Monitora*

na referendumsku kampanju.

Za razliku od Anketnog odbora, državna tužiteljica **Ranka Čarapić**, koja mjesecima ispituje ovaj slučaj (tapkajući u mjestu), još nije saslušala Mila Đukanovića iako je on bio na čelu Vlade i

Savjeta za privatizaciju tokom prodaje crnogorskog operatera. Svjedočila je jedino Kolarević. Ona je, prema saznanjima *Monitora*, uvjerila tužiteljicu da je pošteno zaradila stotine hiljada eura koje je dobila za poslove oko navodne transformacije *Telekoma*. Kolarevićeva je prema javnom priznanju radila na tim poslovima sa kolegom advokatom **Nikolom Martinovićem**. Za konsultantske poslove, kako je tvrdila, angažovala ih je njujorška firma *Sigma*.

Trojica visokih menadžera *Mađar Telekoma* okrivljeni su da su korum-

pirali državne zvaničnike u Crnoj Gori u iznosu od 7,35 miliona eura, uplaćenih za lažne ugovore preko četiri of šor firme *Fiesta* (Mauricijus), *Activa* (Sejšeli), *Sigma* (Njujork) i *Rawleigh* (Britanska Zapadna Indija). Preko Atlantika, počeo je sudski proces. Prvo ročište zakazano za kraj avgusta u Njujorku, odgođeno je zbog promjene sudije.

Afera *Telekom* aktuelna je još od 2006. godine, kada su naši pravosudni organi na zahtjev iz inostranstva tražili da se ispituju navodi o korupciji, što se vidi u revizorskom izvještaju *Telekoma*. **Vesna Medenica**, tadašnja državna tužiteljica, nije procesuirala slučaj. Obavijestila je 2007. menadžment *Telekoma* da sporni konsultantski ugovori „ne sadrže elemente koji se mogu označiti kao kriminalne radnje“. Medenica je bliska prijateljica Ane Kolarević.

Krajem prošle godine objavljeno je da su se predstavnici američke SEC i *Dojče Telekom* dogovorili o poravnaju zbog skandala vezanog za prodaju crnogorskog i makedonskog državnog operatera. *Dojče Telekom*, koji se kotira na njujorškoj berzi, platio je zbog toga oko 100 miliona dolara SEC-u.

Kako je *Monitor* pisao više puta, dvije firme *Fiesta* i *Sigma*, preko kojih su uplaćivani milioni za mito, u vezi su sa **Duškom Kneževićem**. „Knežević je glavni blagajnik familije. Mnogo je umješniji od ljudi iz *Prve banke*, koji nemaju velika znanja. Predsjednik *Atlase* ima oko sebe dobro obučenu ekipu finansijskih stručnjaka i ljudi koji imaju mrežu firmi u inostranstvu,“ rekao je ovaj izvor.

Monitor je u prošlom broju objavio da je firma *Sigma inter corp* u direktnoj vezi sa licem koje Kneževiću obavlja najpovjerljivije poslove. Predsjednik njujorške *Sigme inter corp* je **Brani-slav Branko Krtinić**. On je tu firmu registrovao na Menhetnu 2000. godine. Nekoliko godina kasnije Krtinića će Knežević postaviti na mjesto direktora svog *Montenegroexpressa*.

Krtinić je *Montenegroexpress* preuzeo po privatizaciji. Prema crnogorskom privrednom registru on je danas u odboru direktora *Montene-*

groexpressa, a predsjednik je odbora direktora druge Kneževićeve firme *Montenegroexpress Travel Agency*.

Branko Krtinić nije jedini iz porodice koji je zapošljen u Kneževićevom carstvu. Njegov sin **Aleksandar**, koji je takođe jedno vrijeme živio u Americi, gdje je diplomirao na Brajant Univerzitetu ekonomiju i političke nauke, kadar je Duška Kneževića. Radio je u *Pireus banci* u kojoj je Knežević jedno vrijeme imao vlasnički udio. Zastupao je *Atlas grupu* sa **Snežanom Nikčević** i **Nebojšom Sovranom** na godišnjoj skupštini akcionara beogradskog *Centroporma* u junu ove godine. Prema pretraživačima na internetu mladi Krtinić je od 2011. godine finansijski direktor *Atlas grupe*.

Prema pouzdanim izvorima *Monit-*

Predsjednik *Sigme* **Branko**

Krtinić nije jedini iz porodice koji je zapošljen u Kneževićevom carstvu. Njegov sin Aleksandar radio je u *Pireus banci* koja se dovodila u vezu sa Kneževićem. Zastupao je *Atlas grupu* sa Snežanom Nikčević i Nebojšom Sovranom na godišnjoj skupštini akcionara beogradskog *Centroporma* i finansijski je direktor *Atlas grupe*

ora, elementi kriminalnih poslova mogli bi se naći i u transakcijama vezanim za otkup manjinskog paketa akcija *Telekoma*. Vlada Mila Đukanovića je, na šta jasno ukazuju dokumenta, omogućila Mađarima da po povoljnoj cijeni nakon kupovine paketa od 51 odsto, otkupe i dodatnih 21,92 odsto akcija od manjinskih akcionara po povlašćenoj cijeni od 2,2 eura po akciji. Pri tom je iz našeg budžeta vršena doplata od 30 centi za svaku prodatu akciju. Mađari su tako došli do monopola.

Izvor *Monitora* upoznat sa istragom potvrdio je da su i u otkupu manjinskog paketa akcija učestvovali ljudi povezani sa *Atlas grupom*. Uprava za sprečavanje pranja novca notirala je, prema našem izvoru, da je novac od prodaje akcija *Telekoma* uplaćivan

Vladimiru Bjelanoviću i da su transakcije išle preko kompanije *Cosmos LTD* za koju se tvrdi da je imala više računa kod *Atlas banke*. Navodno se radi o milionskim transakcijama.

Prema crnogorskom privrednom registru Bjelanović zauzima istaknutu poziciju u *Atlas grupi*. On je jedno vrijeme bio direktor *Primorke Bar*, koju je privatizovala Kneževićeva imperija. Kasnije je, pošto je uništena, a radnici štrajkovali, *Atlas grupa* prodala *Primorku* podgoričkoj *Krizmi*.

Primorka nije jedina veza Bjela-

novića sa Kneževićem. Prema britanskom privrednom registru, Bjelanović je direktor londonske kompanije *Hemagro limited*, koja je kao što smo objavili u jednom momentu posjedovala čak devet odsto akcija *Atlas banke*.

Cosmos LTD, kompanija preko koje su prema našim izvorima vršene transakcije vezane za prodaju manjinskog paketa akcija tokom privatizacije *Telekoma*, takođe je povezana sa Kneževićem. U Informaciji o poslovanju društva za upravljanje investicionim fondom *Atlas mont*, navodi se da je *Cosmos LTD* među deset najvećih akcionara Fonda. Prema zvaničnim podacima *Cosmos LTD* je među deset najvećih akcionara Kneževićevih *Jadranskog sajma* i *Atlas hotels group*. *Cosmos LTD* je bio i među akcionarima u fabrici elektroda Plužine dok je ta firma bila u većinskom vlasništvu Duška Kneževića.

Prema podacima izvora bliskih istrazi, preko *Cosmosa LTD* **Tomaž Kralj**, slovenački plejboj i ekonomista, primao je novac po osnovu aneksa ugovora o dokupu manjinskih akcija *Telekoma*. Radi se navodno o milionskim svotama.

Ranije je objavljeno da je Kralj podigao 2, 3 miliona eura koje su bile uplaćene *Activi*, jednoj od kompanija koja je prema američkim istražiteljima primala sumnjive transakcije vezane za korupciju tokom privatizacije *Telekoma*. Kao što je poznato, iza *Active* je formalno stajao pokojni **Kažimir Živko Pregl**, jedno vrijeme predsjednik Borda direktora Đukanovićeve *Prve banke*.

Novac koji je legao na račun *Active*, kako su objavili mediji, Kralj je podigao 17. maja 2005. godine. Prema podacima britanskog registra samo nekoliko dana kasnije Kralj je registrovan kao direktor londonske kompanije

Influenz Entertainment Limited koja je osnovana iste te 2005.

Vratimo se *Cosmosu*. Ta kompanija je preko firme *Ridlay Park*, kao što smo već objavili, jedan od osnivača *Attike Land*, koju kontroliše Knežević, a koja je osnivač Kneževićevih *Mogren garden* i *Mogren hill*. *Atlas*

Prema podacima izvora bliskih istrazi preko *Cosmosa LTD* **Tomaž Kralj**, slovenački plejboj i ekonomista, primao je novac po osnovu aneksa ugovora o dokupu manjinskih akcija *Telekoma*

Fiesta investments LTD koja je prema inostranim registrima u koje smo imali uvid, osnovana 1996. godine na Mauricijusu. Firma ima više adresa od Švajcarske do Kipra. Iz *Atlas grupe* Duška Kneževića više su puta demantovali da je ovaj crnogorski tajkun vlasnik *Fieste*. Ali svi dostupni dokumenti, o čemu je *Monitor* pisao više puta, nedvojbeno svjedoče o višestrukim i isprepletanim vezama Kneževića i *Fieste*. Zbog tvrdnji da stoji iza *Fieste*, Knežević je tužio *Monitor*, ali je onda odustao od procesa.

Nekoliko mjeseci nakon što je osnovana, *Fiesta* i RTCG sklopile su ugovor oko satelita. Posao je sklopljen mimo tendera. I višestruko je precijenjena cijena satelita. U to doba direktor državne televizije bio je **Goran Sito Rakočević**, danas u bordu *Jadranskog sajma* koji je preuzela *Atlas grupa*.

Za više od deceniju *Fiesta* je uzela preko deset miliona eura od Vlade.

Fiesta je akcionar u *Jadranskom sajmu* i *Montenegroexpress-u*, kompanijama koje su u većinskom vlasništvu *Atlas grupe* Duška Kneževića.

Kada je *Monitor* ranije kontaktirao Kneževića povodom afere *Telekom*, u kratkoj poruci predsjednik *Atlas grupe* rekao je da će sve

grupa na svom sajtu promoviše dva velika projekta na području Mogrena, džinovske stambene komplekse koji narušavaju jedinstveno područje Mogrena.

Prije *Ridlay Park*, kao osnivač *Attike* upisana je *Fiesta Investment LTD* sa Mauricijusa, koja se ne dovodi samo u vezu sa aferom *Telekom*, već i sa sumnjivim ugovorima o zakupu satelita sa RTCG, na osnovu koje je *Fiesta* u višegodišnjem aranžmanu dobila više od deset miliona eura.

Do sada je u žiži bila najviše firma

što zna saopštiti istražnim organima. Da li je Knežević svjedočio - tu informaciju nijesmo mogli dobiti od tužilaštva. Iz svega što je do sad procurilo, Knežević bi mogao biti ključni svjedok ne samo u slučaju *Telekom*, već u odmotavanju veza Mila Đukanovića i njegovih prijatelja sa mnogim mutnim poslovima u Crnoj Gori. Blagajnik porodice, kako zovu Kneževića, legalizovao je prvi Đukanovićev milion. Poslije su se milioni samo gomilali.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Potpredsjednik tuži Opštinu

Kako se potpredsjednik Opštine Tivat i lider tivatskog SDP-a Krsto Bošković i poslije ponovnog kontroverznog imenovanja na mjesto drugog čovjeka grada bori za stambeni kredit

Čelnici vlasti, i državni i lokalni, koriste sve moguće privilegije kad god im se za to ukaže prilika. Jedan od primjera za to je i slučaj potpredsjednika Opštine Tivat i lidera tivatskog SDP-a **Krsta Boškovića**. On, ni poslije ponovnog kontroverznog imenovanja na mjesto drugog čovjeka grada, ne odustaje od sudskog spora protiv Opštine iako se nalazi u njenom najužem rukovodstvu.

Bošković je, kako pišu podgoričke *Vijesti*, u februaru Osnovnom sudu u Kotoru tužio Opštinu Tivat, u kojoj je potpredsjednik od 2002. godine. Traži da se poništi rješenje Komisije za rješavanje stambenih potreba lokalnih funkcionera, koja mu je dva mjeseca ranije dodijelila kredit od 16.350 eura na 20 godina uz izuzetno povoljne uslove da riješi stambeno pitanje.

U tužbi Bošković traži da se poništi rješenje i komisija obaveže da mu dodijeli 28 hiljada eura, koliko mu je u prvi navrat bilo i određeno, te da mu tužena Opština Tivat nadoknadi troškove sudskog postupka.

Pošto je prilikom konstituisanja nove lokalne vlasti, nakon aprilskih izbora u Tivtu, bio odlučujući 17. glas koalicije DPS-SDP u tridesettročlanom lokalnom parlamentu, Bošković

OPET U FOTELJI: Krsto Bošković

je početkom juna podnio ostavku na mjesto potpredsjednika Opštine, da bi se na sjednici Skupštine 8. juna mogao izglasati izbor **Ivana Novosela** (DPS) na mjesto predsjednika lokalnog parlamenta. Kada je to oposlio, Bošković je 12. jula podnio ostavku na mjesto odbornika, da bi na sjednici SO, pet

dana kasnije, bio ponovo „vraćen” u fotelju potpredsjednika Opštine, na predlog gradonačelnika **Dragana Kankaraša** (DPS).

Cijelo to vrijeme Bošković je bio „u sudskom ratu” sa Opštinom oko svog stambenog kredita, što je prilikom njegovog vraćanja u potpredsjedničku fotelju izazvalo oštre kritike opozicije.

„Bošković je godinama ubirao sve blagodeti tog posla i našao je sebi za pravo da se buni jer nije dobio ono što mu i ne pripada... Ima li primjera igdje u Crnoj Gori da je jedan potpredsjednik tužio svoju matičnu Opštinu, jer nije dobio pare koje je očekivao i da ga ona sada vraća u fotelju i time prejudicira ishod sudskog spora”, upitao je na sjednici SO 17. jula **Savo Klakor** (Nova) gradonačelnika Kankaraša.

Za 14. novembar zakazano je prvo ročište. Tako će se u Osnovnom sudu u Kotoru lider tivatskog SDP-a naći na suprotnoj strani od predstavnika Opštine čiji je potpredsjednik.

Po imovinskom kartonu, objavljenom na sajtu Komisije za utvrđivanje konflikta interesa, Bošković kao potpredsjednik Opštine zarađuje 1.220 eura mjesečno, vlasnik je placa od 960 kvadrata u Tivtu i kuće u izgradnji površine 250 kvadrata, kao i šestine zemljišta površine 25 hiljada kvadrata u Tivtu.

Ima i vaučer u HTP *Primorje*, motornu brodicu, a prošle godine nabavio je novog terenca, koji košta oko 30.000 eura. Među zaduženjima Bošković je prijavio dva kredita od ukupno 9.800 eura.

Prijavio je, kako navode *Vijesti*, i kredit od 16 hiljada eura koji je dobio od Opštine Tivat, a zbog kojeg je i tužio Opštinu.

I treba da tuži, ne samo Tivat, već i partiju, koja nije uspjela da mu pretoči u materijalno blagostanje sve godine pregalaštva, pa se Bošković trucka u terencu, umjesto da vozi avion. A zaslužan je za nezavisnost!

V. KOPRIVICA

Diktatura rađa pravo novinarstvo

Medijska situacija u Crnoj Gori je najgora u regionu. To je uostalom i logično, jer jedino ovdje još imamo nesmjenu vlast, garnituru izniklu u ratu, ratnim zločinima i ratnom kriminalu, koja je glavni uzrok neslobode i napada na nezavisne medije. I tako će biti sve dok se ta vlast konačno ne pošalje u ropotarnicu istorije

MONITOR: *Vijesti ove sedmice proslavljaju 15 godina postojanja. Bila je to decenija i po različitih pritisaka na kritički nastrojene medije, a čini se da je situacija sa medijskim slobodama u Crnoj Gori sve gora. Je li bilo teže na početku ili sada?*

IVANOVIĆ: Sve zavisi od ugla iz koga posmatrate problem. Bilo je teško na početku, jer je bilo neizvjesno i zbog toga što se radilo o projektu u koji je malo ko vjerovao. Na tako malom tržištu i u siromašnoj zemlji pokrenuti dnevni list djelovalo je kao nemoguća misija, projekat osuđen na neuspjeh. Imali smo novca za prvih par mjeseci, ne više od tri i sve je zavisilo od rezultata. Morali smo prodavati od prvog broja više od 6.000 primjeraka da bismo preživjeli. Mi smo od prvog broja dostigli cifru od skoro 8.000 prodatih primjeraka i odmah smo znali – uspjeli smo. Ali taj uspjeh je razlog što danas plaćamo visoku cijenu i što je i danas, nakon 15 godina, teško praviti slobodan medij u Crnoj Gori.

To će uvijek biti teško, jer je Crna Gora zatvoren sistem, konzervativna sredina, provincijalna i lice-mjerna i zato će uvijek biti problema za rad medija. Ali

ono što smo prošli u posljednjih skoro 10-ak godina, rezultat je ili posljedica politike jednog autoritarnog režima koji ne može da zamisli da postoji pojedinac a kamo li institucija koju taj režim ne može da kupi, zastraši, slomi, ucijeni.

MONITOR: *U večeri nakon proslave deset godina Vijesti fizički ste napadnuti. Uslijedili su napadi na Oliveru Jakić, Mihaila Jovovića, Borisa Pejovića, Tufika Softića, tu je i paljenje dva automobila. Većina tih napada nije rasvijetljena. Vjerujete li da će se otkriti najodgovorniji za te napade?*

IVANOVIĆ: Naravno. Nema tog zločina koji se ne može rasvijetliti ako postoji volja vlasti i institucija da to učine. S druge strane, svjesni smo da bi bilo naivno očekivati da će neki ozbiljan pomak biti učinjen na tom planu dok se ne promijeni vlast koja je odgovorna za sve te napade, jer je kreirala ambijent u kome su takvi napadi legitimni, čak poželjni i nekažnjivi. Kada dođe do promjene vlasti, onda će doći i do ozbiljnih istraga, do svjedoka saradnika, što će vrlo brzo i vrlo lako rasvijetliti pozadinu svih napada koje pominjete.

Prije nekoliko mjeseci imao sam kontakte i sa novim šefom policije Božidarom Vuksanovićem i sa državnim tužiteljicom Rankom Čarapić oko zahtjeva za ponovnom istragom mog slučaja i rasvijetljavanja njegove pozadine. Htio sam, dakle, samo da provjerim njihovu reakciju i raspoloženje da nešto ozbiljno učine jer su u javnim nastupima, a posebno Vuksanović, najavljivali beskompromisan i profesionalan rad i istrage svih slučajeva. Bio sam, mađutim, tužan nakon tih razgovora jer sam i na jednoj i na drugoj adresi primijetio strah da uzmu taj predmet u ruke, krijući se iza nekih proceduralnih i formalno-pravnih izgovora. Očito je dakle da kod svih institucija i njihovih čelnika i dalje postoji zazor, ako ne i strah da se dotaknu

ĐUKANOVIĆEVA POSLUGA ŠTITI GAZDU

MONITOR: *Državna novina je još jedan od oblika pritiska na Vijesti, ali i na druge medije koje ne kontroliše vlast. Nerijetko se, međutim, čuje da se radi o medijskom ratu. Mislite li da je to po srijedi?*

IVANOVIĆ: Za rat su potrebne dvije strane, a ja ih u konkretnom slučaju ne vidim. Režimski plaćenici i propagandisti se bave nama, ili ako im to bolje zvuči - pucaju na nas zato što se mi bavimo njihovim poslodavcima i šefovima. Mi pokušavamo da ispunimo osnovnu ulogu medija kao zaštitnika javnog interesa od mogućih zloupotreba moćnika, dok se Đukanovićeva possluga bavi našim privatnim životima i zaštitom svog gazde od našeg profesionalnog rada. Jednostavno se radi o zamjeni teza kojom se, tipično za autoritarne i mafijaške strukture, pokušava sve uvući u brlog korupcije i kriminala. Oni javno priznaju kako su grešni, ne pokušavaju ni da se brane, jedino što onda plasiraju je da nasilno žele nametnuti tezu kako smo i mi slični njima. Nema nevinih, nema pristojnih, nema profesionalnih, nema principijelnih – to je njihova glavna propaganda teza u koju vjeruju samo članovi Prve familije i od njih zavisni krugovi. Nama ne pada na pamet da se bavimo njima, jer su potpuno nevažni i marginalni – mi ćemo nastaviti da se bavimo svojim poslom a to je pisanje o problemima ovog društva, o onima koji kreiraju te probleme, a sve to da bi Crna Gora bila sigurnije i sretnije mjesto za život.

bilo čega za šta sumnjaju da bi moglo odvesti do velikog vođe i prve familije. I tako će biti dok ne dobijemo

demokratsku vlast i profesionalce u institucijama sistema.

Za rat su potrebne dvije strane, a ja ih u konkretnom slučaju ne vidim. Režimski plaćenici i propagandisti se bave nama, ili ako im to bolje zvuči - pucaju na nas zato što se mi bavimo njihovim poslodavcima i šefovima. Mi pokušavamo da ispunimo osnovnu ulogu medija kao zaštitnika javnog interesa od mogućih zloupotreba moćnika, dok se Đukanovićeva possluga bavi našim privatnim životima i zaštitom svog gazde od našeg profesionalnog rada

MONITOR: *Jedan od rijetkih napada koji je rasvijetljen je onaj kada je gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša fizički napao urednika Vijesti Mihaila Jovovića i foto-reportera Borisa Pejovića. Nakon tri godine presuda je donešena u korist Vijesti. Da li je pravda u tom slučaju zadovoljena?*

IVANOVIĆ: Kako se može govoriti o zadovoljenju pravde ako je potpuno nevin čovjek tri godine držan na optuženičkoj klupi? Presuda Osnovnog suda nije ni pravosnažna, pa se i ne zna šta će se dešavati na višim instancama. A ni sama ta presuda koja je u dijelu Mihaila Jovovića korektna nije dovoljna da bi mi, kao premijer Lukšić, klicali da je pravda eto spora ali dostižna! Ništa ne može kompenzirati sramotu brojnih crnogorskih institucija koje su učestvovala u montiranju ovog procesa, bilo kroz zataškavanje odgovornosti podgoričkog vezira i njegovog sina, bilo kroz izmišljanje i fabrikovanje navodne odgovornosti I nasilja glavnog urednika *Vijesti*. Pravda bi donekle mogla da bude zadovoljena kada bi sada Tužilaštvo podiglo optužnicu protiv Mugoše, sina i vozača zbog lažnog svjedočenja, kada bi sud uvažio takav zahtjev i procesuirao pomenute, kada bi nadležni u Kliničkom centru i policiji bili smijenjeni i otpušteni s posla zbog kršenja profesionalnih normi i etičkih standarda. Onda bi premijer mogao da govori o zadovoljenju pravde. Ovako je licemjerno tako nešto i pomisliti a kamoli kazati.

MONITOR: *Koliko zarobljene institucije obesmišljavaju posao koji rade mediji koje ne kontroliše vlast? Nijedna od afera koje su ti mediji objavili nije rasvijetljena do kraja pred ovdašnjim sudovima.*

IVANOVIĆ: To je, naravno, veliki problem. Institucije nadležne za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, umjesto da budu zahvalne medijima i nevladinim organizacijama koji otkrivaju detalje vezane za brojne sumnjive poslove u Crnoj Gori doživljavaju nas kao elementarnu nepogodu i čak javno pozivaju da ih ne zatrpavamo obiljem

Institucije, umjesto da budu zahvalne medijima i nevladinim organizacijama koji otkrivaju detalje vezane za brojne sumnjive poslove u Crnoj Gori, doživljavaju nas kao lemenatarnu nepogodu i čak javno pozivaju da ih ne zatrpavamo obiljem materijala! No, to je priča o vlasti i kontroli institucija u Crnoj Gori, o čemu govore i izvještaji EU zvaničnika i stranih medija. Ako smo mi lični i ako sve ovo radimo zbog političkih ambicija, valjda Brisel i Vašington nemaju takvih nazadnih namjera

materijala! Ali, opet je to priča o vlasti i kontroli svih institucija u Crnoj Gori, o čemu govore i izvještaji stranih medija kao i EU zvaničnika. Ako smo mi lični i ako sve ovo radimo zbog političkih ambicija, valjda Brisel i Vašington nemaju takvih nazadnih namjera, pa se postavlja pitanje kako oni mogu pisati, ponekad i kritičnije nego slobodni mediji u Crnoj Gori o ovdašnjim problemima slabih institucija i o partijskom pravosuđu.

MONITOR: *Nerijetko se pokušavaju napraviti paralele između situacije u Crnoj Gori u i u regionu. Koliko Crna Gora, pa i kada su u pitanju mediji i medijske slobode, prati trendove u regionu?*

IVANOVIĆ: Neću reći ništa novo i spektakularno ako kažem da je medijska situacija u Crnoj Gori najgora u regionu. To je uostalom i logično jer jedino ovdje još uvijek imamo na vlasti garnituru rođenu u ratu, ratnim zločinima i ratnom kriminalu, koja je

glavni uzrok te neslobode i napada na medije. I tako će sve biti dok se ta vlast konačno ne pošalje u ropotarnicu istorije. Za posljednjih desetak godina naši novinari su fizički napadani, vođen je psihološki rat protiv zaposlenih, sudski smo kažnjavani i finansijski reketirani, ekonomski iscrpljivani, javno linčovani. Računica pokazuje da nam je režim oteo blizu tri miliona eura za ovih 10 godina tako da se i mi sami pitamo kako smo još uvijek na nogama i u dobroj kondiciji. Postoji, međutim, i jedna dobra strana u toj opštoj nepogodi – diktatura rađa pravo novinarstvo, zato su *Vijesti* najbolji dnevnik u regionu, što nije samo moja subjektivna ocjena, već mišljenje brojnih regionalnih medijskih organizacija i nekih poznatih pojedinaca koji prate prilike kod nas i u susjedstvu.

**Milena
PEROVIĆ-KORAĆ**

CRNA GORA SE GUŠI U DIMU OD POŽARA

Državna strategija - čekat i kišu

Svi se slažu da je sadašnji sistem zaštite od požara neodrživ, ali na tome se i ostaje. Koliko je neodrživ najbolje znaju vatrogasci koji zapaljene šume najčešće gase noseći na leđima naprtnjače s vodom pješakeći dnevno i po nekoliko kilometara

ZA NOVE HELIKOPTERE NEMA PARA: Ivan Brajović

Crna Gora gori i guši se u dimu. Požari bukne od sjevera do juga. U četvrtak požari su gorjeli na stotinu mjesta. Šume plamte, a nema ni dovoljno ljudstva, ni adekvatne opreme za gašenje. Zbog požara nivo zagađenja vazduha u Podgorici je povećan tri puta. Iz Agencije za zaštitu životne sredine kažu da prate situaciju i poručuju građanima da se ne uzbuđuju, nego da sjede u zatvorenim prostorijama i izbjegavaju ariju.

Ministri su još na odmoru, pa nemaju komentar. A i što bi komentarisali kada svake godine Crnu Goru zahvate brojni požari i pričine ogromne štete, a država nema adekvatan odgovor kako da to spriječi. Jedina joj je strategija – čekanje kiše.

Tokom prošlogodišnje „požarne sezone” u Crnoj Gori gašena su 3.452 požara, a samo na teritoriji Podgorice

gorjelo je na 1.717 lokacija. To je nadležne kao opomenulo, pa su u javnim istupima govorili da su svjesni da se tu nešto mora uraditi. Onda je pao snijeg, a oni zaboravili da će opet doći ljeto i vrućine. Nakon što je snijeg počeo da kopni, kupili su snjegočistače i motorne sanke, umjesto opreme za gašenje požara.

Tako i ovu godinu dočekasmo sa 620 vatrogasaca i 177 vatrogasnih vozila. Za gašenje se angažuju i četiri aviona, dva tipa *dromader*, koji nose po 2.200 litara vode, i dva tipa *Air Tractor*, koji mogu uzimati vodu sa vodenih površina i nose po 3.200 litara. MUP raspolaže i sa četiri helikoptera koji se koriste za izviđanje terena, spasavanje sa visina i za medicinski transport. Teren izviđa i 250 šumara.

Direktor Uprave za šume **Radoš Šućur** kazao je da šumari na terenu

pokrivaju između dvije i pet hiljada hektara. On smatra da „sistem zaštite od požara mora da se mijenja, jer je sadašnje stanje neodrživo”.

Koliko neodrživo najbolje znaju vatrogasci koji zapaljene šume najčešće gase noseći na leđima naprtnjače s vodom i pređu i po nekoliko kilometara tokom dana.

Kako sve funkcioniše sa gomilom neodgovornosti dobro je pokazao prošlomjesečni požar u Nacionalnom parku Durmitor. Požar u prirodnom rezervatu crnog bora na Crnim podama mogao je biti lokalizovan da se djelovalo na vrijeme. Akcija gašenja, tvrde mještani, kasnila je skoro 24 sata. A požari u ovom nacionalnom parku gore petu godinu za redom. Područje je pod zaštitom UNESCO-a, ali ne i Vlade Crne Gore.

U gašenju požara u Crnim podama

priključili su se dva helikoptera iz Srbije i dva iz Hrvatske. Gradonačelnik Mojkovca **Dejan Medojević** pozvao je Vladu da konačno nabavi neophodne helikoptere. Zgarište su kasnije posjetili ministar unutrašnjih poslova **Ivan Brajović** i ministar održivog razvoja i turizma **Predrag Sekulić**. Na reagovanje vatrogasaca da ne pomažu ni dromaderi uključeni sa zakašnjenjem, Brajović je rekao da zasad ne treba nikoga kritikovati dok se situacija smiri, a da potom slijede ozbiljne analize. Stara demagoška praksa. Analiza, bez odgovornosti.

Sekulić je, u stilu savjesnog profesora, podsjetio da su Crna pod dio svjetske baštine, jer „ovako visokih borova nema nigdje na planeti”. Nešto prije toga utješio je javnost da požari neće ugroziti turističku sezonu.

Pomoćnik ministra unutrašnjih poslova za vanredne situacije **Zoran Begović** nije ništa izjavljivao, ali je zabilježeno da je na kraju prošlogodišnje sezone požara tvrdio da je „sistem jako vitalan”.

Sada je Begović shvatio da sistem ipak treba osvježiti: „Prioritetna nabavka u ovom trenutku odnosi se na obezbjeđivanje finansijskih sredstava za kupovinu dva višenamjenska helikoptera tipa KA 32, koji nose 5.000 litara vode i imaju manevarske sposobnosti koje u potpunosti odgovaraju konfiguraciji sjevernog dijela Crne Gore”.

Da su Crnoj Gori potrebni novi helikopteri saglasan je i ministar unutrašnjih poslova i javne uprave Ivan

POŽARI POKAZALI DA SISTEM NIJE BAŠ VITALAN: Zoran Begović

Brajović. Problem je, međutim, novac kojeg za tu namjenu nema u budžetu. Ima prećih stvari.

Treba podsjetiti ministra i pomoćnika da je Vlada u nekoliko navrata propustila priliku da nabavi potrebne helikoptere. Jedna od tih prilika ukazala se u drugoj polovini 2008. godine kada su se mogla, po povoljnim uslovima, kupiti četiri višenamjenska helikoptera. No, tada je munjevito reagovao Begovićev Sektor za vanredne situacije, pa je Vlada umjesto helikoptera kupila avione za gašenje požara koji su se pokazali manje efikasnim od helikoptera. Iste godine za opštinske službe zaštite i spasavanja nabavljeno je 59 specijalnih vozila za gašenje i spasavanje. Kredit od gotovo 10 miliona eura kojim su plaćeni vraća Vlada. Ostatak je plaćen dodatnim zaduženjima lokalnih samouprava. Većina tih vozila ni do danas

nije korišćena, jer su neadekvatna za terenske uslove, posebno na sjeveru države. Zbog grešaka, naravno, niko nije odgovarao.

Dobrom domaćinu nezamisliva bi bila računica da svake godine u dim odu desetine miliona eura šume, umjesto da se ta šteta ublaži kupovinom helikoptera. Nadležne ne zabrinjava što je posljednjih 15 godina evidentirano više od 1.500 većih šumskih požara. Samo u prošloj godini, u avgustu i septembru, požarom je bilo zahvaćeno 4.500 hektara šume, što je jednako površini od 5.300 fudbalskih igrališta. Crna Gora polako gubi epitet jedne od najšumovitijih država u Evropi.

Srećom, u ovogodišnjim požarima nema ljudskih i većih materijalnih šteta, kad se šume već ne računaju. Zahvaljujući prvenstveno trudu i požrtvovanosti vatrogasaca.

„Kompletan sistem zaštite šuma od požara postavljen je naopako i zbog toga je loša situacija na terenu. Prethodnih godina i mjeseci ukazivao sam na brojne propuste, ali se na to niko nije obazirao. Sada se ne može očekivati da trideset vatrogasaca spasi pljevaljske šume“, izjavio je nedavno komandir vatrogasne službe Pljevalja **Mladen Simović**.

U novembru prošle godine podgorički vatrogasci najavili su štrajk, jer im je zdravstveno osiguranje kasnilo osam mjeseci. Osim što su se tokom cijele sezone borili protiv požara neosigurani, otkrili su javnosti da rade u korišćenju i po zdravlje štetnoj opremi, te da za gašenje požara koriste nebezbedna i neispravna vozila. Posebno ih je zaboljelo to što je, dok oni rade u takvim uslovima, za njihove nadređene kupljen džip od gotovo 100.000 eura.

U Zakonu o zaštiti i spašavanju samo u jednom članu i samo na jednom mjestu pominje se vatrogasna jedinica. Zakon o zaštiti i spašavanju kao operativne snage podrazumijeva lokalne službe zaštite i spašavanja kao jedinu profesionalnu snagu u tom sistemu. Sve ostale operativne jedinice tretirane u zakonu su volonterske. Mogu, ali i ne moraju da pomognu.

General u penziji **Blagoje Gra-**

NEPERSPEKTIVNI HELIKOPTERI

Do 2005. godine u Crnoj Gori bila je stacionirana helikopterska jedinica Vojske tada zajedničke države, koja je imala helikoptere MI-8. Njene posade tokom ljeta uvijek su dežurale da bi spremno intervenisale u slučaju požara.

„Šest helikoptera MI-8, koji su ostali Vojsci Crne Gore, bili su u veoma dobrom stanju, ali su proglašeni neperspektivnim i dati na prodaju. Prodati, bolje reći poklonjeni po prosječnoj cijeni od 50.000 dolara. I danas lete, a našima nijesu valjali, ili je u pitanju bio neki drugi interes“, kazala je nedavno **Branka Bošnjak**, odbornica PzP-a, kritikujući Vladu što je prodala helikoptere.

„Remont bi državnu kasu tada koštao 7,5 miliona eura, što bi bilo neracionalno“, odgovoreno je iz Vlade.

Helikopteri su prodati, a avioni G4, sa svom pripadajućom opremom, razmijenjeni sa Srbijom za gomilu papira - personalne dosijee pripadnika Vojske.

KANADERI PRODATI GRČKOM BIZNISMENU

„Za Crnu Goru avioni tipa *kanader* nemaju alternativu. Povoljna okolnost je i to što u Crnoj Gori postoji kompletna posada sa svim licencama za ovaj tip aviona”, napisao je nedavno u *Vijestima* general u penziji Blagoje Grahovac.

Bivša Jugoslavija je 1981. nabavila četiri protivpožarna aviona kanadera - bombardier CL 215. Bili su stacionirani na aerodromu Zemunik kod Zadra. Uoči raspada zemlje, 1991. eskadrila je premještena na podgorički aerodrom Golubovci.

Četiri kanadera iz sastava protivpožarne eskadrile tadašnje Vojske Jugoslavije, sa 13 rezervnih motora i kompletnom pratećom opremom, sredinom 1995. tajno su poletjeli sa Golubovaca ka Atini. Protivpožarni avioni su jeftino prodati jednom grčkom biznismenu za 24,4 miliona dolara. U Grčkoj je izblila afera zbog kršenja sankcija prema SRJ. Da nisu prodati i danas su se mogli koristiti.

Nekadašnji jugoslovenski kanader još drži svjetski rekord u broju bacanja vodenih bombi u jednom danu. Posada na čelu sa **Radovanom Katanićem** je 1983. gasioci požar na Hvaru izvela 225 bacanja vode za 24 sata. U Hrvatskoj je izračunato da bi angažovanje sličnog aviona iz Italije sa tolikim naletom za gašenje požara koštalo više od 300.000 eura.

Moderna verzija bombardier 415, koji ima rezervoar od 5.346 vode, danas košta 26 miliona dolara.

OD ZEMUNIKA, PREKO GOLUBOVACA, DO ATINE: Kanader

hovac odavno upozorava da „Crna Gora ima sistemsku grešku, vezano za protivpožarno obezbjeđenje”, i dok se to ne riješi sve drugo je uzalud - pare, vrijeme, ljudi što ginu krajnjim ljudskim naporima”.

Stručnjaci sve češće upozoravaju da i vojska više treba da bude okrenuta poplavama, požarima, zemljotresima, epidemijama....

Vlada je ta koja treba da obezbijedi sredstva da bi se ljudstvo moglo nositi sa nepogodama. Ministar Brajović i pomoćnik Begović znaju koji su sve

avioni, helikopteri i ostala oprema potrebni, ali sliježu ramenima i pravdaju se – nema para. Sprešnije je da građani plaćaju dugove ruskih tajkuna, da svaki funkcionerčić u državnoj upravi ima besplatnu limuzinu, gorivo i telefon, da DPS-ov vojnik u izgubljenom novčaniku ima 7.500 eura... Ministaru i pomoćniku ne pada na um da, kad već nema para i ne mogu da rade svoj posao kako valja, podnesu ostavke.

Predrag NIKOLIĆ

BANKARSKI POJMOVNIK

DEVIZE

Devize predstavljaju kratkoročna novčana potraživanja po-jedinaca i preduzeća u stranoj valuti.

DEVIZNI KURS

Devizni kurs je cijena valute jedne zemlje izražena u valuti druge zemlje.

DEVIZNE REZERVE

Devizne rezerve predstavljaju zlato i devize kojima jedna zemlja, tj. njena centralna banka raspolaže u određenom trenutku.

DEVIZNI BILANS

Devizni bilans je isto što i platni bilans, osim što se u njemu bilježe transakcije koje su naplaćene ili isplaćene u toku jednog perioda nezavisno od toga da li su te transakcije nastale u tom periodu, nekom prethodnom ili će nastati u nekom budućem (npr. ugovor je sklopljen prethodne godine i isporuke se vrše u nekoliko godina, a isplata je ove godine - čitava transakcija će biti u deviznom bilansu, dok će u platnom biti samo dio transakcije u iznosu robe koja je isporučena ove godine).

DEVIZNI REŽIM

Devizni režim je skup propisa koji regulišu poslovanje devizama i valutama u vezi sa platnim prometom sa inostranstvom.

FX SPOT - KUPOPRODAJA DEVIZA

Brza kupoprodaja jedne valute za drugu na međunarodnom ili domaćem tržištu s rokom izvršenja do dva radna dana nakon sklopljenog posla.

FX FORWARD

Terminska kupoprodaja deviza (forward poslovi) označava kupovinu i prodaju deviza sklopljenu danas, po kursu formiranom danas, a s datumom dospijeća u budućnosti (dospijeće duže od dva radna dana). Forward ugovor garantuje fiksni kurs danas za kupovinu ili prodaju valute u budućnosti.

FX SWAP

Transakcija u kojoj dvije ugovorne strane dogovaraju kupovinu (prodaju) valute danas (SPOT) i istovremenu prodaju (kupovinu) valute na određeni datum u budućnosti (Forward) po unaprijed određenom kursu.

MJENJAČKI POSLOVI

Mjenjački su poslovi kupovine od fizičkih lica i prodaje tim licima efektivnog stranog novca i čekova koji glase na stranu valutu.

Mjenjački poslovi u HAAB AD Podgorica:

Otkup INO čekova	2% od iznosa (min 10,00 EUR)
Inkaso INO čekova (slanje na naplatu)	1.5% od iznosa prije slanja na (inkaso) (min 10,00 EUR)
Otkup efektivne	Kupovni kurs na dan
Prodaja efektivne	Prodajni kurs na dan

Privatnost na crnogorski način

Da živimo u društvu sa pristojnim profesionalnim standardima, Srđan Kusovac kao autor teksta u kojem su objavljeni medicinski podaci o sindikalnom lideru nikšićke Željezare u budućnosti bi mogao da piše samo na ličnom blogu. Ujedno, da živimo u društvu u kom ima vladavine prava, isti bi morao odgovarati za kvalifikovani oblik krivičnog djela iznošenja ličnih i porodičnih informacija. Za početak

Od ratnohušakačkih napora devedesetih, preko busanja u grudi crnogorske pred svitanje majske zore, do veće općinjenosti Evropom od Evrope same – nije bilo lako stvarati zvaničnu crnogorsku istinu. Jedna od glavnih dužnosti režimskih novinara, po prirodi stvari, bilo je i ostalo napadanje političkih neistomišljenika i to, po pravilu, ne napadanje njihovih ideja, već nasrtanje na njihovu ličnost. Nakon nekog vremena, rekao bi čovjek da je čuo sve što se čuti može; ali inventivnosti ovog režima praktično nema kraja.

Tako je *Pobjeda* nedavno riješila da se bavi *istraživačkim novinarstvom*, te je u tekstu pod naslovom „**Janko Vučinić**: i sindikalac i kapitalista“, čiji je autor odgovorni urednik *Pobjede* **Srđan Kusovac**, sindikalnog vođu i jednog od lidera „propalih ovogodišnjih MANS-ovih protesta“ optužila za korupciju i zloupotrebu službenog položaja. „Kao u onoj ‘Drž’te lopova’ Vučinić proziva, a ne objašnjava kako je on stekao pozamašnu imovinu. Jer Janko Vučinić je sve samo ne siromašan. Pored velike kuće u Nikšiću, vlasnik je i stana u Podgorici“. Vučinić je sjutra dan poručio da su optuže na njegov račun

neosnovane, da živi u roditeljskoj kući u Nikšiću, da u sumnjivim poslovima o kojima *Pobjeda* piše nije učestvovao, te da samo nesoj može napisati tekst kakav je *Pobjeda* objavila. Nakon nekoliko dana, autor *Pobjedinog* teksta je objavio svoje reagovanje: „...pošto me Janko Vučinić, zbog objavljivanja istine o njemu, nazvao nesojem, informišem bivšeg sindikalnog lidera da sam vojni rok uredno odslužio, za razliku od njega koji je otpušten iz JNA, kako se navodi u vojničkoj zdravstvenoj knjižici...“.

Postoji razlog zašto su medicinski podaci u svijetu strogo povjerljivi. Spoznaja da ljekar može najintimnije podatke podijeliti sa drugima navela bi pacijente da ne govore sve detalje svom ljekaru; a uskraćivanje informacija ljekaru u mnogim slučajevima može imati katastrofalne posljedice, uključujući smrt

Uz dijagnozu, *Pobjedin* tekst prate i kopije Vučinićevih medicinskih nalaza iz osamdesetih/ranih devedesetih godina.

O tome da je objavljivanjem nećijih medicinskih podataka prekršeno svako načelo novinarske etike, ne treba ni govoriti. Da živimo u društvu sa pristojnim profesionalnim standardima, autor teksta bi u budućnosti mogao da piše samo na ličnom blogu. Ujedno, da živimo u društvu u kom ima vladavine prava, on bi morao odgovarati za kvalifikovani oblik krivičnog djela iznošenja ličnih i porodičnih informacija. Za početak.

Naravno, pravno posmatrano, uvijek postoji argument da je Janko Vučinić javna ličnost, te da se odrekao prava na privatnost kada je ušao u javnu sferu. Ipak, iako su evropski i američki sudovi iz poštovanja prema slobodi govora uvijek bili naklonjeni medijima, postoji slučaj kada i javne ličnosti imaju pravo da tuže medije: kada oni postupaju sa „krajnjom malicioznošću“ pri čemu pokazuju „krajnju neobazrivost prema istini“, odnosno objavljuju informacije koje nijesu „vrijedne vijesti“. Usko po-

smatrano, izgleda kao da ovaj standard guši slobodu medija; ali u praksi, on se u zapadnim demokratijama primjenjuje samo u slučajevima očigledne zloupotrebe prava slobode govora. O tome šta su informacije „vrijedne vijesti“ prema američkim sudovima, *Monitor* je već pisao; oni su rekli da „liniju treba povući tamo gdje publicitet prestaje da bude davanje javnosti onih informacija na koje ona ima pravo i postaje morbidno i senzacionalističko njuškanje u privatne živote drugih za koje bi razuman član javnosti, sa pristojnim standardima, rekao da ga ne zanimaju“.

Razumnog člana javnosti sa pristojnim standardima ne može zanimati ničiji, pa ni medicinski karton Janka Vučinića.

Postoji razlog zašto su medicinski podaci u svijetu strogo povjerljivi i snažno zaštićeni zakonima o zaštiti ličnih podataka: to je jedini način da se sačuva odnos povjerenja između ljekara i pacijenta. Spoznaja da ljekar može najintimnije podatke podijeliti sa drugima navela bi pacijente da ne govore sve detalje svom ljekaru; a uskraćivanje informacija ljekaru u mnogim slučajevima može imati katastrofalne posljedice, uključujući smrt. Zato ljekari širom svijeta lične podatke i medicinsku evidenciju svog pacijenta ne smiju podijeliti ni sa kim; čak ne mogu biti pozvani ni da svjedoče na sudu protiv svog pacijenta; jedini izuzetak je ukoliko otklanjaju konkretnu opasnost po život neke osobe. Davanje informacija o pacijentu je više nego nezamislivo; a svaka medijska kuća koja bi te informacije objavila vrlo brzo stavila bi katanac na vrata.

Zanimljivosti ima napretek: kako je moguće da tajne službe čuvaju podatke toliko dugo; ili – ukoliko znaju šta je Janko Vučinić radio osamdesetih u Vojvodini,

Domaći zakoni i međunarodne konvencije jasno predviđaju da osobe čiji se podaci prikupljaju moraju biti obaviještene, zadržavaju kontrolu nad podacima i imaju mogućnost da traže njihovo brisanje. Radi toga možda je negdje i istaknuto obavještenje o tome koji se naši privatni podaci prikupljaju: recimo, podrum Ministarsva unutrašnjih poslova, pravo pored Sektora za prebijanje pa desno, tajni prolaz pored znaka „čuvaj se leoparda“, zaključana vitrina sa lijeve strane. Rok za žalbe je istekao juče

koliko podataka prikupljaju tek sada, kada su im na raspolaganju i mjere elektronskog nadzora. Mogućnosti savremenih tehnologija su praktično beskrajne; činjenica da danas gotovo svi u džepu nosimo mobilne telefone koji su višestruko snažniji od kompjutera koji je korišćen da spusti Apolo na mjesec dovoljno govori o tome koliko je tehnologija napredovala za

sa podacima sa mobilnog telefona, vlast može veoma lako pratiti kretanje svakog pojedinca – znati gdje živi, radi, sa kim razgovara, koje filmove gleda u bioskopu, koja je njegova banka, gdje ide na odmor... I onda te informacije čuvati decenijama, dok joj ne zatrebaju.

Upravo zato domaći zakoni i međunarodne konvencije jasno predviđaju da osobe čiji se podaci prikupljaju moraju biti obaviještene, zadržavaju kontrolu nad podacima i imaju mogućnost da traže njihovo brisanje. Radi toga možda je negdje i istaknuto obavještenje o tome koji se naši privatni

podaci prikupljaju: recimo, podrum Ministarsva unutrašnjih poslova, pravo pored Sektora za prebijanje pa desno, tajni prolaz pored znaka „čuvaj se leoparda“, zaključana vitrina sa lijeve strane. Rok za žalbe je istekao juče.

Naravno, ne treba zaboraviti da je pravo uvijek uslovljeno realnošću društva u kom se primjenjuje; čak i najbolji zakoni mogu, ukoliko nema društvene i političke volje da se implementiraju, postati prazna deklaracija. Makar toga smo se nagledali. Dodatno, tumačenje svakog pravnog propisa vrši se kroz sociološku prizmu: tako pravo na privatnost nema isto značenje u Crnoj Gori, Evropskoj uniji i Americi. Zato često pravne norme, pored objektivnih sadržje, i subjektivne elemente, odnosno, odgovaraju na pitanje da li je neko ponašanje „toliko sramno da šokira savjest“.

Na čitaocima je da presude. Ali jedno je sigurno:

ako su mediji mač i štit društva, pravo je – ogledalo.

PREKRŠENO SVAKO NAČELO NOVINARSKJE ETIKE: *Srđan Kusovac*

kratko vrijeme. Ali upravo zbog lakoće kojom se mogu prikupljati i unakrsno upoređivati podaci, mogućnosti za zloupotrebu su beskrajne: samo

Miloš BAKIĆ

HIT NEDJELJE

„Dijalog, ovih dana vođen u gradu. Pitaju Podgoričanina – Što misliš o onom magarcu sa Mareze? Čovjek zastane, pa kaže – Ne znam, valjda mu je ovo posljednji mandat...“

Balša Brković, pisac

Goran Simić

Bosanskohercegovački književnik, laureat nagrade za najbolju knjigu objavljenu u 2012. godini koju dodjeljuje Udruženje kanadskih pisaca,

godinama je radio kao fizički radnik i dnevno mijenjao i četiri autobusa putujući od stana do posla i nazad:

- Moj prijatelj Saša Bukvić, koji je radio slične poslove, posavjetovao me je da ne spavam u autobusima, već da čitam knjige kako bih sačuvao sebe kao pisca. I bio je u pravu. Posao koji sam radio tražio je od mene jedan posto mozga, ostalo je bilo do mene. Onda sam počeo primjećivati, naprimjer, kako jedan radnik čita na poljskom, drugi se bavi monografijom na perzijskom, treći fizikaner je slušao kasetu sa ruskim muzičkim klasicima...

(Slobodna Bosna)

Denis Kuljiš

Zagrebački novinar kaže da u Hrvatskoj preovladava utisak da „konstituisanje novih vlasti u Srbiji još nije završeno“:

- Situacija u Srbiji je još u previranju i tek oko Nove godine ćemo moći da vidimo šta zapravo čini Dačićeva vlada. Od poteza novih ministara svakako će zavisiti i ponašanje opozicije i nije isključena mogućnost cepanja DS. Borba protiv korupcije, koju najavljuje Aleksandar Vučić, svakako je dobra vest, ali se retko događa da budu uhapšeni najveći krivci.

(Danas)

Hašim Tači

Premijer Kosova:

Kosovo nikada u istoriji nije imalo efektivniju, efikasniju i funkcionalniju Vladu. U pitanju je jedna nova ekipa mladih ljudi, uglavnom obrazovani u inostranstvu i koji su se dokazali na poslu – ljudi koji puno posvećeni radu.

(Radio Slobodna Evropa)

Milica Tomić

Pomoćnica direktora Nacionalnog parka Tara objašnjava zašto je taj park specifičan:

- Ono što je karakteriše je i endemična Pančićeva omorika i Pančićev skakavac koji su zastupljeni na Tari i na srednjem toku reke Drine. Populacija medveda je ovde takođe najbrojnija u Srbiji. Na teritoriji parka se nalazi oko 50 jedinki. Imamo jedinstveni projekat satelitskog praćenja medveda koji traje već pet godina u saradnji sa Biološkim fakultetom. Takođe, imamo i novi projekat koji počinje od ove godine – lociranje divokoza.

(Vreme)

Branislav Ristojević

Predsjednik vojvođanskog odbora Demokratske stranke Srbije i profesor Pravnog fakulteta u Novom Sadu, objašnjava zašto je sporna kancelarija APV u Briselu:

- Da li je i Milo Đukanović najpre napravio trgovačko predstavništvo u Vašingtonu, a sad je u istoj zgradi ambasade Crne Gore? Da to nisu ljudi koji su štampali „vojvođanske pasoše“, možda bih im ja i verovao... Odluka Ustavnog suda ima da se sprovede. Društvo iz Brisela ima da se vrati i da im se uzmu diplomatski pasoši... To znači da nema Vojvođanske akademije nauka i umetnosti, nema više latinice, sve je na srpskom jeziku i na ćirilici, a jezici manjina i njihova pisma mogu biti u službenoj upotrebi. A ne da se sajt Skupštine ili Vlade Vojvodine otvara na latinici, kao u Crnoj Gori Mila Đukanovića.

(Dnevnik)

Zafir Hadžimanov

Popularni pjevač povodom dobijanja priznanja internacionalnog muzičkog festivala „Ohrid fest“:

- Nažalost, sve manje imam stvaralačkih i umetničkih kontakata sa Makedonijom i zato me je vest da mi je „Ohrid fest“ dodelio nagradu za životno delo, odnosno „Zlatni pečat“, za moj dosadašnji doprinos makedonskoj muzici i pesmi veoma obradovala. Posebna je čast biti među najboljim autorima i pevačima u Makedoniji.

(Večernje novosti)

BOJAN KRIŽAJ

Menadžeri njemačko-slovenske firme „Sortitus“, bivši poznati slovenački skijaš Bojan Križaj i Stojan Urban, u Slavonskom Brodu predstavili su projekat toplana:

- Cilj nam je subvencioniranim tarifama za otkup električne energije omogućiti nižu i stabilniju cijenu toplinske energije od one koju sada nudi Brod plin. Grad bi realizacijom ovog projekta bio energetski neovisniji o uvozu jer je sirovina lokalna, kaže Križaj.

(Večernji list)

VILDANA SELIMBEGOVIĆ

Glavna i odgovorna urednica sarajevskog dnevnika *Oslobođenje*:

-Svaki moj pokušaj da izmolim intervju od predsjednika SDP-a, lidera Platforme, lidera šestorke, ministra vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, zamjenika predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH je šaptom pao. Zapravo, mjesecima sam ostajala bez bilo kakvog odgovora, da bih nedavno saznala od dr. Zlatka Lagumdžije osobno da nema razloga da odgovara na moja pitanja. On se, kako je potom i javno kazao, ne slaže s uređivačkom koncepcijom printanih medija u BiH...

(Oslobođenje)

ROBERT NAPRTA

Književnik i novinar poznat i kao scenarista prve hrvatske sapunice *Villa Maria*, napisao je roman *Luna* o fantastičnom svijetu vampira, vještica i vukodlaka:

- Moja kći je tada imala 13 godina i gutala budalaštine o vampirima koji, eto, imaju 200 godina, ali iz nekog čudnog razloga idu u srednju školu. I da, još mogu i po danu šetati bez problema. Od Stokerova *Drakule* traje ta nenasnosna angloamerička krađa naše balkanske narodne baštine. Sva ta divna nadnaravna bića - vampire, vukodlake, vještice, malike... smislio je balkanski narodni genij, a onda su nas Englezi pokrali pa nam još sve to skupio i prodati.

(Jutarnji list)

Sandra Perković

Prva Hrvatica koja se na Olimpijskim igrama (u Londonu) popela na najvišu

stepenicu pobjedničkog postolja osvojivši zlatnu medalju u bacanju diska:

- Ove sam godine osvojila sve što sam mogla, fali mi još hitac preko 70 metara i dat ću sve od sebe da na ova dva preostala mitinga to bacim, ali i ako ne uspijem, mlada sam, preda mnom je još puno godina, samo je važno da dam sve od sebe.

(Slobodna Dalmacija)

Aleksandar Bošković

Socijalni antropolog i profesor na univerzitetima u Beogradu i Ljubljani o političkoj situaciji u Srbiji:

- Ovde su demonstracije besmislene. Ne možete okupiti dovoljnu „kritičnu masu“ ljudi koji bi zbog nečega protestovali, niti postoji grupacija kojoj bi dovoljan broj ljudi verovao. U društvu koje je razoreno iznutra, gde je jedan dominantan sistem vrednosti odbačen, a novi nije uspostavljen, većina reaguje tako što odbacuje sve norme i zatvara se u neke sopstvene, privatne sveteve, bez želje ili volje da komuniciraju sa spoljašnjim svetom, pa čak i sa institucijama države.

(NIN)

HIPOTEKARNA BANKA Vama POSVEĆENA!

„AKTIVIRAJ SITNIŠ“ je Vaša štednja, koju ostvarujete korišćenjem debitnih platnih kartica.

Pri svakoj kupovini karticom, iznos sa računa koji plaćate karticom, zaokružuje se na prvi veći iznos i to na:

♦ 0.50 €, 1,00 €, 2.00 € ili 5,00 € - po Vašem izboru.

Razlika između iznosa na računu i zaokruženog iznosa, automatski se uplaćuje na Vaš štedni račun i još se vremenom uvećava za kamatu.

„AKTIVIRAJ SITNIŠ“ je još jedan razlog više da koristite debitne kartice Hipotekarne banke: VISA Electron, Premium ili Premium Plus.

Call Centar **19905**
www.hb.co.me

Njemački klinци „puni love”

Analiza potrošnje djece koju redovito provodi izdavačka kuća *Egmont Ehapa* izazvala je burnu polemiku u Njemačkoj. Toliko povećanje mjesečnog džeparca za mališane se jedva može objasniti bilo kakvom inflacijom, a ovdje govorimo samo o džeparcu. Ako se tome pribroje i pokloni koje mališani dobivaju, stručnjaci su došli do zaključka kako su „klinци i klinceze” i prije nego što navršе četrnaesti rođendan, itekako ozbiljan gospodarski faktor u ovoj zemlji koji godišnje odlučuju o potrošnji oko 2,87 milijardi eura.

Prema posljednjem ispitivanju, mališani u Njemačkoj još nikad nisu dobivali toliko novca za džeparac. U prosjeku djeca od šest do 13 godina dobivaju 27,18 eura mjesečno - gotovo deset posto više nego prošle godine

Mnogi pedagozi su izrazili ozbiljnu zabrinutost zbog takve platežne sposobnosti osnovnoškolaca, tim više što ovdje govorimo o prosjeku. Druga strana medalje je da u Njemačkoj čak 8,5 posto djece odrasta u siromaštvu što je i po studiji UNICEF-a ovu zemlju stavilo na žalosno 13. mjesto među 35 zemalja skupine OECD-a. U tim obiteljima u pravilu niti njihovim roditeljima ne ostane toliko novca u džepu na kraju mjeseca. Dakle kad ovdje govorimo o „prosjeku”

džeparca, onda to znači da ima mnogo mališana koji imaju već zavidan mjesečni prihod.

Kad se postavi pitanje, gdje mališani troše svoj džeparac, tu je mnogo toga po starom: naravno, nakon slatkiša i žvaka njih gotovo 90 posto barem dio džeparca će potrošiti i na tiskovine - češće na magazine i stripove nego na knjige. Sve ih je više koji imaju pristup i računalu - u međuvremenu je to četvoro od petoro djece s navršenih šest godina, a tri četvrtine mališana koristi i internet.

No kad je riječ o trošenju preko svjetske mreže, tu su još uvijek prave škrtice: prije svega ih zanimaju besplatne igre na internetu, ali i informacije koje su im potrebne za školu. Ali ni osnovnoškolci nisu škrtice kada je riječ o - taštini. Neko vrijeme su se roditelji koliko-toliko uspješno borili protiv trenda da i klinци žele samo određenu marku tenisica, ruksaka ili odjeće,

ali u međuvremenu i razredi osnovoškolaca sve više nalikuju na modne revije.

Naravno, kao i kod odraslih, ta „sportska” oprema nema baš nikakve veze sa sportom. Doduše, među dječacima ima još onih koji rado „pikaju” loptu, ali je daleko više onih koji se zanimaju za virtualne aktivnosti i kompjuterske igrice u svim oblicima. Štoviše, računalo i internet su čak i među curicama konačno dospjeli na listu deset najpopularnijih načina provođenja slobodnog vremena. Doduše kod klinceza je to još uvijek na 8. i 10. mjestu, daleko ispod izlazaka s prijateljicama, gledanja televizije, slušanja muzike, vožnje biciklom i čitanja knjiga.

U pubertetu se mnogo toga mijenja: prije svega dolaze troškovi za mobitel jer mnogi roditelji su tu kamenog srca i zastupaju načelo - „simsaj”, ali i sam plaćaj. Ali prema statistikama koje je dao izraditi Deutsche Bank, mladi upravo junački štede kako bi ispunili neke svoje želje. Jer to je doba i kad se ni pred prijateljima više ne mogu pokazati sa starim računalom svojih roditelja, a štedi se već i za vozačku dozvolu, auto ili putovanje.

Doduše, ovo istraživanje obuhvaća mlade od 14 do 25 godina starosti, dakle i studente i mlade koji su već počeli raditi. Utoliko su oni već pogođeni krizom pa su, za razliku od osnovnoškolaca, njihovi prihodi prošle godine nešto pali. No to je već onda razmjerno ozbiljan novac, a već u tom dobu se vidi i da će djevojke imati manje novca nego mladići. U prosjeku, kod mladića je to 2011. bilo 494 eura mjesečno - 37 eura manje nego u godini prije toga, a kod djevojaka 438 eura, što je 28 eura manje nego u 2010.

Mada u Njemačkoj mladi mnogo ranije napuštaju roditeljski dom - u usporedu s, na primjer, Hrvatskom ili drugim zemljama juga Europe, ipak uspijevaju svaki mjesec staviti na stranu čak oko 130 eura. Time sve priče o „rastrošnosti” mladih definitivno padaju u vodu, jer obzirom na prihode, to je čak dva i pol puta više nego što šteti prosječno (odraslo) domaćinstvo u ovoj zemlji.

(Radio DW)

Automobili buktinje

Posljednje eksplozije kao da su vratile sat unazad pa se zebnja ponovo uvukla u stanovništvo, tim više što su takvi slučajevi od prije nekoliko godina uglavnom ostali nerazriješeni

Beranske ulice ponovo su postale poprište obračuna, eksplozija i zapaljenih automobila. Posljednji u nizu zapaljen je kombi vlasnika prevoznickog preduzeća **Mak inter Damira Mandžukića**. Kombi je prvo poliven benzinom, a potom zapaljen bakljom. Odjeknula je potmula eksplozija, od koje se zapalilo i drveće u Ulici Milana Kuča, nedaleko od centra grada. Zbog električnog spoja, kombi se sam pokrenuo i plamen je ubrzo zahvatio obližnji *fiat punto*. Vatrogasci su spriječili da se vatra prenese na kuće.

Dvadesetak dana ranije zapaljen je novi *grand čiroki*, vlasništvo **Dejana Pešića**. Džip je bio parkiran praktično u istom kvartu, stotinak metara od glavne gradske ulice, gdje su pod sumnjivim okolnostima zapaljena i dva automobila policijskih službenika.

Kada je zapaljen skupocjeni *pežo kabriolet* porodice **Jašarović** policija je uvela stražu u naselju u kojem se dešavaju incidenti. Uzalud. U noći kada je izgorio kombi Mandžukića vinovnici su iskoristili smjenu policij-

skih patrola, od kojih je ona poslije dva sata iza ponoći dovoljno kasnila da se „odradi“ još jedan automobil.

U ovom kvartu pod sumnjivim okolnostima izbio je požar i u jednom kafiću, a sa druge strane Lima nedavno je zapaljena ribarska kuća *Eko krčma*, poznata po žurkama do zore.

Polovinom avgusta po drugi put se treslo u hotelu *Lukas*. Prvi put, u novembru prošle godine, dinamit je postavljen na zadnje kuhinjsko staklo i nije bilo veće štete. Ovog puta upotrijebljena je „plastika“ i detonacija je odjeknula u mnogo širem krugu, ali, na sreću, nije bilo žrtava niti povrijeđenih.

Ko je i zbog čega ponovo „podsjetio“ na sebe vlasnika hotela **Vladana Simonovića**, za sada se zvanično ne zna. Policija je odradila svoj posao, a vlasnik nije davao

izjave. Mediji su ne tako davno pisali da je Simonović na potjernici Interpola i da ga Danska potražuje zbog sumnje da je švercovao narkotike na teritoriji te države.

Mnogo veće razmjere štete bile su u još uvijek nerazjašnjenjnoj eksploziji u novembru prošle godine, koja je razorila lokal u izgradnji u jednoj višespratnici u centru. Od detonacije je stradalo dvanaest automobila parkiranih u blizini, a oštećene su i zgrade u krugu od pedeset metara. Plastičnim eksplozivom, vješto postavljenim na uglu, ispod simsa, sa spoljne strane, vjerovatno u dobro odmjerenoj količini, neko je nekome poslao signal.

Budući da se lokal, na koga god se formalno knjižio, dovodio u vezu sa Šarićevim vojnikom **Draškom Vukovićem**, vjeruje se da je mafija jasnu poruku tada uputila upravo Vukoviću, nekoliko dana prije njegovog pojavljivanja u Specijalnom sudu u Beogradu, gdje je svojim iskazom, u svojstvu svjedoka saradnika, „pokopao“ gotovo sve članove kartela **Darka Šarića**.

Poslije ove eksplozije policija je pokazala interesovanje za nekoliko osoba, od kojih se jedna odmah našla u bjekstvu i od tada se nigdje ne pojavljuje. Vjeruje se da je taj čovjek iz kriminalnog miljea utočište našao prvo na Kosovu, da bi se potom domogao zapadne Evrope.

Posljednja dešavanja podsjetila su Berance da je od izbijanja rata na teritoriji bivše SFRJ u ovom gradu odjeknulo najmanje četrdeset eksplozija, čiji su režiseri ostali nepoznati. Sve je počelo miniranjem *renoa 4*, tadašnjeg komandira policije **Dragana Šćepanovića**, da bi potom mine počele da trešte po radnjama i dvorištima.

Pa, ipak, najžešće i najtragičnije je bilo 29. januara 2001. godine. Toga dana, tačno u osam sati ujutru, dogodila se najstrašnija eksplo-

Kada je zapaljen skupocjeni *pežo kabriolet* porodice Jašarović, policija je uvela stražu. Uzalud. U noći kada je izgorio kombi Mandžukića, vinovnici su iskoristili smjenu policijskih patrola, od kojih je ona poslije dva sata iza ponoći dovoljno kasnila da se „odradi“ još jedan automobil

zija, ne samo u Beranama, nego i na širim prostorima, koja je u smrt odnijela šest ljudi. S više kilograma razornog eksploziva do temelja je srušena višespratna kuća braće Martinović, takođe u strogom centru. Osim **Duška Martinovića** (36) i njegovog rođenog brata **Milutina** (31), stradali su i brat od strica **Ljubiša** (26), zatim radnici u kafeu - **Igor Cimeša** (20) i **Biljana Radović** (28), kao i **Srđan Stamenković** koji je unio eksploziv. Njihovi leševi nekoliko dana traženi su u ruševinama. Nekim čuđom ovu eksploziju preživo je jedino pomoćni radnik **Ranko Bučković**, koji je spavao u potkrovlju.

Eksploziv je unesen u supteren kuće, ispod lokala *Holivud* i vješto postavljen uz noseće stubove. Ono što je uslijedilo, bilo je kao u filmovima. Kada je puklo, prema riječima očevidaca, izgledalo je kao da se kuća podigla u vazduh i da lebdi, a onda su se tone betona srušile kao kula od karata.

Ni nakon više od deset godina ne zna se ko je podmetnuo ovu eksploziju, a javnost je prvi put na snimku svadbe **Safeta Kalića** na *YouTube* imala priliku da se prisjeti lika **Duška Martinovića**. U jednom kadru ovaj robusni mladić dočekuje mladence po slijetanju helikoptera, a u drugom ih, ljubeći se, pozdravlja i čestita im. Onda slijedi zamrznuti kadar i propratni tekst uz njegovu fotografiju – „Duško Martinović, trgovac oružjem i drogom. Ubijen u svojoj kući u Beranama u eksploziji tempirane bombe”.

Ti snimci aktuelizovali su pitanje ko je zapravo bio ovaj Beranac i zašto je ubijen. Otvoren je i prostor da se iznova postavi pitanje ko su Duškove ubice i naručioci. Viši sud je, naime, prije dvije godine oslobodio do tada označenog nalogodavca **Milovana Đukića**, a Apelacioni sud je tu presudu potvrdio. Javnost se pita smije li se tek

POČINILAC I DALJE NEPOZNAT: Lokal i automobili nakon prošlogodišnje eksplozije

tako prepustiti zaboravu šestostruko ubistvo? Da li eventualno neko novo svjetlo na taj strašni događaj može baciti saznanje da je pokojni Duško bio prijatelj Safeta Kalića?

Najžešće i najtragičnije je bilo 29. januara 2001. godine. Toga dana, tačno u osam sati ujutru, dogodila se najstrašnija eksplozija, ne samo u Beranama, nego i na širim prostorima, koja je u smrt odnijela šest ljudi. S više kilograma razornog eksploziva do temelja je srušena višespratna kuća braće Martinović, u strogom centru grada

Među eksplozije koje se u Beranama pamte svakako spada i ona kada je demoliran stan bivšeg načelnika policije u ovom gradu **Dragana Mazića**. Tada samo pukom srećom nije stradao niko od njegove porodice, niti bilo ko od stanara zgrade u kojoj je paklena sprava podmetnuta.

Nerasvijetljeno je ostalo i ko je i zbog čega postavio eksploziv pod džip još jednog beranskog načelnika **Nova Veljića**, ispred zgrade u kojoj je tada stanovao. Ostalo je samo da se nagađa koja je to mogla biti kriminalna grupa,

koja je bila policijski „nagažena”.

Posljednje eksplozije u Beranama kao da su vratile sat unazad, i sada se zebnja uvukla u stanovništvo grada na Limu. Šta ako „plastika” počne opet da „gruva”? Ako se radi o obračunima kriminalaca?

Obični ljudi strahuju da kriminalci ne posegnu za napravama na daljinsko aktiviranje putem mobilnog telefona, koje se sada na tržištu mogu nabaviti za svega dvije, do dvije i po hiljade eura. U Crnoj Gori postoji samo četiri-pet ljudi koji znaju da to izrade. Policija tačno zna koji su to kriminalci,

ali je problem u tome što se takve sprave mogu lako nabaviti u Bosni i Hrvatskoj, gdje je poslije ratova ostalo mnogo više stručnjaka za takvu vrstu eksploziva.

Samo da ne bude tragičnih posljedica i „kolaterale” kao u slučaju Martinović, koji je ostao nerasvijetljen. Kao i svi drugi slučajevi eksplozija i podmetnutih požara na automobilima i kafanama u Beranama.

Tufik SOFTIĆ

NEDELJNA ŠEMA /ntvMontena/

Pregled programa

08:30; 11:30; 15:00; 18:00; 20:00

08:35 Svježi u dan/Zdrava Tv

08:50 Montena SHOP/radnim danima

09:00 Mali oglasi/Hit dana

09:15 Radnim danima: Crtani filmovi

10:00 Dok.Program

10:45; 13:00; 18:05; 20:05 / TV SHOP

11:00; 13:10; 15:30; 17:30; / TOP SHOP

11:20 Marketing 1

11:30 Pregled programa

11:35 dr Fajt

12:00 Crtani film-Mumijevi/radnim danima

13:20 serija: SAVANA /radnim danima /r.

14:00 Ponedjeljakom: 12:30 PUTOPISI/

Dok. Serijal

14:00 NEDELJNI PG RAPORT /r.

20:25 Druga strana /dok serijal

21:40 Tekstura

Utorakom:u 10:00 Druga strana/dok serijal /r.

u 12:30 Teen Eye /r.

u 21:30 Naš život/Dok. Serijal

u 22:00 MBB MAGAZIN

Srijedom:u 12:30 Naš život/Dok. Serijal /r.

u 21:40 Istorijske paralele

Četvrtkom: u 21:35 Zelena patrola

u 22:30 Montena Business Broadcasting

Petkom:u 18:00 LEDO-Večera kod Džaje

u 21:30 Auto Shop/petnaestodnevno

u 22:30 Montena Business Broadcasting /r.

Subotom:u 10:00 Pet Show/kućni ljubimci

u 12:30 Lili Pez-Dječija emisija

u 14:10 MKanal/muzička emisija/

u 17:00 Tekstura /r.

u 18:00 LEDO-Večera kod Džaje /r.

u 19:00 RAPORT IZ BARA u 19:55

Auto Shop/petnaestodnevno /r.

u 21:30 Putopisi/Dok.Serijal

Nedjeljom:u 10:00 Pet Show/kućni

ljubimci /r.

u 12:30 Lili Pez-Dječija emisija /r.

u 15:10 Raport iz Bara /r.

u 16:00 Teen Eye

u 17:00 KORIDORI /r.

u 19:35 Zelena patrola /r.

u 21:00 MKanal/petnaestodnevno

u 22:00 LEDO-Večera kod Džaje /r.

13:40 Nedjeljom: F I L M /r.

14:50 Marketing 2

15:05 Dokumentarni program/radnim danima

15:50 Mali oglasi

16:00 Dok.Program /r./ radnim danima

16:50 MONTENA SHOP/radnim danima

16:45 serija: SAVANA /radnim danima

18:15 Mali oglasi/Hit dana

18:25 dr Fajt /r.

18:53 Marketing 3

19:10 NEDELJNI PG RAPORT /nedjeljom

19:30 Crtani film-Mumijevi

20:00 PG RAPORT/radnim danima

20:50 Marketing 4

21:00 I N F O - informativni program

/osim nedjeljom

00:00 PONOĆNI INFO / osim nedjeljom

01:00 Repriza dnevne produkcije i serijskog programa.

KRAH ULCINJSKE EKONOMIJE

Zemljotres bio blaži

Tuga, jad, čemer. To je prva pomisao kad čovjek samo baci pogled na upravnu zgradu, dvorište i ostatke ostataka voznog parka nekadašnjeg *Građevinskog preduzeća Primorje*. Zbog saznanja da je u toj firmi radilo preko 500 kvalifikovanih radnika i da su oni praktično izgradili moderni Ulcinj, čovjeka spopadne bijes. Jer, majstorstvo je zaista bilo uništiti tako moćnu kompaniju i sve radnike oćerati na Zavod za zapošljavanje, a da od *Primorja* ne ostane ni traga.

Još eklatantniji slučaj ubijanja ulcinjske privrede je „Agroulcinj“. Ta firma sa 125 zapošljenih je zapravo bila *pokusni kunić* nakaradne tranzicije u Crnoj Gori u kojoj su učestvovali i njeni ideolozi i kreatori. Bez jedne tako značajne kompanije, ulcinjski farmeri koji bi, po procjenama Svjetske poljoprivredne organizacije, mogli da proizvode hranu za polovinu stanovništva Crne Gore, bili su prosto obezglavljeni. Onima koji su učestvovali u ovom privatizacionom zločinu ni trn nije ušao u nogu! Naprotiv: lijepo su se okoristili! Sličan se scenario ponovio sa fabrikom ćilima *Ultep* u Vladimiru i sa njegovih 120 radnica.

Kada su Ulcinjani, kao čašu vode, popili ova nepočinstva, na red je došlo ćerupanje srca ulcinjske privrede, Ho-

Katastrofalni zemljotres koji je u aprilu 1979. godine pogodio Ulcinj napravio je manje štete ovdašnjoj ekonomiji od *nove razvojne filozofije* i tajkunske privatizacije

telsko-turističkog preduzeća *Ulcinjska rivijera*. Ono je početkom 2004. godine u stečaj oćerano zbog duga od 231 hiljade eura prema Elektroprivredi Crne Gore. Činjenica da je ta kompanija vrijedjela bar 60 miliona eura, a da su dugovi svih drugih hotelskih preduzeća po Crnoj Gori prema EPCG bili veći, nije previše dojmila čelnike u Podgorici. Oni su odlično znali da se na taj način lako može prigrabiti njezina vrijedna imovina, te da bez *Ulcinjske rivijere* nema više organizovanog turizma na ovom području, odnosno da će nakon toga sve biti prepušteno stihiji, snalaženju i šibicarenju tokom dva ljetnja mjeseca.

A scenario *umirućeg holdinga* (prodaja jednog po jednog objekta,

odnosno hotela, dok ništa ne ostane od kompanije) koji je primijenjen na *Ulcinjsku rivijeru*, pokušao je i za čitav Ulcinj. Sva preduzeća u koja su državni fondovi imali akcije, otišla su u stečaj. To je urađeno i sa simbolom Ulcinja – solanom „Bajo Sekulić“, firmom koja je osnovana davne 1934. godine, a sada samo vegetira.

„Na čelna mjesta fondovi su doveli kadrove koji nijesu radili na oporavku preduzeća, već su sve činili da ih upropaste i unište. Privatizacija je završila njihovom pljačkom i čerupanjem“, kaže za *Monitor* povjerenik *Unije slobodnih sindikata* u Ulcinju **Aslan Zeneli**.

On dodaje da je u ovoj opštini prije 25 godina bilo zapošljeno 4800 radnika. „Sva njihova nastojanja bila su usmjerena samo u tom pravcu da sačuvaju preduzeća koja su svojim rukama sagradili kako bi oni i njihove porodice imali budućnost u svome gradu i u svojoj zemlji. Nije im uspelo“, zaključuje Zeneli.

Danas je, inače, u čitavom Ulcinju, uz sva partijska zapošljavanja, broj onih koji stalno rade upola manji nego 1990. godine!

Nade da će tzv. strateški partneri Vlade ispoštovati bar potpisane kupoprodajne ugovore brzo su se

NAJSIROMAŠNIJI NA JADRANU

Rezultat ovakvog štetočinskog činjenja u prethodnih 20 godina je svima vidljiv: bez posla je ostalo dvije hiljade ljudi, grad ima upola manje kvalitetnih hotelskih kreveta, broj stanovnika je opao za šest hiljada. Prosječna zarada je 400, a penzija 220 eura. Uprkos ogromnom investicionom potencijalu, Ulcinj je, kako tvrde u MANS-u, danas najsiromašnija opština na Jadranu!

„Taj grad je predugo bio resursna baza iz kojeg se samo uzimalo, a malo što vraćalo“, navode u toj nevladinoj organizaciji.

Porazne posljedice u Ulcinju je ostavila i *kreditna groznica* iz prošle decenije. Ona je teško opteretila građane i oćerala u dužničko ropstvo gotovo sva nekada uzorna mala i srednja privatna preduzeća u toj opštini.

izjalovile. Potvrdili su to slučajevi sa hotelima *Galeb*, *Otrant* ili *Lido*. Samo *Galeb* je 2009. godine trebalo, navodno, da zapošljava 210 radnika. Nažalost, taj hotel je brutalno srušen, a njegovi nekadašnji radnici, vrsni konobari, kuvari, recepcioneri, postali su prodavci u kioscima podgoričkog *Rokšpeda*! U lokalnom odboru SNP-a tvrde da je vrijednost inventara tog hotela i željeza prodatoj nikšićkoj *Željezari* poslije rušenja, pokrila iznos kojim je *Galeb* kupljen prilikom privatizacije.

Slična je situacija u *Otrantu*: zbog stalnog kršenja prava radnika, zapošljeni već tri mjeseca oku-

pljanjem ispred kapije tog objekta zahtijevaju isplatu zaostalih plata. „Ne preostaje nam ništa drugo nego da se zapalimo, jer od obećanja i slatkih riječi naših zvaničnika ništa nemamo“, kaže za *Monitor* član *Štrajkačkog odbora* **Amir Resulbegović**. Da je organizovani otpor štetočinskim i nezakonitim namjerama Vlade moguć i uspješan, Ulcinjani su, u saradnji sa nevladinim organizacijama i slobodnim medijima, pokazali na primjerima Valdanosa i Solane. Uz očuvane prirodne resurse i primjetnu zainteresovanost pravih stranih investitora da ulažu u ovu opštinu, to bi moglo da označi početak nekog novog,

povoljnijeg razdoblja u istoriji ovog grada osnovanog u petom stoljeću prije nove ere. I u Podgorici se nevoljno uviđa da bi *ulcinjska plima* podigla nivo crnogorske ekonomije.

Jedno je, međutim, već sigurno: posljedice katastrofalnog zemljotresa iz 1979. godine u Ulcinju su sanirane za četiri-pet godina, dok će se čak i naredne generacije morati suočavati sa posljedicama perverzne crnogorske tranzicije s kraja drugog i početka trećeg milenijuma.

OSTACI OSTATAKA: Upravna zgrada Građevinskog preduzeća Primorje

Mustafa CANKA

Privreda udarila o zid

Kada je vlada Crne Gore raspisala prijevremene izbore za oktobar ove godine to se smatralo pokušajem da bude „unovčen“ napredak države ka članstvu u Evropsku uniju. No, rukovodstvu u Podgorici ne ide sve kako bi željelo. Teškoće u privredi i optužbe za korupciju mogli bi dati „vjetar u jedra“ razjedinjenoj opoziciji.

Tako londonski ekonomski dnevnik *Fajnenšel tajms* vidi sadašnju crnogorsku političku scenu. Regionalni dopisnik lista podsjeća da su pregovori o učlanjenju Crne Gore u EU počeli 29. juna i vladajuća Demokratska partija socijalista želi da se okoristi očekivanim izbornim uspjehom. *Fajnenšel tajms* navodi da DPS upravlja Crnom Gorom već više od dvije decenije, mada je on nasljednik Komunističke partije koja je na vlast došla još u jesen 1944. godine.

Od 1991. DPS je predvodio **Milo Đukanović**, koji se naizmjenično nalazio na pozicijama premijera i predsjednika države neprekidno od 1998. do 2010, a i danas ostaje dominantna politička ličnost Crne Gore. Đukanović nije odbacio mogućnost da se ponovo kandiduje za premijera, piše britanski list.

Po *Fajnenšel tajmsu*, DPS je dugo uspijevaao da profitira od slabosti opo-

Londonski list ocjenjuje da će stope korupcije i nepotizma u Crnoj Gori u velikoj mjeri otežati i zaglušiti proces pristupanja EU, uprkos naporima da politika i biznis u državi budu „očišćeni“

zicije. Sada, međutim, ima znakova da bi stvaranjem koalicionog Demokratskog fronta, koji je otvoren i za druge stranke, opozicija mogla da djeluje ujedinjeno.

„Pretpostavlja se da će DPS i njen manjinski partner Socijaldemokratska partija ponovo pobijediti. No, postoji rizik da će njihove šanse biti umanjene zbog slabih ekonomskih rezultata i sveprisutnog neprijatnog mirisa korupcije i organizovanog kriminala“, primijetio je *Fajnenšel tajms*.

List konstatuje da je crnogorska ekonomija velikim rastom predstavljala uspješnu priču na Balkanu tokom proteklih godina, zahvaljujući snažnom privlačenju stranih direktnih investicija. Crna Gora se pozicionirala na turističkoj mapi svijeta, što je također privuklo investicije u nekretnine.

No, privreda je „udarila o zid“ usred globalne recesije 2009. smanjenjem ukupnog domaćeg proizvoda od 5,7 odsto. Tokom naredne dvije godine, tokom kojih je zabilježen rast od 2,5 odsto, oporavak je bio značajan, ako ne i odličan, navedeno je u podacima Međunarodnog monetarnog fonda.

No, oporavak je zaustavljen i ove godine se očekuje da će privredni rast biti neznatan, zbog krize u euro zoni i unutrašnjih nedostataka, među kojima su teškoće u finansijskom sektoru i fiskalni disbalansi.

„Vladini fondovi su opterećeni kako slabijim privrednim rastom tako i obavezama prema metalskom sektoru, koji je od suštinskog značaja (za zemlju). Teška vremena su otkrila druge slabosti (nacionalne) privrede, među kojima su manjak njene razgranatosti, nefleksibilno tržište radne snage i raskorak u razvoju između blistave morske obale, središta jedne od turističkih industrija sa najbržim rastom u svijetu, i siromašnog planinskog područja na sjeveru. Prosječne mjesečne plate od 500 eura, iako veće nego u mnogim državama na Balkanu, ne zadovoljavaju potrebe, pogotovo uzimajući u obzir nedavni rast troškova života“, ocijenio je *Fajnenšel tajms*.

Kompanija *Standard i Pours* (S&P) je 13. juna snizila dugoročni inostrani i unutrašnji suvereni monetarni kreditni rejting Crne Gore na tri stepenice ispod investicionog nivoa. Snizavajući ionako nizak kreditni rejting Crne Gore, S&P, jedna od tri vodeće svjetske agencije za kreditni rejting, pozvala se na oskudicu kredita što pogađa privatni sektor i vrši pritisak na budžetski deficit. Odluka je zasnovana na „sve većim izazovima“ vladinim naporima na stabilizaciji duga usljed „sve slabijeg ekonomskog okruženja, sve većih pritisaka zbog preuzetih obaveza i smanjenja finansiranja od strane inostranih banaka“, naveli su iz agencije.

S&P očekuje da će rast u ovoj godini iznositi „anemičnih“ 0,5 odsto i primjećuje da država snosi posljedice usljed „kontinuiranog povlačenja kredita iz privatnog sektora“. Poruka umanjavanja kreditnog rejtinga je da se mora više učiniti kako bi javne finansije bile urav-

notežene, a ekonomija vraćena na noge, konstatovao je londonski list.

Fajnenšel tajms dalje navodi da Crna Gora možda neće biti u mogućnosti da ostvari revidirani budžetski deficit od 2,5 odsto. U izvještaju MMF iz maja predviđa se primarni bilans (fiskalni bilans prije isplate kamata) od -3,3 odsto, što je poboljšanje u odnosu na -4,6 odsto iz prošle godine, pošto je Vlada preduzela mjere fiskalne konsolidacije. Ovo je postalo hitan prioritet – javni dug je kao procenat ukupnog domaćeg bruto proizvoda porastao na 47 odsto na kraju 2011. u odnosu na 28 odsto iz 2007.

Kriza u euro zoni svakako je djelimično prouzrokovala usporavanje. Kao mala i otvorena ekonomija, Crna Gora je podložna spoljnom uticaju. Država nastavlja da privlači visok nivo stranih direktnih investicija u odnosu na BDP (11,9% u 2001. i predviđenih 11,4% u ovoj godini, navode u MMF) što je znak njenih prednosti kao investicione destinacije. SDI po glavi stanovnika su iznosile 860 eura u 2011, prema zvaničnim podacima, što je visok nivo u odnosu na regionalne standarde.

Međunarodni investitori i institucije, među kojima su i Svjetska banka, optimistični su u vezi dugoročnog potencijala države. No, postoje strukturalna pitanja koja onemogućavaju brži razvoj države. Zaduženost Vlade povećana je usljed podrške metalnoj industriji koja je od suštinskog značaja za državu, naročito je prezadužen Kombinat aluminijuma Podgorica, a nesolventna je i Željezara u Nikšiću. Neefikasno prikupljanje poreza takođe umanjuje prihode Vlade.

Dok dolazi do stabilizacije finansijskog sektora, ubrzan pad likvidnosti nakon krize guši rast privatnog sektora, a i banke su sputane visokim stepenom nemogućnosti vraćanja zajmova. Svjetska banka pozdavila je reformske napore Vlade, ali je pozvala na dalje poboljšanje poslovne klime, pogotovo veću fleksibil-

nost tržišta radne snage. Diversifikacija bi takođe mogla biti od koristi. KAP je tokom 2009. ostvario polovinu zarade od izvoza države, dok je u skorije vrijeme turizam predstavljao glavni pokretač razvoja, naveo je londonski list.

List dalje ukazuje da je u junskom

Po *Fajnenšel tajmsu*, „Crna Gora uživa reputaciju „švercerskog raja“ i optužbama za korupciju – na primjer u privatizaciji državnog *Telekoma* – obuhvaćeni su **Milo Đukanović** i članovi njegove familije kao i krug bliskih saradnika

izvještaju, u kome se preporučuje početak pregovora, EU naglasila potrebu „solidnog“ napretka u suzbijanju organizovanog kriminala. Po *Fajnenšel tajmsu*, „Crna Gora uživa reputaciju „švercerskog raja“ i optužbama za korupciju – na primjer u privatizaciji državnog *Telekoma*, što je predmet istrage Komisije za obveznice i berze SAD – obuhvaćeni su Milo Đukanović i članovi njegove familije kao i krug bliskih saradnika.

Đukanović poriče bilo kakvu umiješanost u krivičnim djelima i predmeti protiv njega su odbačeni. No, EU je jasno stavila do znanja da su korupcija i organizovani kriminal pitanja kojima država mora da se pozabavi“, naveo je *Fajnenšel tajms*.

List takođe navodi da su u izvještaju EU pomenuti organizovani kriminal, korupcija, politička povezanost sa pravosuđem i mnoštvo srodnih pitanja u Crnoj Gori „u kojoj praktično svako svakoga poznaje u biznisu i kriminalu jednako“. Po listu, advokati Crne Gore navode da su u pitanju obične postkomunističke tranzicione muke, pogoršane sankcijama uvedenim Jugoslaviji 1990-ih. „No, kritičari smatraju Crnu Goru... izuzetno ozbiljnim prestupnikom, koji je nastao na švercu cigareta i kojim još uvijek upravljaju pajtaši koji peru novac“, ocijenio je *Fajnenšel tajms*.

List ocjenjuje da će stope korupcije i nepotizma u Crnoj Gori u velikoj mjeri otežati i zaglušiti proces pristupanja EU, uprkos naporima u posljednje vrijeme da politika i biznis u državi budu „očišćeni“. Šta god Crna Gora da učini kako bi se poboljšala, taj proces će svakako trajati nekoliko godina, a najteža pitanja će se prva naći na dnevnom redu. **Alberto Kamarata**, ekonomski i politički ataše EU u Crnoj Gori, je za *Fajnenšel tajms* kazao da će, zbog iskustva stečenog na primjeru Hrvatske, najizazovnija pitanja u sferi vladavine prava biti razmatrana u ranoj fazi.

Crna Gora će, po londonskom listu, morati da se bavi slabostima u pravosuđu od početka i da omogući da tokom procesa pristupanja EU reforme uhvate korijena.

„Ono što je važno jeste nastavak solidnih dostignuća... a za to je potrebno vrijeme“, upozorio je Kamarata. Sve će to pomno pratiti investitori, zaključuje *Fajnenšel tajms*.

Milan BOŠKOVIĆ

**U PODGORICI
NA 64. KANALU**

POTRAŽITE NAS

ANTENE USMJERITE PREMA SJENICI

DR JELICA MINIĆ, ZAMJENICA GENERALNOG SEKRETARA SAVJETA ZA REGIONALNU SARADNJU, SARAJEVO

Napredovale su mnoge zemlje u svijetu koje su imale slične sudbine kao zemlje jugoistočne Evrope. Ali, treba znati šta je realno, kojim putem ići, koja partnerstva graditi, kako pokrenuti resurse koji nijesu zanemarljivi – od ljudskih, do prirodnih, pa sve do političke rente, koju vješti državnici i u našem regionu uspijevaju da iskoriste u nekim od ovih objektivno unesrećenih država i društava

Nade uvijek ima

U neizvjesnosti koja još traje u Evropskoj uniji u vezi s njenim osnovnim monetarnim, fiskalnim, ekonomskim ali i političkim problemima, naše političke elite nalaze svoj toliko željeni tajmaut. Spavanje na nezaslužnim lovorikama kod nas se više puta pretvaralo u buđenje na buretu baruta, pa je stalno preispitivanje i samokritičnost uslov za upotrebu zdravog razuma i građana i za opšte dobro zainteresovanih političara. Dokle smo u praktikovanju onoga što je dobro u razvijenim demokratijama mi stigli, ali i kada je potrebno razmisliti o složenosti interesa drugih da bismo svoje najbolje izrazili i ispunili, razgovarali smo sa dr Jelicom Minić, koja je godinama radila na Ekonomskom institutu u Beogradu, bila generalna sekretarka Evropskog pokreta u Srbiji i građanska aktivistkinja, pomoćnica ministra spoljnih poslova Srbije i Crne Gore, a danas je zamjenica generalnog sekretara Savjeta za regionalnu saradnju, koji se nalazi u Sarajevu.

MONITOR: *Kako Vi, s uvidima koje imate nakon četiri godine rada u Savjetu za regionalnu*

saradnju, procjenjujete rizike za održivost mira i prosperiteta u jugoistočnoj Evropi, imajući u vidu Kosovo, BiH, Makedoniju?

MINIĆ: Jugoistočna Evropa, s izuzetkom Turske, kada se radi o ekonomskom rastu, prošla je posljednje dve decenije kroz izazove od kojih će se još dugo oporavljati: oružani sukobi, političke tenzije, razaranje svih oblasti realne ekonomije, deindustrijalizacija, loše privatizacije, visoka nezaposlenost, visoka zaduženost, erozija svih socijalnih i obrazovnih institucija, loša uprava, korupcija, organizovani kriminal, fragilne demoratije, pa na sve to svetska kriza, suše, požari, nezapamćeni snegovi, a tu i tamo poplave i zemljotresi – bez kuge, kolere i cunamija, zasada.

A, ipak, život ide dalje, nade uvek ima, a obnovile su se i napredovale mnoge zemlje u svetu koje su imale slične sudbine. Treba znati šta je realno, kojim putem ići, koja partnerstva graditi, kako pokrenuti resurse koje region ima, a koji nikako nisu zanemarljivi – od ljudskih, do prirodnih, pa sve do političke rente, koju vešti državnici i u našem regionu uspevaju da iskoriste u nekim od ovih objektivno unesrećenih država i društava. Veoma je važno da

se poslednjih deset godina ubrzano grade raznovrsne regionalne strukture, uključujući i Savet za regionalnu saradnju, koje treba da pomognu i već pomažu u konsolidaciji i realizaciji nemalih potencijala čitavog regiona, tzv. zapadnog Balkana posebno. Region se, korak po korak, integriše u EU i NATO, a to je ipak okosnica bezbednosti i prosperiteta za region, uprkos svim aktuelnim krizama u tim strukturama.

Nema čarobnog štapića koji bi preko noći rešio sve. Rešenje je svaki dan orati brazdu i sejati seme saradnje i rasta, a ne seme razdora. U ovom regionu ima svega dovoljno za one koji u njemu žive ukoliko se kolač društvenog bogatstva stalno uvećava, a rentijerske „elite“ ne ulažu svu energiju samo u to kako da prigrabe što veće parče za sebe (jedna od prvih lekcija iz osnova ekonomije).

Nema čarobnog štapića koji bi preko noći riješio sve. Rješenje je svaki dan orati brazdu i sijati sjeme saradnje i rasta, a ne sjeme razdora. U ovom regionu ima svega dovoljno za one koji u njemu žive ukoliko se kolač društvenog bogatstva stalno uvećava, a rentijerske „elite“ ne ulažu svu energiju samo u to kako da prigrabe što veće parče za sebe

Najzad, u društvenim i političkim odnosima nema nerešivih pitanja, ako se prihvati da ima više rešenja i da ne mogu svi biti podjednako dobitnici u isto vreme, na istom mestu i na isti način. Za mene je pitanje svih pitanja: da li svojoj deci ostavljamo u amanet nove ratove u nekom mračnom vilajetu, ili slobodu delanja, kretanja,

obrazovanja, umrežavanja na što većem prostoru?

MONITOR: *Nedavno je Vladimir Gligorov rekao da je SFRJ dvaput bankrotirala tokom osamdesetih godina. Koliko je danas upravo ekonomska kriza, i svetska i naša, faktor bezbjednosnog rizika?*

MINIĆ: Ekonomske krize su uvek faktor bezbednosnog rizika. Egzistencijalna kriza obara sve kriterije i to danas gledamo svuda oko sebe,

NAJSLABIJE KARIKE CRNE GORE

MONITOR: *Crna Gora je otpočela pregovore s EU otvaranjem poglavlja 23 i 24, koja se odnose na vladavinu prava i demokratiju, koja se neće zatvarati do kraja procesa pregovaranja. To bi trebalo da znači da bez njihovog usklađivanja i uređivanja neće moći da ide dalje i da su to „najslabije karike“ crnogorske države?*

MINIĆ: Poglavlja o kojima je reč biće osnov za početak pregovora i za ostale kandidate, uključujući Srbiju. Ništa ekskluzivno u slučaju Crne Gore, ali je i Vaša konstatacija o „najslabijim karikama“ na mestu, sudeći po izveštajima o napretku u približavanju EU zemalja zapadnog Balkana, koje svake jeseni objavljuje Evropska komisija. To je, takođe, rezultat iskustva u pregovorima s Hrvatskom – ne ostavljati najteže za kraj. Generalno, radi se o percepciji regiona – vladavina prava nije na osobito visokom nivou, pa se to pitanje odmah otvara. Mada, zemlje su mnogo učinile da se unaprede zakonski i institucionalni okviri, ali primena usvojenog je i dalje nezadovoljavajuća.

POMIRENJE

MONITOR: *Kako su građani, a kako političari shvatili procese pomirenja među državama nastalim na prostoru bivše Jugoslavije? Da li izvinjenja šefova država mogu da zamijene očekivanja onih građana koje su raspad države i ratovi oštetili?*

MINIĆ: Izvinjenja su uvek važna, makar kao simbol pokajanja. Ona utiču na opštu klimu između traumatizovanih društava. Izvinjenja su jedno, oprostaj drugo, a zaborav treće. Zločini se ne smeju i ne mogu zaboraviti. Njihovo potiskivanje vodi novim sukobima. Zato nedavna prošlost mora neizbežno biti deo svakodnevnog napora da se rane i traume zacele, ali ne sme onemogućiti novim generacijama da sarađuju, uzajamno se podržavaju i grade mehanizme koji mogu da spreče neke nove konflikte. Novim generacijama treba pokloniti vrednosti pomirenja, pokajanja i oprostaja – tako je izgrađena savremena Evropa u kojoj želimo da budemo ravnopravni akteri.

u Evropskoj uniji ka kojoj težimo, u SAD koja je neupitna ekonomska sila današnjice. Kada političke strukture izgube kontrolu nad finansijskim sektorom, kada energetska lobija po svetu prekoračuju oslabele političke kočnice, kada se pojavi kritična masa nezaposlenih, gladnih, beskućnika, kada vojne strukture traže garancije za sopstveni opstanak i ekspanziju, mnogo veće države nego što su to naše imaju ozbiljne probleme da pomire sve te uskomešane interese. A najlakše je probleme eksternalizovati – izvesti ih negde napolje.

MONITOR: *Koliko je, s druge strane, opasna ova politička „stabilnost“ koju garantuju partokratske i autoritarne vlasti? Da li EU i SAD griješe povlađujući problematičnim režimima izraslim na vrlo primitivnom razumijevanju demokratije?*

MINIĆ: Kao što je nekada govorio Čerčil, pa oni ne žive ovde s nama. Oni traže partnera za dobar aranžman, koji vodi dugoročnom cilju. Akteri se menjaju – svi su privremeni. Treba operisati sa skupom složenih problema i osmisliti prioritete u njihovom rešavanju. S te tačke gledišta, važan je onaj koji ima rezultat. Političke simpatije ne postoje – isključivo deluju interesi. Danas prijatelj i štićenik, sutra neprijatelj i prognanik. Ko to razume ima duži rok trajanja. Najduže traju oni koji se dokažu kao dugoročno potrebni.

Druga ciljna grupa je biznis. Stvaranje dobre političke klime pogoduje poslovnim vezama i to je iskustvo koje se više puta potvrdilo, ne samo u ovom regionu.

MONITOR: *Kolika je, po vašim uvidima, zainteresovanost SAD za budućnost Balkana? Koliko se tu politički interesi prepliću s poslovnim, jer se često pojavljuju indicije, ali i dokazi, da bezrezervnu političku podršku prate poslovne pogodnosti, za uzvrat. Ovih dana se dosta pisalo o navodnim vezama firmi bivših američkih političara i vojnih komandanata i vlasti na Kosovu...*

MINIĆ: Svaki rat je bitka za resurse, ili za kontrolu puteva koji vode ka resursima. To važi i za savezništva

u ratovima i za principe podele plena. Od antičkih vremena, krstaških ratova, pa sve do danas. A mogu se nositi razne zastave i različiti amblemi, zastupati sveti ciljevi, koji se vremenom menjaju. Problem je kada neposredni učesnici ne razumeju kontekst, pa od svetih ciljeva ne vide ono od čega se živi. Utoliko je Balkan interesantan, odnosno neinteresantan – šta ima i do koga vodi. Politička nadogradnja se čini kao primarna, jer novinari - oni koji nas informišu preko medija, nemaju iskustvo geologa, geometara, putara i železničara i ne gledaju zemlju iz satelita.

MONITOR: *U Srbiji se vlast promijenila. Sada dominiraju stranke i*

lideri koji su bili poraženi 5. oktobra. Ali tu su i oni koji su bili među pobjednicima. Primetan je oprez susjeda Srbije, izuzev Crne Gore, prema novim srpskim vlastima. Da li će to biti dugotrajnije ignorisanje, uz očekivanje izvinjenja kao u slučaju Josipovića, jer još ima pitanja koja je potrebno zajednički rješavati?

MINIĆ: Svi učimo. Izabrana vlast možda nije idealna, ali je njen izbor bio eksplicitna kazna birača za onu prethodnu. Ako su to svi shvatili i iz toga nešto naučili, onda je to dobro i za Srbiju i za njene susede.

Nastasja RADOVIĆ

FALSIFIKOVANJE REZULTATA IZBORA U SRBIJI

Glasanje na zatvorenim biralištima

Srbija je ostala bez opozicije, a vlasnici biračkog prava bez slobodne volje

Sve mora da bude slika i prilika majčice Srbije, pa tako Srpska napredna stranka (SNS) i Socijalistička partija Srbije (SPS) svoju koaliciju, naprasno skrojenu nakon majskih izbora, sa republičkog uteruju na lokalni nivo. Dozvoljeno je sve što je zakonom zabranjeno: kupovina odbornika, ucene, pretnje, poruga.

Počelo je sa Vojvodinom, u kojoj crveno-crna koalicija od 1992. ima najmanje pristalica. Vojvodina je prethodno ponižena na drugi način. Dan uoči formiranja nove vlade Pokrajine, Ustavni sud Srbije je 10. jula osporio ustavnost 22. odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti Vojvodine, pa Vojvodina ne može da ima glavni grad, predstavništvo u

Briselu, novac za svoju akademiju nauka i umetnosti, regione Srem, Banat i Bačku koji su na njenom grbu odavno. Obrazloženje odluke koje je napisano na 85

Maja Gojković, potpredsjednica stranke Vojislava Šešelja je sebi osnovala Narodnu partiju, na izbore izašla sa strankom Dinkića, u izbornoj noći podržala DS, pa prišla bezbjednoj SNS većini. SNS je zabola glogov kolac Šešeljevoj stranci

strana osporava i Statut Vojvodine, njen osnovni pravni akt. Tako je nova vlada Vojvodine sudski kažnjena oduzimanjem ovlasti. U toj vladi nije bilo socijalista, jer su oni i 2012. za birače Vojvodine bili trećerazredna stranka.

Iako su tek u oktobru *Dani ludaje*, svetkovina izgubljenog kompasa je poharala Vojvodinu. Tikvu, bundevu, misiraču samo u Vojvodini zovu „ludaja“. Srpskim specijalitetom „puzajući stranački udar“ nadomešteni su pučevi i državni udari. Socijalisti i naprednjaci su u desetak vojvođanskih gradova formirali vlast iako na izborima nisu dobili toliko da bi vladali tim opštinama. Vlast su im dali odbornici-preletači iz Lige socijaldemokrata Vojvodine (LSV) **Nenada Čanka** i Srpskog pokreta obnove (SPO) **Vuka Draškovića**. Ove dve stranke su bile u takozvanom „demokratskom bloku“ za razliku od „patriotskih“ SNS i SPS koje su stekle renome u vreme **Slobodana Miloševića**. Demokratska stranka (DS) **Borisa Tadića**, stožer demokratske koalicije i prvoklasni izbor za vojvođanske birače, oterana je sa vlasti puzajućim stranačkim udarom. Drašković i SPO sada dele sto sa onima po čijem su naređenju 1999. ubijena četvorica funkcionera SPO među kojima i Draškovićev rođak, a dva puta su pokušali da ubiju Draškovića. Čanak je lane govorio o osnivačima dinastije SPS-SNS kao o „nacionalsocijalistima i njihovim fašističkim pomagačima – đubretu koje treba izvaditi iz bunkera i obesiti za banderu digitalnog sata“.

Do polovine septembra u Pokrajini će se dokrajčiti prekranje opštinskih vlasti. Recept je jednostavan – strah podmazan novcem. U Zrenjaninu, trećem po veličini gradu u Vojvodini, L. U. pobegulja iz LSV nastupa kao samostalna odbornica i podržava SNS. Obećan joj je posao i 15.000 eura da otplati kredit. Sa toliko para je Litvanija pomogla izbeglice iz Sirije. Noć pre preuzimanja vlasti u Zrenjaninu, što se

moglo učiniti samo kršenjem Zakona o lokalnoj samoupravi, odbornicima SNS oduzeti su mobilni telefoni, autobusom su sprovedeni u novosadski hotel koji je u parku, a oko hotela su u džipovima kružile gorile. Grb Zrenjanina se sastoji od tri vrste svetaca: onih u stojećem, ležećem i visećem položaju. Po šorovima je ponovo popularan poklič protiv NDH mobilizacije: „Pušku, pa u Frušku“ (goru, opaska T. K.).

Pohod na Novi Sad mora da se završi 1. septembra. Desant na Novi Sad treba da pribavi provijant za nove pohode. U novosadskoj kasi je plen od 50 miliona eura. Naoružani boljševici su 1907. opljačkali poštanska kola državne banke u Tbilisiju da bi smogli pare za nove revolucionarne poslove.

Tada je ubijeno četrdesetak ljudi, pedesetak ranjeno, a lovina je bila oko 2,7 miliona eura. Pljačku su smislili **Lenjin i Staljin**, a mesto pljačke je posle Oktobarske revolucije preimenovano u Lenjinov trg i ukrašeno njegovom statuom.

Birači su u maju vlast u Novom Sadu predali koaliciji koju je predvodila DS. U avgustu su neke članice koalicije pristupile SNS. Naprednjacima

su za formiranje skupštinske većine potrebni socijalisti koji su u koaliciji sa demokratama i LSV. SNS je prišlo šest zaboravnih odbornika Romske demokratske stranke. Na prethodnim izborima je šef naprednjaka optužio njihovog za „fašizam“, a ove godine da stranka kupuje glasove sa po 20 eura. SNS su prišla i tri odbornika SPO. Za razliku od etikete na konzervama sardina, stranka porekla odbornika i rok trajanja nisu važni. Važna je samo upotreba vrednost. Srbija je ostala bez opozicije, a vlasnici biračkog prava bez slobodne volje.

SNS je republičkim koalicionim

partnerima postavila ultimatum. Ako im do 1. septembra ne priđu u Novom Sadu, SNS će preispitati koaliciju sa SPS na republičkom nivou. Ako se koalicija razvrgne, to znači ili nove izbore, ili nezamislive kombinacije uz neizostavno ruganje izbornoj odluci građana i novo krivotvorenje rezultata majskih izbora. Socijalisti će popustiti, jer se plaše novih izbora. Tog 1. septembra 1969. **Gadafi** je pučem bez krvi oteo vlast u Libiji, da bi posle 42 godine skončao pretučen, streljan dok je bežao prašnjavom cestom.

U oktobru 1922. **Benito Musolini**, sin kovača i predanog socijaliste, organizovao je marš 60.000 fašista na Rim da bi prinudio kralja da bira između fašista i antimonarhističkih socijalista. Kralj je, držeći se zubima

Socijalisti i naprednjaci su u desetak vojvođanskih gradova formirali vlast iako na izborima nisu dobili toliko da bi vladali tim opštinama. Vlast su im dali odbornici-preletači iz Lige socijaldemokrata Vojvodine **Nenada Čanka** i Srpskog pokreta obnove Vuka Draškovića

i noktima jedne ruke za vlast, izabrao fašističku diktaturu. Kad se domogao vlasti, Musolini je koalirao sa nacionalistima, liberalima i narodnjacima. Promenio je izborni zakon, pa je 1924. Nacionalna fašistička partija postala jedina vladajuća stranka u državi. Socijalista **Đakomo Mateoti** je ubijen jer je tražio da se neregularni izbori ponište. Socijalisti su napustili parlament, a Musolini je dobio odrešene ruke sve dok ga partizani nisu obesili 1945. na benzinskoj pumpi u Milanu.

Crveno-crni igrači su stalna postava reprezentacije Srbije. Za sivu budućnost

bore se u crno-belom atmosferi: **Ivica Dačić** i SPS su niti četiri godine od zabetoniranog saveza sa DS odlutali u čelični zagrljaj SNS; SPO koristi ovu utabanu stazu; lider SNS je svojedobno odbacivao koaliciju u kojoj je sada izložen optužbama: „Ni bog ne može da me natera u vladu sa SPS-om. Dačić je osvedočen lažov i lopov“. Vođa SNS je u Skupštini Srbije rasprostirao prugastu uniformu sa oznakom „Dinkić 00001“ i zveckao lisicama da bi njegov današnji koalicioni partner **Mladen Dinkić** „čuo zvuk koji mu se sprema“... Dinkić mu je uzvraćao: „Vi ste ubica. Toliko ste ljudi indirektno ubili da me čudi kako možete da izadete napolje“.

Maja Gojković, potpredsednica stranke **Vojislava Šešelja** je sebi osnovala *Narodnu partiju*, na izbore izašla sa strankom Dinkića, u izbornoj noći podržala DS, pa prišla bezbednoj SNS većini. SNS je zabola glogov kolac Šešeljevoj stranci.

Građane Srbije u parlamentu predstavlja 250 poslanika iz 45 stranaka, devet više nego u poslaničkim klubovima Indije, koja ima 1,2 milijarde stanovnika.

Tzv. „velike stranke“ željne svakog glasa, na izbornim listama šlepuju male partije koje im doliju stotinak glasova, a posle podele izbornog plena odu onome ko da više. Vladu Srbije čini 17 ministara. Dvojica kao da su jednojajčani

blizanci, iako su iz različitih koalicija. Dele jedan resor: jedan je ministar građevine i urbanizma, drugi saobraćaja. U ranijoj raspodeli resora, drugi je bio ministar za infrastrukturu, a prvi za kapitalne investicije. Lekar, koji je 2000. počeo kao ministar za nacionalne i etničke zajednice, održao se kao ministar raznih vrsta *in continuo* - sada je ministar trgovine i telekomunikacija.

Slede partijski pučevi po dnu Srbije. Lako je vladati, teško je upravljati, kaže **Gete**.

Tamara KALITERNA

INTERVJU: OLJA SAVIČEVIĆ-
IVANČEVIĆ, KNJIŽEVNICAPRSTOM U
OSINJAK

Šteta je jedino što je predstava *Adio kauboju* postala predmet manipulacija i političkog prepucavanja, grebanja za pozicije, neprijateljstva prema Buljanu, Senki, pa i meni, jer smo po svemu sudeći imali jednu hit predstavu koja je ne samo napunila tribine, nego su ljudi sjedili u prašini i stajali na nogama gledajući je do samog kraja

U sklopu dramskog programa ovogodišnjeg Splitskog ljeta, početkom avgusta je na Stinicama u splitskoj Sjevernoj luci bila praiizvedba drame *Adio kauboju*, prema istoimenom romanu splitske književnice Olje Savičević Ivančević. Roman *Adio kauboju* je objavljen prije dvije godine i već je doživio nekoliko reizdanja, te stekao kulturni status u Hrvatskoj i regionu. Autorka je uradila adaptaciju za pozorišnu predstavu, a mišljenja o predstavi su podijeljena. Ipak, mnogi kritičari i publika smatraju da predstava *Adio kauboju* pokazuje da se u teatru dogodilo nešto novo, a za to je veoma zaslužna nova direktorka dramskog programa Splitskog ljeta Senka Bulić.

MONITOR: *Pred prepunim gledalištem u okviru ovogodišnjeg 58. Splitskog ljeta, održana je praiizvedba predstave „Adio kauboju“ u režiji Ivice Buljana, koji je veoma poznat crnogorskoj publici. Kritike su podijeljene, ali*

mnogi ističu Buljanovo spektakularno čitanje vašeg romana. Kakve su vaše impresije nakon premijere?

SAVIČEVIĆ - IVANČEVIĆ: Mediji su digli veliku buku i prije i poslije premijere, očigledno da Split žudi za odgovorom na pitanja o sebi. Šteta je jedino što je predstava postala predmet manipulacija i političkog prepucavanja, grebanja za pozicije, neprijateljstva prema Buljanu, Senki, pa i meni, jer smo po svemu sudeći imali jednu hit predstavu koja je ne samo napunila tribine, nego su ljudi sjedili u prašini i stajali na nogama gledajući je do samog kraja. Da smo

Izgubljena i ismijana čast ovog dijela svijeta, pronađena u vesternima nekad djeluje ljekovito. I u tim filmovima društvo je trulo, smrdljivo i bolesno, ali ih neki gnjevni pravednik izvede na pravi put. U životu toga nema, konformizam i oportunistički su pojeli i revoluciju i individualni bunt

imali još toliko izvedbi, bez obzira na pokušaj linča jednog dijela medija ili baš zbog toga, mislim da bi i to bilo rasprodano.

MONITOR: *I publika je bila podijeljena...*

SAVIČEVIĆ - IVANČEVIĆ: Da, i publika je bila podijeljena, ali to je dobro, poštujem tuđi doživljaj, revolt je ponekad kompliment, kao i oduševljenje. Da smo se htjeli svidjeti svima, radili bismo drugačiju predstavu, konformističku, vestern Floramy ili nešto slično tome. Danas je vrlo popularno biti kritičan deklarativno i dekorativno, ali malo tko će stvarno ubosti prstom u osinjak. Toliko bijesa i prašine oko jedne (ne)obične kazališne predstave je već stvarno indikativno. Meni osobno pomalo i komično. U našem glupom vremenu totalne ravnodušnosti i umjetnih skandala, nema šanse da umjetničko djelo koje nije dobro izazove toliko reakcije.

MONITOR: *Vi ste radili dramaturgiju. Koliko je to bilo teško*

i zahtjevno i da li je Buljan insistirao da baš vi to radite?

SAVIČEVIĆ - IVANČEVIĆ:

Da, Buljan je htio da baš ja radim dramatizaciju u suradnji s njim, jer je predstavu zamislio kao scensko čitanje romana *Adio kauboju*, nije želio da roman pretvorimo u dramu u klasičnom smislu, od početka smo znali da ćemo kombinirati dramatizaciju i naraciju, ali smo naposljetku adaptaciju obavili zajedno na sceni u suradnji sa svim glumcima. Naravno, nije to naša izmišljotina, postoji takav kazališni žanr, prilično je često da i pisci sami sudjeluju u takvim čitanjima, ali danas, kao i o nogometu, svi misle da o kritici sve znaju. Pa, eto, i različite osobe bez autoriteta i Krešimiri Jovice (lik bizarnog novinara iz *Adio kauboju*) moj roman *brane* od mene. Buljan je, što se mene tiče, mogao i izbaciti i promijeniti što god je htio, ali nije, jer voli taj tekst, kao što ga i mnogi drugi vole. Mislim da je on pravi meštar i da je napravio jako dobru predstavu, ponosna sam što sam radila s njim. Nadam se da ćete se na nekom gostovanju moći i uvjeriti u moje riječi. Veseli me to što trenutno opet radimo zajedno, s redateljem Robertom Waltlom, još jednim kazališnim mešтром, lutkarsku predstavu Čudnovate zgrade Šegrta Hlapića. Bilo je i teško i lako raditi. Zahtjevno, jer smo stalno nešto izbacivali, dodavali, pisali songove, ljeta gotovo da nisam ni imala, a lako

zato što je u cijelom velikom timu na Stinici, u velikoj prašini betona-re pokraj mora, vladala prijateljska atmosfera, puno pozitivne energije i truda je uneseno u taj projekt.

MONITOR: *I nakon više od dvije godine vaš roman izaziva veliku pažnju, što je naravno ova predstava dokaz, ali i nedavno objavljena veoma pozitivna kritika romana u uglednom njemačkom „Die Zeitu“. Koliko ste ga*

IZLET U POEZIJU

MONITOR: *Nedavno ste objavili i zbirku poezije „Mamasafari“, koja je nastala nakon boravka u Istanbulu.*

SAVIČEVIĆ IVANČEVIĆ: *Mamasafari* je moja dosad najotvorenije angažirana knjiga, izravna je, ne plaši se nit se opravdava. Dotiče se mnogih tabu tema, nije uvijek ugodna, ali je, sudeći prema reakcijama, zanimljiva. S druge strane ona slavi *nebitne* stvari: vožnju biciklom, igre s djetetom, svakodnevnu ljubav, putovanje, mala i nešto veća čuda svijeta, ono što vrijedi spasiti od smrti, bolesti, rata, mržnje, malograđanštine, oportunizma, a čemu je također posvećen velik broj pjesama.

MONITOR: *Iako su mnogi očekivali novi roman, vi ste se vratili poeziji koju objavljujete od srednjoškolskih dana? Kada će novi roman?*

SAVIČEVIĆ IVANČEVIĆ: Prvu sam, adolescentsku, zbirku pjesama objavila još u osnovnoj školi i cijelo vrijeme usporedno s prozom pisala sam i objavljivala i poeziju. I sad, nakon ovih meni lijepih i zanimljivih izleta u kazalište, u kojima sam imala i imam priliku surađivati s velikim brojem sjajnih ljudi koji su, svatko na svoj način, prave zvijezde u svom poslu, jedva čekam opet biti ono što jesam – smotana spisateljica koja u miru i samoći svoje sobe i svog kompjutera piše novi roman. To će biti pokušaj pisanja ljubavnog romana s onih mjesta na kojima ljubavi po definiciji ima najmanje, neka od njih su i javne kuće. Zanima me i zašto je ljubav kao posljednja utopija u koju vjerujemo protjerana u trivijalne žanrove, je li uopće moguće napisati suvremenu ljubavnu priču, a da zapravo ne bude antiljubavna. Još ne znam kamo će me to istraživanje odvesti, ali počela sam.

dugo pisali i koliko ste se pripremali - da li ste dugo proučavali vesterne?

SAVIČEVIĆ - IVANČEVIĆ: *Adio kauboju* je bio u svim finalima svih važnijih književnih nagrada u Hrvatskoj, kao i regionalne *Meša Selimović*, dobio je nagradu *T-portala* za najbolji roman i nagradu *Slobodne Dalmacije* za umjetnost, a nedavno sam na osnovu prijevoda iz *Adio kauboju* i nove pjesničke zbirke *Mamasafari* dobila i stipendiju najpoznatijeg svjetskog sveučilišta koje se bavi kreativ-

Scena iz predstave *Adio kauboju*

Roman je zapravo priča o manjini, o svima onima koji se iz bilo kojeg razloga u svom domu osjećaju kao stranci, bilo da je to zato što su druge vjere, nacije, seksualnog ili političkog opredjeljenja, to su žene koje odbijaju živjeti prema pravilima patrijarhalne sredine ili naprosto individualci – manjina s jednim pripadnikom

nim pisanjem, onog u Iowi, između 90 pisaca, dramaturga, scenarista... iz cijelog svijeta. Nažalost, zbog obiteljskih i zdravstvenih razloga morala sam odlazak u Ameriku zasad odgoditi.

Možda su i tu, kod odluke žirija u Iowi, malo pripomogli kauboiji i Indijanci, ta dječaka ili, u mom slučaju, djevojačka fascinacija svime što je dolazilo s lijepog i bogatog Zapada, pa tako i vesternima. Doduše, sad kad su nam čuda Zapada došla doma, više nam nisu tako čudesna, više čudovišna, rekla bih. Ali ta izgubljena i ismijana čast ovog dijela svijeta, pronađena u vesternima nekad djeluje ljekovito. I u tim filmovima društvo je trulo, smrdljivo i bolesno, ali ih neki gnjevni pravednik izvede na pravi put. U životu toga nema, konformizam i oportunizam su pojeli i revoluciju i individualni bunt. Ponekad osjećam da mi nestaje snage, ali većinu vremena ne želim se pomiriti s tim.

MONITOR: *Mnogi likovi su nepriagođeni, opisana je mržnja i posljedice koje je rat ostavio. Roman počinje 'Stranče, ovdje te zakon ne štiti'.*

SAVIČEVIĆ - IVANČEVIĆ: Roman je zapravo priča o manjini, o svima onima koji se iz bilo kojeg razloga u svom domu osjećaju kao stranci, bilo da je to zato što su druge vjere, nacije, seksualnog ili političkog opredjeljenja, to su žene koje odbijaju živjeti prema pravilima patrijarhalne sredine ili naprosto individualci – manjina s jednim pripadnikom. Kakvo je to društvo u kojem su takvi ljudi neslobodni ili skrajnuti, poniženi, utišani, pljunuti ni krivi ni dužni? Kakva je jadne, bolesne, klaustrofobične zajednice uopće mogao proizvesti prošli rat? Pa mi svi imamo PTSP, ja gotovo podjednako kao i moj muž koji je bio u ratu, a najbolje su se snašli amoralni, oni koje ništa ne dira, koji su i iz rata i iz poslijeratnog kaosa izvukli korist, eto takvi su nam skrojili i kroje sudbine. Mogu pisati o bilo čemu, meni je najvažnija zanimljiva priča napisana dobrim jezikom, ali u pozadini te priče je uvijek ono zlo iz prethodne rečenice, u to smo uronjeni svi do grla i kad se smijemo ta nam stvarnost izlazi na nos.

Miroslav MINIĆ

ČETVRT VIJEKA BARSKOG LJETOPIISA

OD PASAŽA DO SOPRANA

U proteklih mjesec dana Barani i njihovi gosti imali su intenzivniju vezu sa kulturnim svijetom, naročito regionom, nego u ranijih 11 mjeseci. Od sredine jula do sredine avgusta, u Baru je izvedeno 49 zvaničnih programa za 41 festivalski dan, pod motom *Biram kulturoplov*.

Ova dovtljiva sintagma nije, ipak, zaživjela među poslenicima kulture – malo je pominjana i rijetko je isticana njena višeznačnost. Moto nije istican ni na plakatima, ni na zvaničnim programima, bio je, recimo tako, više protokolarnog karaktera, što je prava šteta, jer dobar moto veliki dio posla obavlja u privlačenju gostiju.

Uobičajeno, Ljetopis je bio podijeljen na segmente: književni, likovni, muzički, pozorišni i filmski. Jedina „prazničnost” kojom je obilježeno četvrt vijeka manifestacije bila je u sklopu književnog dijela. Umjesto opsežne i luksuzne monografije koja bi prezentovala 25 godina Ljetopisa (a što svakako manifestacija zaslužuje), publikovan je zbornik radova *Pasaži iz Bara*, naslovljen prema istoimenom sloganu autorskih književnih večeri održanih u periodu 2007-2011.

Od 60 učesnika, njih 44 su se odazvali pozivu organizatora i napisali nove tekstove (ili poslali već objavljene) kojima je jedina zajednička okosnica Bar, grad domaćin ili

Najznačajnija kulturna manifestacija juga Crne Gore - Barski ljetopis - ove godine obilježila je jubilarno 25. izdanje. Nije se puno slavilo, ali je zato kvalitetnih sadržaja bilo dosta, a i odziv publike bio je više nego zadovoljavajući

Ljetopis. Zbornik je promovisan kao uvodna noć ovog segmenta Ljetopisa, a u nastavku su se ljubitelji pisane riječi prošetali, uz birane goste, kroz sve zemlje nastale raspadom bivše Jugoslavije. Ponuđeni su razni segmenti književnosti: poezija, proza, esejistika, književna teorija, uz više nego dobar odziv publike, koje je, na pojedinim večerima, bilo i po nekoliko stotina, čime se malo koja manifestacija u državi može pohvaliti.

Likovni segment počeo je izložbom barskih akademskih umjetnika, a slijedile su postavke umjetničkih fotografija **Žaka Roketa** i **Dominika Laroa** iz Francuske, zatim izložba tapiserija - instalacija u prostoru i na zidovima **Milice Kecman** iz BiH, a završeno umjetničkim instalacijama

NAJZVUČNIJE IME SMOTRE: Lajko Felix

Nataše Šarić. Ovoga puta bio je to program sa ne previše zvučnih imena (ako ga upoređujemo sa sličnima iz regiona), ali sa raznolikošću koja prati manifestacije ovoga tipa. Po očekivanju, najviše je zanimanja izazvala skupna izložba zavičajnih umjetnika i takav potez zajedničke prezentacije domaćih (barskih i crnogorskih) autora, okupljenih oko neke ideje vodilje, uvijek se pokazuje kao dobitna kombinacija.

Muzički dio manifestacije posvećen je uglavnom klasičnoj muzici. Ta vrsta izvođenja ima svoju publiku u Baru još od nastanka Ljetopisa, ali se selektorski tim trudi da svaki put novom pikanterijom doda

još jedan kamen u zidanici drugačijeg muzičkog izražavanja. Ovoga puta, to „drugačije” donio je u Dvorcu kralja Nikole Međunarodni mandolinški orkestar Konzervatorijuma Ber Ševa od 15 ljudi.

Muzički događaj manifestacije, a po mnogima i čitavog Ljetopisa, ipak nije bio u arealu klasične muzike. Najzvučnije ime ovogodišnje kulturne smotre, virtuoz na violini i citri **Lajko Felix**, održao je izvanredan koncert unutar zidina starobarske tvrđave i još jednom dokazao da je muzika univerzalni jezik koji spaja različite narode i generacije. Teško da je ikada neki muzičar na Ljetopisu isijavao toliko snage u svom nastupu kao ovaj, iako iza sebe nije imao bend, već pratioca violistu

Antala Brašnjija, s kojim je pokazao kako dva instrumenta mogu tvoriti različite zvučne slike, od suptilno nježnih pizzicato pasaža, do pravih gitarskih riffova, samo izvedenih na drugom instrumentu.

U pozorišnom dijelu prikazano je deset pozorišnih predstava, različitog žanra i iz različitih krajeva bivše zemlje. Međutim, za razliku od nekih ranijih godina, kada su se posjetioči mogli na prste (jedne ruke) izbrojati, ovoga puta odgovor gledalaca nije izostao. Pokazalo se da najbolji odziv dobijaju zvučna imena, te se tako za predstave u kojima su glumila velika regionalna imena nije mogla naći karta, dok su druge, ne manje dobre, ali sa

manje atraktivnom postavkom aktera, „imale lufta” u publici. Možda je bolje za ubuduće razmisliti o isprobanom konceptu: bolje četiri jake predstave za puno gledalište nego 10 ili dvanaest prosječnih.

Filmski program Ljetopisa je pretrpio očekivani fijasko. U eri DVD-ja i premijera na kablovskim televizijama, posezanje za projekcijama na otvorenom već odgledanih filmova nije ispravan potez. Od zacrtane tri projekcije, nisu sve ni prikazane, jer nije bilo za koga.

Kao addodum uvriježenih segmenata Festivala, u avgustu se organizuje modna revija, te se od te prakse nije odustalo ni ovoga puta. Predstavljena je kolekcija *Dolce Vita*, istoričarke umjetnosti i modne kreatorke iz Bara **Anastazije Miranović**, inspirisana šezdesetim godinama XX vijeka i vodećim umjetničkim pokretom tog vremena - pop-artom.

Tokom trajanja Ljetopisa, u Starobarskoj tvrđavi je održan festival etno muzike *Etno luka Stari Bar*, i, iako je u medijima pisano da je bio sastavni dio ove manifestacije, to ne odgovara istini. I pored vrlo zvučnih imena iz domena etno muzike, nije to bila pretjerano dobro organizovana manifestacija, i pratio ju je niz manjkavosti, od kojih je najvažnija činjenica da niko nije ni znao da će se taj festival uopšte održati. Najavljuje se da bi ubuduće mogao funkcionisati u okviru Ljetopisa, ali se to ne čini kao dobra ideja.

Po ko zna koji put, tačku na Festivalu je stavila sopranistica **Dragana del Monako**. Ne ulazeći u nesumnjiv kvalitet njenog izvođenja, teško je shvatiti čime je zadužila barski kulturni i, reklo bi se, više – politički establišment, pa je, da parafraziram, u (gotovo) svakom Ljetopisu mirođija - slušali su je Barani avgusta 2008, 2009, 2010, pa 2012. godine. I da je Placido Domingo, previše je.

Recimo i to da je, prateći moderne tendencije, JP Kulturni centar Bar, koji stoji iza Barskog ljetopisa omogućavao praćenje uživo pojedinih programa preko svoje stranice na internetu.

Željko MILOVIĆ

Samo slobodni ljudi su – ljudi

Piše: Dr Esad BAJTAL

Da bi obmanula i slagala druge, palanka najprije mora da slaže samu sebe. I da sama povjeruje u svoju laž. U tu svrhu palanka iznajmljuje ljude bez morala

Kažu da *prilika* čini čovjeka. Ako je to tačno, onda nam, da bi sebe ljudski sačuvali, i same prilike valja učiniti *ljudskim*. Valja nam govoriti i ponašati se ljudski u svakoj prilici. Bez toga, prilike su samo *izgovor* za vlastitu neljudskost. Odnosno, ne čine prilike ljude lošima ili dobrima nego samo pokazuju kakav ko zaista jeste.

U tom smislu prilike su samo ljudsko ogledalo.

I ništa više.

A naše najveće životno ogledalo bio je *rat*.

Tako veliko da smo se u njemu svi zajedno i istovremeno mogli pogledati i ogledati.

Danas, zahvaljujući tom ogledalu, svako od nas, priznao to ili ne, zna sasvim dobro ko je i kakav je. Kako pojedinci tako i kolektivi.

Jer ogledalo ne zna da laže.

I nije krivo ni za čiji ružan lik.

Dakle, stvarnost, odnosno naša slika o nama može biti ružna, ali ogledalo ne može biti krivo. I to je jedina životna istina. Istina koju *palanački duh* nije spreman ni da čuje, a kamoli da je prizna. Zato duh palanke stalno izmišlja i fabrikuje lažne (uljepšane) priče o sebi i svojim.

Naravno, priče su priče, ali *događaji* su jedina mjera istine.

Jer, istina stanuje u *događaju*, a

ne u mišljenju o njemu.

Ne u naknadnim pričama o njemu.

Ono što ružni događaj *poriče*, ili ga *relativizira*, odnosno, ono što nam o događaju dolazi – *iz mišljenja*, samo je, kako već sama riječ kaže – *iz-mišljotina*.

Zašto palanački duh bježi od istine.

Zašto izmišlja?

Zato što želi da vlada stvarnošću, ljudima i događajima.

Zato što želi da upravlja.

A, ako ne može da upravlja, onda ih ISPRAVLJA, falsifikuje.

Falsifikuje ljude i događaje.

I tako naknadno, oduzimajući joj njenu životnu, boji stvarnost svojim lažnim bojama.

Onako kako to njemu, palanačkom duhu, odgovara.

Dakle, nije bilo šta je bilo, nego je bilo kako Mi kažemo da je bilo.

To je iz-mišljačka logika palanačkog duha.

I logika palanke.

Ali, da bi obmanula i slagala druge, palanka najprije mora da slaže samu sebe.

I da sama povjeruje u svoju laž.

U tu svrhu palanka iznajmljuje ljude bez morala. Kažem iznajmljuje jer oni po *rent-a-car* principu opslužuju aktualne političke strukture. One koji ih dobro

uhljebljuju i debelo plaćaju. Na ovaj ili onaj način. I njihove bolesne ideologije. Naravno, oduvijek je bilo i biće prodanih duša, spodoba spremnih da se stave u službu nečasnih ljudi, stranaka, partija, odnosno, formalnih ili neformalnih udruga i grupa; njihovih dnevno-političkih nemoralnih ciljeva.

Ali, njima nasuprot, stoje oni drugi, časni i nepotkupljivi. Ljudi od principa, svijesti i savjesti.

Oni, svoje znanje, umijeće u ljudskost stavljaju u službu Istine, Prava i Pravde.

Odnosno, dok poslušni služe vlasti, etički nastrojeni pojedinci služe Životu, Čovjeku i Ljudima. Svim ljudima, a ne dnevnoj politici uskostranačkih egoističkih ciljeva i neljudskih nakana.

Ne religiji.

I, ne naciji.

Oni služe Životu, Čovjeku i Čovječanstvu.

To su ljudi kojima je stalo do vlastitog stava. I koji, za razliku od potkupljivih, svoju riječ i svoje djelo nikad i nizašta ne prodaju.

I ne samo da ih ne prodaju.

Zbog njih oni debelo plaćaju ceh vlastitog dostojanstva.

Ponekad i životom.

Sokrat, Đordano Bruno, Mahatma Gandhi, primjer su savjesnih ljudi u službi istine, čovjeka i čovječanstva.

Oni su bili moralni i hrabri. Sluge su plašljive, potkupljive, i nemoralne.

Čega se to potkupljivi plaše?

Čega se boje?

I šta je to strah?

Psihološki govoreći, *strah* je primarna emocija koju odlikuje snažno i teško podnošljivo krajnje neprijatno uzbuđenje nastalo usljed opažanja stvarne ili samo fiktivne opasnosti pred kojom je čovjek nemoćan. U tom smislu, osim realnog (objektnog), postoji, fiktivni, bezobjektni strah. Taj fiktivni, bezobjektni *strah* (strepnja, strava, anksioznost) pritišće svakog čovjeka i podloga je svakog mogućeg straha. Radi se o podsvjesnom strahu od smrti, strahu od mogućnosti „da se više ne bude”.

Užas te nejasno difuzne strave, koja ga bjesomućno progoni, nagoni čovjeka da nešto poduzme. Taj nepodnošljivi, nevidljivi užas strave („strah od Ništa”), nagoni ga da transformiše u vidljivi strah „od Nečega”. Strah od bilo čega opipljivog i jasnog.

Kako je, psihološki, mnogo lakše podnositi određeni strah (strah „od Nečega”), nego difuznu stravu „od Ničega” (tj. od Ništa), to se objektni strah pokazuje kao tipično ljudski, kukavički oblik bježanja od Strave. Bježeći od nejasne bezobjektne strave (tj. „od Ništa”), čovjek, u svrhu samoopravdanja pred sobom i sebi sličnima, počinje da izmišlja Nešto (objekte svog straha). Tako objektizacija strave u atmosferi stalno ponavljane teorije „nacionalne ugroženosti”, rezultira fabriciranjem neprijatelja kao vidljivih *objekata* straha.

Te neprijatelje uz pomoć medija, za potrebe stranačke, odnosno dnevne politike, sistematski uredno fabrikuju poslušni i dobro uhljebljeni inteligenti-sinekuristi. Videći kuda sve to vodi, oni odvažni, za razliku od plašljivih, počinju da se bune. Ali, umjesto da budu shvaćeni kao spasoci (što jesu), oni od režima i gomile bivaju javno označeni kao narodni neprijatelji (...)

Pogledajmo činjenice:

Kad god, na bilo kojoj strani, uhapse nekoga zbog ratnog zločina, ili na drugi način prokažu jučerašnji zločin i zločince, *rulja* demonstracijama, a ideološki obojena *inteligencija* pisanjem i medijskom halabukom, ustaju

u žestoku odbranu zla i zlikovaca.

Upravo ta aktivna podrška, baš kao i nijema saglasnost većine u vidu *šutnje* (znak evidentnog odsustva građanske hrabrosti, i prećutni oblik solidarnosti gomile s počinjenim zločinima), dodatno ohrabruju i praktično podržavaju zločince i njihove nalogodavce. Otuda štafeta prerusenog kukavičluka koji, u formi većinskog javnog mnijenja, mirne savjesti, izbornog-glasački pristajući na njih, formalno-demokratski, godinama i decenijama podupire najbezobzornije i najiracionalnije moduse etno-totalitarne vladavine i vlasti kakvu već dvije decenije imamo u Bosni i Hercegovini i njenom najbližem okruženju.

Medutim, Strava kao egzistencijalna osnova i temelj kontinuiranog straha, ne da se manevarski ukloniti. I to je suština kukavičkog palanačkog duha. Palanački duh je kukavni duh gomile. Duh kukavica i konformističkog držanja provincijske svijesti koja stalno živi u Stravi i upornom nastojanju da je konačno pretvori u Strah od Drugog i drugačijih na koje će se okomiti svojom lažnom, gomilskom „hrabrošću”.

U pitanju je duh provincijske pseudohrabrosti.

„Hrabrosti” sistematskih prijetnji, tlačenja, proganjanja i ubijanja drugih i drugačijih.

Kako je onda moguća istinska, ljudska hrabrost?

Istinska ljudska (građanska) hrabrost je moguća samo kao samopotvrđivanje „uprkos” – uprkos stravi od Ništa. Hrabar je samo onaj ko je kadar da fiktivnu stravu od Ništa primi na sebe. Odnosno, hrabar je samo Onaj čija je *Savjest* jača od – fiktivne strave.

Formalno-logički paradoksalno, ali psihološki istinito i vlastitim iskustvom potvrđeno, *građanski hrabar* je samo onaj ko sam pred sobom, pred ogledalom vlastite savjesti, nema hrabrosti da bude kukavica. Samo onaj, ko se, umjesto *Drugog*, boji *Sebe Samog*. Jer, u *etičkoj* inventuri (za razliku od *etničke*) račun se polaže samo – *sebi*, i – svojoj savjesti.

I to je ontološki momenat zasnivanja one hrabrosti koju prepoznajemo kao *građansku hrabrost*: hrabrost racionalnog otpora iracionalnom hodu

politikantski projektovane i ideološki sulude sudbine.

Zato, pozivajući građane na dostojanstvo građanske hrabrosti, velikan znanstvene misli, nobelovac *Albert Einstein*, traži od njih da oslonac tog dostojanstva potraže u vlastitoj savjesti, a ne u gomili:

Ne činite nikad ništa što se protivi vašoj savjesti, pa čak ako to od vas i država traži.

Ali, koliko nas je takvih?

Koliko je savjesnih?

Koliko je onih koji pripadaju sami sebi?

Odnosno onih, koji nemaju potrebu da se potvrđuju pred nekim, i da iskazuju svoju lojalnost Nekome ili Nečemu?

Malo!

A ima ih!

Bilo ih je!

I biće ih!

Laž koju nam valja sistematski uporno raskrinkavati i, time, pozivati na to da, *okrećući leđa palanačkom duhu*, duhu gomile, konačno postanemo i budemo svoji ljudi: Savjesni, hrabri i slobodni.

Poslušnost i sloboda ne idu zajedno.

I samo *slobodni ljudi* su – ljudi.

Sve ostalo je bezlična gomila nesposobnih, strašljivih, stravičnog povampirenih duhova, koji u ime Nacije i Boga, čine upravo ono što im Bog izričito zabranjuje: prijetje, teroriziraju, lažu, pljačkaju, ubijaju

(Tekst, koji objavljujemo u nešto skraćenoj verziji, odnosi se na demonstraciju fizičke sile samozvanih etnobranilaca iz Ljubuškog koji su polovinom jula sačekali i brutalno napali samohranu majku Šteficu Galić, urednicu portala tačno.net. U isto vrijeme dani su prijetili i medijski harangirali protiv nje i njene porodice samo zato što je u ratu 1992–1995., zajedno s mužem Neđom Galićem, imala dovoljno ljudskog dostojanstva i građanske hrabrosti da ustanu u obranu protiv hapšenja i odvođenja u logor njihovih sugrađana od strane ekstremista i o tome javno progovorila poslije rata.)

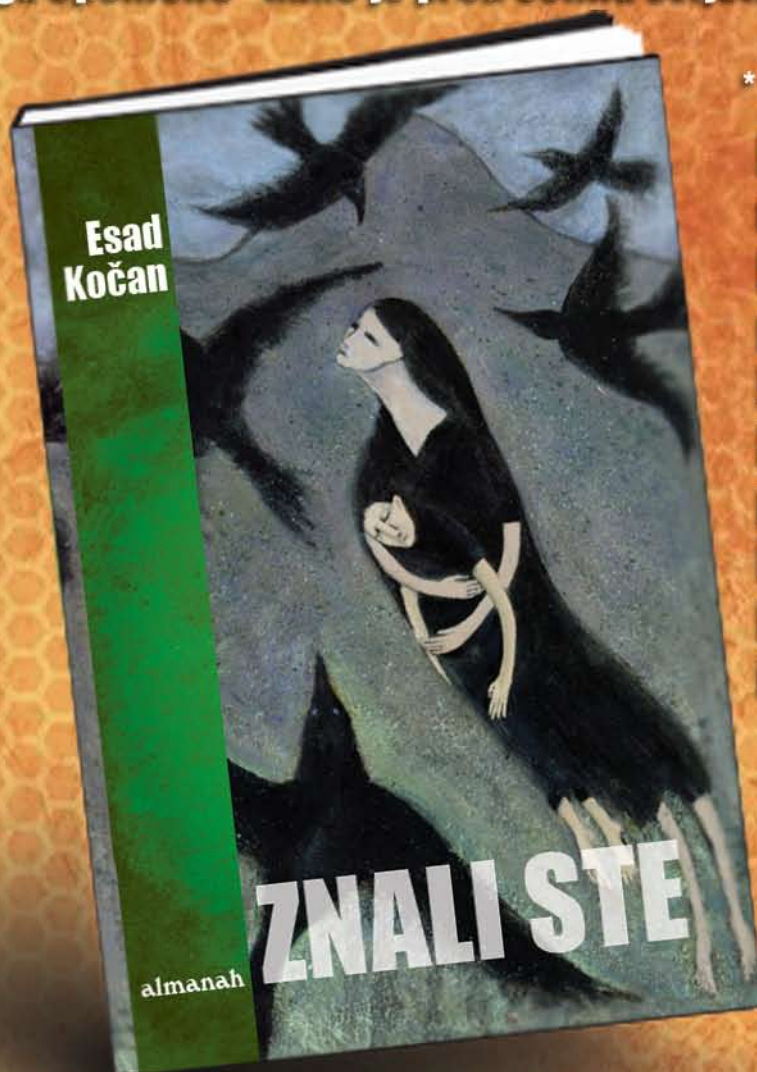
(Tačno.net., Sarajevo)

Nova knjiga Esada Kočana u izdanju Almanaha **ZNALI STE**

* Izbor autorovih najboljih antiratnih tekstova - arhitektura zločina od Dubrovnika do Srebrenice

* Ko je sve ostavio krvave tragove

* Knjiga opomene - kako je pred očima svijeta ubijana Bosna

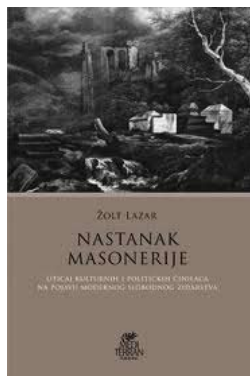
* Zašto je profesor Ferid Muhić napisao da je lakše bilo Emilu Zoli da brani nevino optuženog Drajfusa, nego Esadu Kočanu proganjanu i ubijanu istinu o ratu i zločinima

Knjiga se može nabaviti u Almanahu - 069 310 585

IZLOG KNJIGA

NASTANAK MASONERIJE ŽOLT LAZAR

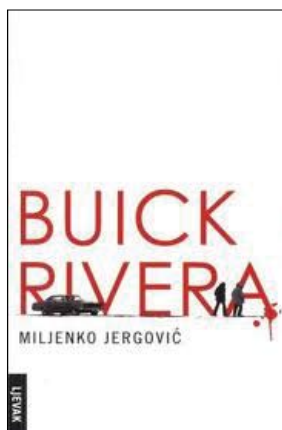
Mediterran Publishing, Novi
Sad, 2009.

Masonerija je nastala u Engleskoj, preobražajem zidarskih i kamenorezačkih loža u ne-zanatsku organizaciju

tokom sedamnaestog i početkom osamnaestog vijeka. Subjekti tog preobražaja bili su obrazovani pripadnici građanstva u usponu, tzv. „prihvaćeni” masoni, dok je inspirator njihovog pristupanja operativnoj masoneriji bio engleski naučnik, filozof

i mag, dr Džon Di. Taj proces se odvijao u uslovima uspona građanstva i konstituisanja građanskog društva u Engleskoj, renesansne obnove klasične arhitekture, opadanja društvenog značaja zanatlijskih esnafa, povratka visokog plemstva na društvenu i, posebno, političku scenu krajem sedamnaestog vijeka, kao i širenja nove religioznosti, koja je vjersku pripadnost potisnula iz javne u privatnu sferu...

BUICK RIVERA MILJENKO JERGOVIĆ

Ljevak, Zagreb, 2009.

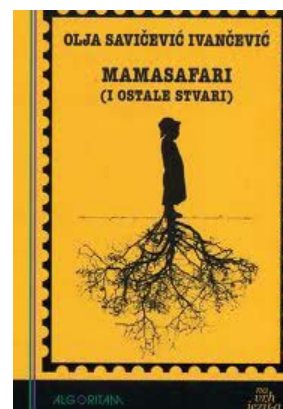
Proljeće kasni u Toledo Oregon. Hasan Hujdur već dva sata od snijega i leda oslobađa auto. Prvo je uklonio ono što je napadalo tokom noći, onako golim rukama; bez straha od ledenih dodira zagrljio bi snijeg i povukao ga s poklopca motora, pa s prednjega stakla i krova, a onda mu zašao odostraga, još dva-tri zagrljaja i činilo se da je skoro gotov. Da ga je neko mogao vidjeti, a nije, jer ko bi na minus dvadeset hodao okolo i gledao što svijet radi, zakleo

bi se da taj čovjek svog srebrnog Buicka Riveru, prva serija iz 1963, voli više nego što muškarac voli auto, vjerovatno nema djece i sasvim sigurno rođenjem nije iz Oregona...

MAMASAFARI I OSTALE STVARI OLJA SAVIČEVIĆ IVANČEVIĆ

Algoritam, Zagreb, 2012.

... Srednji ciklus *Mamasafari (i ostale stvari)* donosi poeziju porodičnog i ličnog safarija u kojoj se pozicija majke u kojoj još živi i dijete i djetinjstvo, ali i odnos s vlastitom majkom isprepliću kao korijenje i kamenje. Tih uloga nema bez ljubavi i ostalih nečistih, divljih i svakodnevnih sila čije privođenje u poeziju zahtijeva prodorno oko, gipku ruku i otvaranje rajfešlusa utrobe...

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

DOIWO

doding
enterijeri
sogal

SHOW ROOM: Cetinjski put bb (preko puta Delta city-ja), Mob: 069 018 181 Tel: + 382 20 290 290

www.doding.co.me

Politička upotreba sporta

Izgarajući, maltene ginući na znojnom terenu - nadčovječanskim naporom našim rukometašicama na Olimpijadi pošlo je za rukom osvajanje srebrne medalje, a koja, gle čuda, ide naruku režimu uoči oktobarskih parlamentarnih izbora. Biće to, zasigurno, samo još jedna (u nizu) eklatantna bestijalna zloupotreba sporta u političke svrhe od strane vladajuće koalicije tokom predstojeće nedemokratske predizborne kampanje.

Vlastodršci će se (po)igrati sudbinama sportista - srebrnih rukometašica uz pomoć masovne propagande, koja će izmicati (sve više) svakoj kontroli kako se budu bližili izbori. Obećaće moćnici ekspresnu izgradnju novih velelepni i nadgradnju postojećih ruširanih rukometnih terena diljem naše „najsportskije - najčojkije - najjunačkije“ ovdašnje nam zemlje. A režimski propagandni prokuratori svega i svačega (ako ustreba) osmisliće čak i tu moguću nemogućnost - organizovanje egzibicionog meča između režimskih standardnih „Prvotimaca“ već u poprilično poodmaklim godinama sa srebrnim rukometašicama, pa, bože moj, kom pođe za rukom kom naruku. Sedmerci i deveterci ne bi se izvodili, a sve zarad humanosti i rodne ravnopravnosti. Da bi se preduprijedile grubosti. A i sudija bi bio suvišan, zar ne.

No, uopšte sport (po-

gotovu sadašnji) je rat bez upotrebe metaka - a politika ... Između crnogorske aktuelne politike i sporta kakva je linija, pitanje je sad? Tanka crvena linija, sve tanja, ili pak debela crvena linija, sve deblja - već se naslućuje. Istinski zaljubljenici i zaštitnici sporta i slobode - živi bili pa videli.

Sve u svemu, đe (za)počinje aktuelna crnogorska vlast - režim, tu (pre)staje logika.

P.S.

Najmlađem poletnom crnogorskom olimpijcu, članu jedriličarskog društva *Jugole Grakalić* pored Škvera - Novljaninu Dukiću, kome se osmjehuje sjajna sportska jedriličarenja odiseja, iskreno čestitam na olimpijskom rezultatu i sasvim dobronamjerno savjetujem da istraje na usavršavanju svog izuzetnog talenta i ne dozvoli ni na tren da sablasni politički vjetrovi bilo koje vrste duvaju - puhnu u jedra njegove jedrilice. Ako iznebuha i zaprijetite neka ih preduhitri na vrijeme spuštanjem jedra sve dok takvi sablasni politički vjetar ne prohuji mimo jedrilice i zagubi se negdje daleko u izmaglici pučine - nepovratno.

Sava Maksimović
(elektronskom poštom)

Kotor, Ceca ili Perper?

Ljeto je na izmaku i pokušavam u dvije kolone prestrukturirati muzičke događaje od ukusa i neukusa u mom gradu. Nažalost, ova druga kolona je preduga, a prva

veoma kratka (izuzimam *Kotor Art*, jer ne govorim o tom vidu umjetnosti).

Vrvio je Kotor kad je tu bila „kraljica“ Ceca, prodalo bi se još barem deset puta više karata za koje cijena nije bila važna. Jadani su izgled te večeri njenog gostovanja i mog rodnog starog grada - djevojke obučene po uzoru na Grand paradu i „jaki“ momci došli su da se dive Ceci i njenoj pjesmi.

Nešto manja, ali dovoljno jaka euforija je kada gostuju i „umjetnici“ slični Ceci, a i njih je bilo ovoga ljeta.

U Budvi je u par navrata danima svirala grupa *Perper*. Ima li ikog u Kotoru nadležnog za kulturu, promovisanje ukusa, bunt protiv šunda, pa da pozove pomenutu grupu? Znam da posjetilaca ne bi bilo ni izdaleka kao Ceci, ali to govori o zabrinjavajuće velikom procentu ljudi koji ne znaju šta je muzika. Istovremeno oni koji bi trebalo da ih zovu da gostuju vođeni su isključivo svojim profitom

i ničim drugim.

U ovim ljetnjim danima male nam države ulicama prolaze i stranci. Velika većina njih sigurno bi zastala i slušala talentovane Cetinjane, a zgrozila se nad zavijanjem turbo folkera. Pozivam one u Kotoru koji to mogu da pozovu Perper da i mi manjina možemo da čujemo ono što volimo. Nadam se da će me bar čuti.

Katica Petrović

Kotor

(Elektronskom poštom)

Flota za Ginisa

Najskuplja reklama DPSDP-a za ove izbore je nova crnogorska flota, vrijedna oko 100 miliona eura. Ovdje se radi o najvulgarnijem zamajavanju crnogorskih građana. Nažalost, mnogi ljudi neće moći da shvate istinu poslije medij-

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

ske propagande.

Istina je surova: nema brodovlasnika na svijetu koji će povjeriti kapetanu koji je potopio 46 brodova da mu ponovo osniva flotu. To kaže struka.

Nijedna vlada u Evropi nema u vlasništvu brodove osim Vlada Crne Gore. Jedina smo zemlja Evrope koja je poslije milenijuma izgubila prefiks pomorska. Čak njenih oko 5000 pomoraca plovi na stranim brodovima, a država od toga nema ni centa koristi. Pomorci su protjerani iz Crne Gore!

Nema tog crnogorskog građanina koji je od 1992. godine vidio u bilo kojem mediju naše države aktuelni osvrt na pomorstvo, izuzimajući ekscenčne situacije, osim u *Monitoru*.

Vlada premijera Lukšića, kao i svi

premijeri prije njega, zajedno sa ministrima saobraćaja, nikada nisu imali bilo kakav službeni kontakt sa Udruženjem pomorskih kapetana, koje je 1953. iniciralo osnivanje velike *Jugooceanije* i *Prekookeanske* iz Bara i Udruženja upravitelja stroja i inženjera Crne Gore. Ugasili su i stručni časopis Pomorstvo. Flota bez struke.

Gradonačelnica Kotora gđa Marija Čatović izbacila je oba udruženja na ulicu i bojkotovala ih u dva mandata.

Da je u pitanju sudludi čin, svjedoče i ovi podaci. Brod *Kotor* plovi sa 30 članova posade plus tri asistenta i tri kadeta. Ukupno 36 ukrcanih!

Brod ima automatski pogon i svjetska norma je 15 do 18 članova posade.

U direkciji radi 15

službenika, od kojih tri direktora i tri kafe kuvarice.

Dovoljno za opsluživanje kompanije od 50 do 100 brodova. Na porinuću broda *13. jul* premijer Lukšić nije kazao da oba broda imaju 46 članova posade.

Gubitak za prvih šest mjeseci ove godine iznosio je oko 380.000 dolara (sajt Komisije za hartije od vrijednosti). A na jednoj našoj televiziji saopšteno je ovih dana da se poslovalo bez gubitaka.

Ne postoji nijedna kompanija na kugli zemaljskoj koja može opstati pod ovim uslovima. Crnogorska plovdba je firma za Ginisa - po svim parametrima.

Momir Čolović,
upravitelj stroja u
penziji

Kotor

PRETPLATA * PRETPLATA * PRETPLATA

Uplatu izvršiti u korist računa:
Crnogorska komercijalna banka
A.D. Podgorica
Swift Code: CKBCMEPG
Acc.No. 400876851700 EUR
IBAN: ME2551000000000283959

Intermediary bank:
COMMERZBANK AG FRANKFURT/MAIN GERMANY
SWIFT CODE: COBADEFF

za "Monitor" D.O.O. Podgorica, 02373190
Kopiju uplate obavezno poslati na fax:
+382 81 231-944 i 231-955, ili na adresu:
81000 Podgorica, ul. Vuka Karadžića br.11

102 FM 92.7 FM

SKALA RADIO
Tel. 032 302 688 fax. 302 569

posjetite nas na
www.monitor.co.me

Imena i stvari

Mišljenje revolucije nakon izdane revolucije: Odnos između teorijske, stranačke i aktivističke ljevice na prostoru (bivše) Jugoslavije, Regionalna konferencija, Četvrti zaključni panel: Teorija za suvremenu lijevu politiku, Aktiv, Novosti, Srpsko nacionalno vijeće (SNV), Rosa Luxemburg Stiftung, Radnički dom, Zagreb, Hrvatska, 15-16. jun 2012.

3.2. No Name

U posljednje tri-četiri decenije, istovremeno dok u centrima svetskog sistema, Evropi i SAD, pod maskom „neoliberalne ekonomije“, besni neokonzervativna, nazadnjačka i desničarska (kontra)revolucija, na delovima periferije i poluperiferije, posebno u Južnoj Americi, odvija se inverzan, naprednjački, levi proces. Ova INVERZNA DINAMIKA podseća na onaj stari nalaz Andre Gunder Franka, koji je sličnu korelaciju otkrio i u vremenu velikog tridesetogodišnjeg rata 1914-1944. I tada je relativna zaokupljenost panevropskog centra sopstvenom samodestrukcijom, Južnoj Americi omogućila relativno autonomni privredni i društveni razvoj. Iz ovog iskustva, rođena je kritika vladajuće, developmentalističke, i klica alternativne, najpre dependističke (Andre Gunder Franka i drugih), a zatim i mondijalističke teorije privrednog i društvenog razvoja (Imanuela Volerstina i ostalih). „Razvoj nerazvoja“ Andre Gunder Franka, „permanentna prvobitna akumulacija kapitala“ Samira Amina, i „centar, periferija i poluperiferija savremenog svetskog sistema“ Imanuela Volerstina, da podsetim samo na tri iluminantna koncepta ove alternative.

Uz ponovljenu potvrdu teorije zavi-

snosti i teorije svetskog sistema, aktuelni naprednjački proces u Južnoj Americi, doneo je i nekoliko značajnih teorijskih i praktičkih inovacija. Od ovih ću ovde ukazati samo na dve takve. Onu u oblasti geopolitike, i onu u oblasti metodologije. Kada je o GEOPOLITICI reč, verujem da nema potrebe da opširnije argumentujem, kako je upravo noviji emancipatorski razvoj u Južnoj Americi, posebno onaj u Brazilu, bio jedan od najznačajnijih, ako ne i najznačajniji, u razvijanju G20 (skup 20 glavnih svetskih ekonomija, koji

Veliki dio bivše, posebno socijaldemokratske ljevice, tokom posljednjih decenija, masovno je prešao na stranu desnice, a pri tome, je zbog inercije, konfuzije i manipulacije, zadržao staro, sada prevarno socijalističko ime. Mnogi pripadnici aktuelne pobune protiv nepravde, dakle akteri ljevice, u suštinskom smislu te riječi, zbog toga, spontano ili namjerno, ne koriste ime ljevice

sve više potiskuje stari panevropski G8), BRICS (grupa zemalja koju čine Brazil, Rusija, Indija, Kina i Južna Afrika, čije se akcije prate sa pažnjom koja je do skoro poklanjana samo samitima EU i NATO), i WSF (World Social Forum, Svetski socijalni forum iz Porto Alegrea u Brazilu, direktna replika i alternativa mejnstrimerskom WEF-u, World Economic Forum, Svetskom ekonomskom forumu iz Davosa), da ovde pomenem samo tri od više novih geopolitičkih realiteta, koji oglašavaju kraj, ili makar početak kraja, polumuilenijumske i poluvekovne hegemonije i dominacije Zapada i SAD.

Kada je o METODOLOGIJI reč, tu pre svega mislim na preokretanje vladajuće metodološke paradigme iz XIX veka. U Predgovoru za prvo izdanje *Kapitala*, ovu paradigmu, najbolje je formulisao Karl Marks: „Zemlja koja je industrijski jače razvijena pokazuje slabije razvijenoj zemlji samo sliku njene sopstvene budućnosti.“ (Marks, 1971: strana 18) U XIX veku svetski kapitalistički sistem još uvek je bio u fazi ekspanzije, rasta i uspona, pa je zbog toga u njemu vladajuća metodološka paradigma bila progresivistička. U XX i XXI veku, međutim, svetski kapitalistički sistem prelazi u opadanje, slabljenje i dekadenciju, pa se se zbog

NAJNOVIJI TALAS EMANCIPACIJE U SVJETSKIM RAZMJERAMA 2011. KRENUO JE SA ARAPSKOJ (POLU) PERIFERIJE: Kairski Tahrir trg

toga i ona paradigma nužno preokreće. Zbog toga je danas (polu)periferija ta koja centru pokazuje „sliku budućnosti“ (a ne obrnuto). Onu negativnu, kao u slučaju postjugoslavenskih ratova pre dvadeset godina, ali i onu pozitivnu, u slučaju južnoameričkih, arapskih i sličnih emancipacija danas.

Preokrenuta metodološka paradigma, pomaže nam da razumemo, zbog čega je i najnoviji talas emancipacije u svjetskim razmerama, u zimu-proleće 2011, krenuo sa jedne, arapske (polu)periferije, Tunisa, Egipta i Libije, Tahrir trga i drugih slavnih mesta severnoafričke i bliskoistočne pobune, a ne iz starog, umornog i dekadentnog panevropskog centra. Te kako se uopšte moglo dogoditi da ova do juče nepoznata mesta svetske provincije postanu izvor nadahnuća za velike svetske metropole, atinske radnike, madridske „indignados“ i volstritske „okupatore“. I za, mislili smo, već izumrle zabadnobalkanske rebele, zagrebačke i podgoričke fejsbukovce 2011., i, još impresivnije, Građanski front i „crnogorsko proleće“ 2012.

Na kraju, još samo jedna skromna refleksija, o odnosu između IMENA I STVARI. U prethodnom odeljku ovog teksta, videli smo kako je velik deo bivše, posebno socijaldemokratske levice, tokom poslednjih nekoliko decenija,

masovno prešao na stranu desnice, ali i kako je pri tome, zbog inercije, konfuzije i manipulacije, zadržao svoje staro, sada prevarno, levo, socijalističko ime. Na drugoj strani, mnogi pripadnici aktuelne pobune protiv nepravde, dakle akteri levice, u suštinskom smislu te reči, zbog upravo opisanog prelaska, prevare i manipulacije, spontano ili namerno, svedeno, ne koriste ime levice.

Daleko od toga da ime nije važno. Jasnoća stvari, pojmova i termina, mora ići zajedno, a za uspeh današnje borbe Davida protiv Golijata, današnjih *the have nots*-a protiv današnjih *the haves*-a, današnje levice protiv današnje desnice, oslanjanje na sopstvenu levu baštinu, prošlost i tradiciju, te uspostavljanje mogućih i neophodnih kontinuiteta sa ovima, od velike je važnosti i ne sme se potceniti. Ali se pri tome, zbog već iznetih razloga, imenima nikako ne sme robovati. Fokus mora biti na stvarima i problemima a ne na imenima i konvencijama.

4. Literatura

Ali, Tariq (2012). „Radio Tahrir (Part I): Tariq Ali On the Arab Awakening“, May 1, 2012; <http://www.zcomunications.org>

Arent, Hana (1998). *Izvori totalitarizma*. Prvi deo: Antisemitizam;

Drugi deo: Imperijalizam; Treći deo: Totalitarizam. Beograd: Feministička izdavačka kuća 94. Prevod The Origins of Totalitarianism.

Berend, Ivan T. (1996). *Central and Eastern Europe, 1944-1993: detour from the periphery to the periphery*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Fukujama, Francis (1997). *Kraj istorije i poslednji čovek*. Podgorica: CID. Prevod sa engleskog: Francis Fukuyama, The End of History and the Last Man, 1992.

Klein, Naomi (2007). *The Shock Doctrine*. The

Rise of Disaster Capitalism. London: Penguin Books.

Kuper, Robert (2002). „Odbrambeni imperijalizam Zapada ili Zašto su imperije i dalje potrebne“, *Vijesti*, Podgorica, 30. april – 2. maj 2002, prevod iz The Observera.

Marks, Karl (1971). *Kapital*. Kritika političke ekonomije. I-III. Beograd: BIGZ.

Popović, Milan (2007). *Belle époque*. Kritika dogme progressa. Cetinje: Otvoreni kulturni forum; Zagreb: Durieux; može se naći i na veb sajtu autora: <http://milanmpopovic.info>

Popović, Milan (2004). „Mutacija. Ideološki aspekt“, u: *Globalna prašina*. Balkanska postmoderna 2000. Podgorica: Vijesti; može se naći i na veb sajtu autora: <http://milanmpopovic.info>

Roy, Arundhati (2003). „The outline of the beast“, April 18, 2003; <http://www.internationalsocialist.org>

Sorokin, Pitirim (2002). *Društvena i kulturna dinamika*. Proučavanje promena u velikim sistemima umetnosti, istine, etike, prava i društvenih odnosa. Podgorica: CID; Beograd: Službeni list. Prevod sa engleskog: Social and Cultural Dynamics, Revised and Abridged in one volume by the author, 1957.

(Kraj)

Kako je došlo do studijskog boravka u Francuskoj i kakve su vaše impresije nakon povratka?

Boravio sam u jednosemestralnoj međunarodnoj razmjeni Fakulteta likovnih umjetnosti sa Cetinja i Fakulteta Beaux-Arts iz Nansija u „Ecole Nationale Supérieure d'Art de Nancy”, u pokrajini Lorena. Ta razmjena je za mene bila predivno iskustvo, potpuno različito školovanje od našeg. Početkom oktobra trebalo bi da studijski boravim u Cite des Arts International u Parizu.

Prije odlaska u Pariz učestvovali ste na Bijenalu mladih Mediterana i Evrope, koji je održan u Solunu. Tema je bila „Simbioza”, a izložili ste rad koji ste uradili sa slikarkom Tijanom Gordić. Kakva je bila vaša umjetnička simbioza?

Početak simbioze je, ustvari, to što se ona zove Tijana, a ja Adin. Proizvod svega toga bila je skulptura *Andeo*, koja je čuvar prirodne ravnoteže među svima nama. Tijana je predložila da zajedno učestvujemo na Bijenalu. Poslao sam joj skulpturu, koju je ona oslikala i tako smo prošli na konkursu i predstavljali Crnu Goru. Radom je provučena antinacionalistička priča. Rođeni s epitetom – ime, nacionalnost, religija, (ne)talenat – postojanje u okviru jedne formacije, nerazumijevanje među krugovima, zatvaranje, konflikt, strah/prasak.

Prošle godine radili ste maske za predstavu „Enciklopedija izgubljenog vremena”, a takođe ste dobitnik stipendije „Velibor Bucko Radonjić”, koja se dodjeljuje mladim autorima za značajne rezultate u oblasti scenografije i likovne umjetnosti. Koliko vam je interesantan rad u pozorištu?

Imao sam sreće da od malih nogu gledam mnogo predstava u Crnogorskom narodnom pozorištu, jer je moj otac tamo radio. Bila mi je velika čast i zadovoljstvo da radim maske za predstavu *Enciklopedija izgubljenog vremena*, a pogotovo to što sam dobio stipendiju pozorišta. Rad u pozorištu je vrlo interesantan, ali i zahtjevan jer sarađuješ sa mnogo ljudi, primoran si na timski rad, a likovni umjetnici su

ADIN RASTODER

Umjetnik Adin Rastoder rođen je 1985. godine u Podgorici. Diplomirao je vajarstvo na cetinjskom Fakultetu likovnih umjetnosti. Trenutno je na magistarskim studijama. Radio je na FLU Cetinje kao saradnik u nastavi. Član je Udruženja likovnih umjetnika Crne Gore. Studijski je boravio u Francuskoj. Izlagao na više kolektivnih izložbi u zemlji i inostranstvu. Ove godine je učestvovao na Bijenalu mladih Mediterana i Evrope, koje je održano u Solunu

se navikli na individualni. Mi volimo da smo šefovi u poslu, da ne zavisimo od cijele ekipe. A ova ekipa je stvarno bila sjajna i uživao sam da radim sa svima njima.

Kad ste zavoljeli vajarstvo?

Više se i ne sjećam kako sam zavolio vajarstvo i kako je sve to počelo. Sve je to vezano za vizuelno posmatranje... Vjerovatno mi je majka negdje rekla - ti ćeš da budeš majčin vajar. A sada nisam ni siguran da li ga volim.

Umjetnici analiziraju svoj svijet i svijet u kojem žive. Da li je to slučaj sa vama i možete li nam više reći o vašoj poetici i skulpturama?

Naravno ljudi koji se bave figuracijom kao ja nekako su primorani da posmatraju ljude okolo i da ih anali-

ziraju. Toliko je naporno da ti se ljudi zgade od tolikog posmatranja. Umorim se od svega toga, pa nekad pomislim jesam li promašio profesiju, ali dobro to je sastavni dio posla... Reklo bi se da ne volim ljude i skulpture, ali nije tako, to mi je omiljeno.

Kako nastaju skulpture? Kako izgleda proces stvaranja?

Ponekad je to jednostavno... malo gline i konstrukcija i tu je skulptura. E sad - tako se pravi skulptura, ali da li je to dovoljno - to je pitanje... Ponekad treba dugo da radiš, a nekad to bude jednostavno i brzo, a nekad se oduži toliko da mislim da neke skulpture nikad neću završiti.

Miroslav MINIĆ